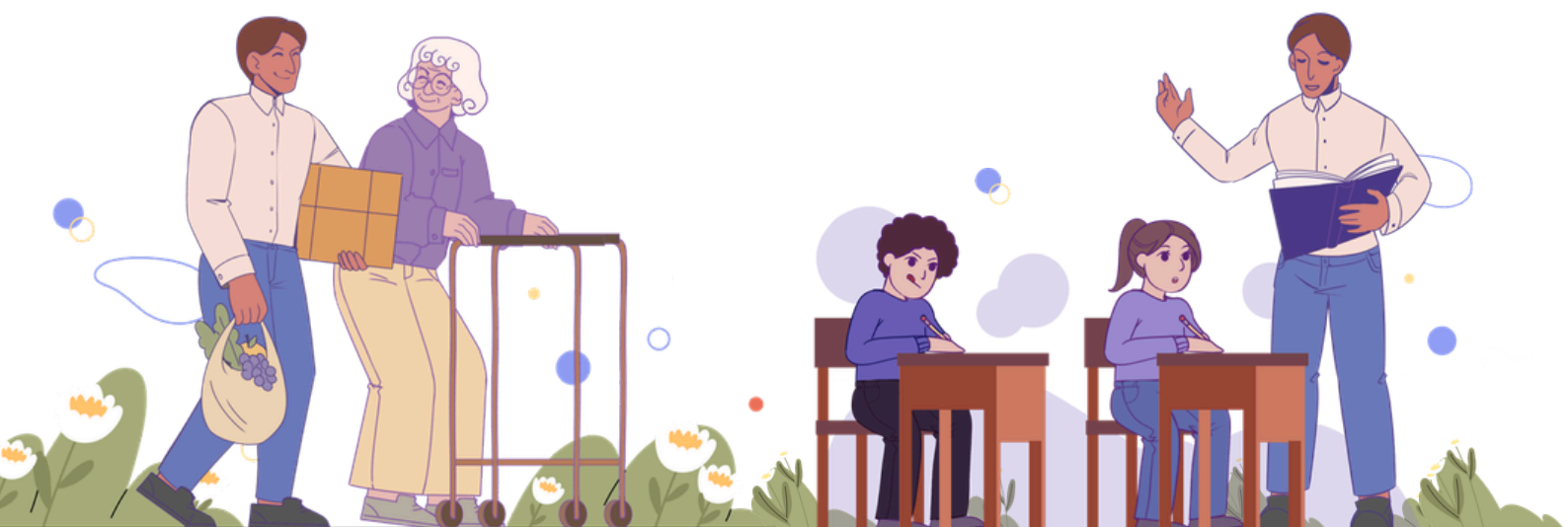

CARE αίες

Οδηγός για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές νέων

Οδηγός για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτ@ς νέων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

8

1. Γενικά στοιχεία	10
1.1 Το έργο CAREαίες: Ανοίγουμε CAREαίες για να σταματήσουμε τη βία	10
1.2 Το πρόγραμμα POWER- Promoting Organisations' empoWErment to guarantee women's human Rights and stop gender violence	13
1.3 Σε ποια άτομα/ομάδες απευθύνεται ο οδηγός;	14
1.4 Παιδαγωγικές αρχές οδηγού.....	15
1.5 Πώς συνδέεται ο εκπαιδευτικός οδηγός με το κουτί με CAREαίες	18
1.6 Πώς "ταξιδεύουν" τα κουτιά με CAREαίες	19
1.7 Αξιοποίηση των κουτιών με CAREαίες	20

2

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

24

2. Θεμελιώδεις Έννοιες	26
2.1 Τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο Χάρτης Θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ	26
2.2 Η έμφυλη βία	29
2.3 Μορφές Έμφυλης Βίας και ορισμοί	31
2.4 Έμφυλη βία σε γυναίκες ή θηλυκότητες 60+ ετών	36
2.5 Μηχανισμοί υποστήριξης, πρόληψης, ενημέρωσης, άμεσης δράσης	40
2.6 Γιατί η κοινότητα είναι κρίσιμη.....	42
2.7 Σημάδια έμφυλης βίας (red flags)	43

3

Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΧΩΡΟΙ

46

3. Η Κοινοτική Προσέγγιση και οι ασφαλείς χώροι	48
3.1 Τι είναι κοινοτική ευθύνη	48
3.2 Τι είναι οι ασφαλείς χώροι (τα Safe Spaces)	49
3.3 Ασφαλές πλαίσιο στην τάξη	51

4

ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΑΞΕΙΣ Α΄-Γ΄

54

Σενάριο 1: Τα συναισθήματα έχουν φωνή	56
Σενάριο 2 : Όχι σημαίνει όχι	59
Σενάριο 3: Είναι αστείο ή όχι;	62
Σενάριο 4: Σενάριο 4: Δίκαιο ή άδικο	65
Σενάριο 5: Ίδια ή διαφορετικά	68
Σενάριο 6: Η δύναμη της συνεργασίας	71
Σενάριο 7: Τοίχος καλοσύνης	74
Σενάριο 8: Ανοίγουμε κεραίες	77
Σενάριο 9: Γιαγιάδες και παππούδες σούπερ ήρωες	80
Σενάριο 10: Ομάδα CAREαίες	83

5

ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΑΞΕΙΣ Δ΄-ΣΤ΄

86

Σενάριο 1: Στερεότυπα	88
Σενάριο 2: Είναι επιλογή μου	91
Σενάριο 3: Όταν κάποιος μένει έξω από την ομάδα	94
Σενάριο 4: Όταν τα λόγια πληγώνουν	97
Σενάριο 5: Όταν κάποιος χρειάζεται βοήθεια	100
Σενάριο 6: Δικαιώματα	103
Σενάριο 7: Η δύναμη της καλοσύνης	106
Σενάριο 8: Οι CAREαίες της γειτονιάς	109
Σενάριο 9: Ανοίγουμε CAREαίες	112
Σενάριο 10: CAREαίες στο διαδίκτυο	115

6

ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

118

Σενάριο 1: Στερεότυπα και κοινωνικοί ρόλοι	120
Σενάριο 2: Τι είναι η έμφυλη βία;	123
Σενάριο 3: Mission: Σπάμε τους μύθους για τη βία	126
Σενάριο 4: Mission: Βρες τα αόρατα σημάδια	130
Σενάριο 5: Δίνοντας φωνή – Σπάζοντας τη σιωπή	135
Σενάριο 6: Το σχολείο ως Safe Space	138
Σενάριο 7: Ψυχολογική έμφυλη βία	142
Σενάριο 8: Δημιουργία escape game για την κοινοτική μεθοδολογία	145
Σενάριο 9: Μιλώντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα	148
Σενάριο 10: Ομάδα Careαίες	151

Σενάριο 1: Στερεότυπα και κοινωνικοί ρόλοι	156
Σενάριο 2 : Η έμφυλη βία μέσα από τα μάτια μας	160
Σενάριο 3: Είναι αστείο ή όχι;	164
Σενάριο 4: Εξερευνώντας αόρατες μορφές έμφυλης βίας	167
Σενάριο 5: Ξεκινώντας από το σχολείο μας	170
Σενάριο 6: Δημιουργία escape game για την έμφυλη βία στην τρίτη ηλικία	173
Σενάριο 7: Η κοινότητα ως δίκτυ προστασίας	176
Σενάριο 8: Δημιουργία τοπικής ομάδας CAREαίες.....	179
Σενάριο 9: CAREαίες Podcasting	182
Σενάριο 10: Δικαιώματα και ευρωπαϊκές πολιτικές για την έμφυλη βία	185
Questions codes	188
Βιβλιογραφία	189

1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Γενικά στοιχεία

1.1 Το έργο CAREαίες: Ανοίγουμε CAREαίες για να σταματήσουμε τη βία

Το έργο «CAREαίες: Ανοίγουμε CAREαίες για να σταματήσουμε τη βία» αποτελεί μια πρωτοβουλία με στόχο την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση της κοινωνίας απέναντι στην έμφυλη βία, και ειδικότερα την βία σε βάρος ηλικιωμένων θηλυκοτήτων.

Στο πλαίσιο του έργου, ο όρος «θηλυκότητες» χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει και να συμπεριλάβει όλα τα άτομα που υφίστανται έμφυλη βία, διευρύνοντας έτσι την κατανόησή μας πέρα από το βιολογικό φύλο (γυναίκα) και καλώντας μας να αναγνωρίσουμε τις πολλαπλές εκφράσεις θηλυκότητας που υπάρχουν.

Η έμφυλη βία κατά ηλικιωμένων θηλυκοτήτων (60+) συνιστά σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως κατοχυρώνονται στη Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και παραμένει σε μεγάλο βαθμό αόρατη. Το φαινόμενο επιτείνεται από την κοινωνική απομόνωση, τα έμφυλα και ηλικιακά στερεότυπα, την εξάρτηση από τρίτους, καθώς και την παρουσία νευροψυχιατρικών, νοητικών ή άλλων αναπηριών. Παρά την αυξανόμενη ανάγκη προστασίας, καταγράφονται σημαντικά κενά στην ενημέρωση της κοινότητας, στην εκπαίδευση επαγγελματιών και στον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων.

Μέσα από συστηματικές δράσεις και συνεργασίες, το έργο επιδιώκει να δημιουργήσει ένα δίκτυο προστασίας για τις θηλυκότητες (ειδικότερα άνω των 60 ετών), φέρνοντας κοντά μαθητές/ριες, νέους/νέες/α, εκπαιδευτικούς, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και επαγγελματίες που ασχολούνται με την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.

Το έργο δίνει έμφαση στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού, την καταπολέμηση στερεοτύπων και τη στήριξη της δημιουργίας δικτύων υποστήριξης στην κοινότητα για ηλικιωμένα άτομα, προωθώντας παράλληλα κουλτούρα μηδενικής ανοχής στη βία. Μέσα από καμπάνιες, εκπαιδευτικό υλικό και συνεχιζόμενες δράσεις, επιδιώκεται η ενδυνάμωση τόσο της κοινότητας όσο και των φορέων που μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην αλλαγή αυτή.

Το έργο έχει σχεδιαστεί με βάση την στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020-2025 για την ισότητα των φύλων, τη σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, την Οδηγία της Ευρώπης για την καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας καθώς και την Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων έμφυλης βίας. Το έργο ευθυγραμμίζεται πλήρως με τους στόχους του προγράμματος CERV (Citizens, Equality, Rights and Values), καθώς προάγει την ισότητα των φύλων, τη μη διάκριση και την ενεργό συμμετοχή των πολιτών. Το έργο συμβάλλει επίσης στο σκοπό του Ευρωπαϊκού προγράμματος DAPHNE για την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών έμφυλης βίας κατά γυναικών σε όλη τους την διαφορετικότητα, και του προγράμματος POWER για την προώθηση θεμελιωδών δικαιωμάτων των θηλυκοτήτων και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας μέσα από δράσεις ενίσχυσης των ικανοτήτων επαγγελματιών, ευαισθητοποίησης των πολιτών και συνηγορίας. Στόχος του είναι η δημιουργία ενός βιώσιμου πλέγματος προστασίας σε επίπεδο κοινότητας για θηλυκότητες άνω των 60 ετών.

Το έργο προωθεί την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση της κοινότητας ώστε να προσπελάσει το μεγάλο εμπόδιο των στερεοτύπων, της μη ανίχνευσης-καταγγελίας-καταγραφής περιστατικών βίας κατά θηλυκοτήτων άνω των 60 ετών και της ελλιπούς γνώσης από τα θύματα, τους αρμόδιους φορείς και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η προσέγγιση του έργου βασίζεται σε μια community-based και rights-based μεθοδολογία, προσαρμόζοντας το μοντέλο StoP – Community-based model to stop domestic violence, σε συνδυασμό με καλές πρακτικές από ευρωπαϊκά έργα όπως τα MARVOW 2.0, TISOVA και WHOSEFVA, καθώς και με την προσέγγιση των Safe Spaces. Μέσα από τη συστηματική εκπαίδευση και ενεργοποίηση της κοινότητας, το έργο ενισχύει την πρόληψη, την έγκαιρη ανίχνευση και την αποτελεσματική διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας.

Ο προσδοκώμενος αντίκτυπος είναι:

- Η δικτύωση διαφορετικών φορέων και ανθρώπων από την κοινότητα με κοινό στόχο την καταπολέμηση της έμφυλης βίας σε βάρος γυναικών και θηλυκοτήτων άνω των 60 ετών και τη συνεργασία για την πρόληψη, την ανίχνευση ή την αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας
- Η μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού των θηλυκοτήτων άνω των 60 ετών μέσα από την επαγρύπνηση της κοινότητας και ειδικά των νέων για αυτές και την δημιουργία ασφαλών χώρων.
- Η μείωση της σιωπής και ανοχής απέναντι στη βία κατά των θηλυκοτήτων άνω των 60 ετών, το σπάσιμο των στερεοτύπων για την έμφυλη βία και η δημιουργία κουλτούρας μηδενικής ανοχής στην κοινότητα
- Η πίεση για διαμόρφωση πολιτικών και ανάπτυξη δομών υποστήριξης για θηλυκότητες άνω των 60 ετών που ανταποκρίνονται στις αυξημένες ανάγκες τους

1.2 Το πρόγραμμα POWER- Promoting Organisations' empowERment to guarantee women's human Rights and stop gender violence

Το έργο CAREαίες υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος "POWER – Promoting Organisations' empowERment to guarantee women's human Rights and stop gender violence" που έχει ως στόχο την ενδυνάμωση των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚοιΠ), στην Ιταλία, την Ελλάδα και την Ισπανία για την προστασία, την προώθηση και την ευρεία αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών και θηλυκοτήτων και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.

Το έργο POWER ενδυναμώνει και ενισχύει ανεξάρτητες Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, με σκοπό την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και την προάσπιση των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω ευκαιριών χρηματοδότησης (πρόσκληση υποβολής προτάσεων POWER 2024-2025), εξειδικευμένων προγραμμάτων ανάπτυξης ικανοτήτων, καθώς και ευκαιριών δικτύωσης. Μέσω αυτής της στήριξης, επιδιώκεται η ίση απόλαυση των δικαιωμάτων των ανθρώπων και η ισότιμη ενδυνάμωση τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών, σε όλο το εύρος της ποικιλομορφίας τους.

Το έργο POWER δρα στον άξονα τεσσάρων προτεραιοτήτων:

Προτεραιότητα 1η - Άμεση Υποστήριξη και Ενδυνάμωση σε Επιζώσες και Επιζώντες Έμφυλης Βίας

Προτεραιότητα 2η - Ενίσχυση Ικανοτήτων Επαγγελματιών και Οργανώσεων για την Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας

Προτεραιότητα 3η - Ευαισθητοποίηση των Πολιτών, Ιδιαίτερα των Νέων - Ενεργοποίηση Τοπικών Κοινοτήτων για την Ισότητα των Φύλων

Προτεραιότητα 4η- Συνηγορία και Έρευνα - Προώθηση Αλλαγής Πολιτικών για την Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας

Το έργο CAREαίες- Ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε την βία εντάσσεται στην "Προτεραιότητα 3- Ευαισθητοποίηση των Πολιτών, Ιδιαίτερα των Νέων - Ενεργοποίηση Τοπικών Κοινοτήτων για την Ισότητα των Φύλων"

Το POWER συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του προγράμματος «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες»- Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV – 2023- DAPHNE) και υλοποιείται υπό τον συντονισμό της We Word (WW), σε σύμπραξη με την ActionAid Hellas (AAH) και την Asociación Bienestar y Desarrollo (ABD).

1.3 Σε ποια άτομα/ομάδες απευθύνεται ο οδηγός;

Ο παρών εκπαιδευτικός οδηγός απευθύνεται κυρίως σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και σε εκπαιδευτές/τριες/ά νέων που επιθυμούν να εντάξουν ζητήματα πρόληψης της έμφυλης βίας και ενίσχυσης της κοινοτικής επαγρύπνησης στις εκπαιδευτικές και μαθησιακές τους δραστηριότητες.

Ειδικότερα, ο οδηγός έχει σχεδιαστεί ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί από:

- εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας (Α΄-ΣΤ΄ δημοτικού) και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- εκπαιδευτές/τριες/ά νέων και youth workers που εργάζονται σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, κέντρα νέων ή δομές μη τυπικής εκπαίδευσης
- επαγγελματίες και εμψυχωτές/τριες/α που υλοποιούν δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης γύρω από την ισότητα των φύλων και την πρόληψη της έμφυλης βίας
- μέλη κοινοτικών ομάδων και πρωτοβουλιών νέων που επιθυμούν να ενισχύσουν την επαγρύπνηση και τη συνεργασία μέσα στην κοινότητα.

Ο οδηγός μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε σχολικά περιβάλλοντα, σε εργαστήρια μη τυπικής εκπαίδευσης, σε προγράμματα νέων ή σε δράσεις κοινοτικής ευαισθητοποίησης. Μέσα από τις δραστηριότητες και τα εκπαιδευτικά σενάρια που περιλαμβάνει, επιδιώκεται η ενίσχυση της κριτικής σκέψης, της ενσυναίσθησης και της ενεργής συμμετοχής των νέων στην πρόληψη της έμφυλης βίας και στην ενδυνάμωση της κοινότητας ως δικτύου φροντίδας και προστασίας.

1.4 Παιδαγωγικές αρχές οδηγού

Ο παρών εκπαιδευτικός οδηγός βασίζεται σε σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση στη συμμετοχική και παιγνιοποιημένη μάθηση, την ενδυνάμωση των μαθητών/ριών και νέων και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται έχουν σχεδιαστεί ώστε να προωθούν την ενεργή συμμετοχή, τη συνεργασία, την κριτική σκέψη και την ενσυναίσθηση. Οι βασικές παιδαγωγικές αρχές που διατρέχουν τον οδηγό είναι οι ακόλουθες.

Μάθηση μέσω παιχνιδιού (Game-based learning)

Το παιχνίδι αποτελεί μια από τις βασικότερες μορφές ανακάλυψης του κόσμου γύρω μας αλλά και του εαυτού μας. Η βιωματική φύση του παιχνιδιού προσφέρει στους μαθητές/ριες/ά και νέους/ες/α μια ιδιαίτερα ενεργή και προσωπική εμπλοκή στη μαθησιακή διαδικασία. Μέσα από το παιχνίδι, η μάθηση μετατρέπεται σε εμπειρία που συνδυάζει τη γνώση με την εξερεύνηση, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα.

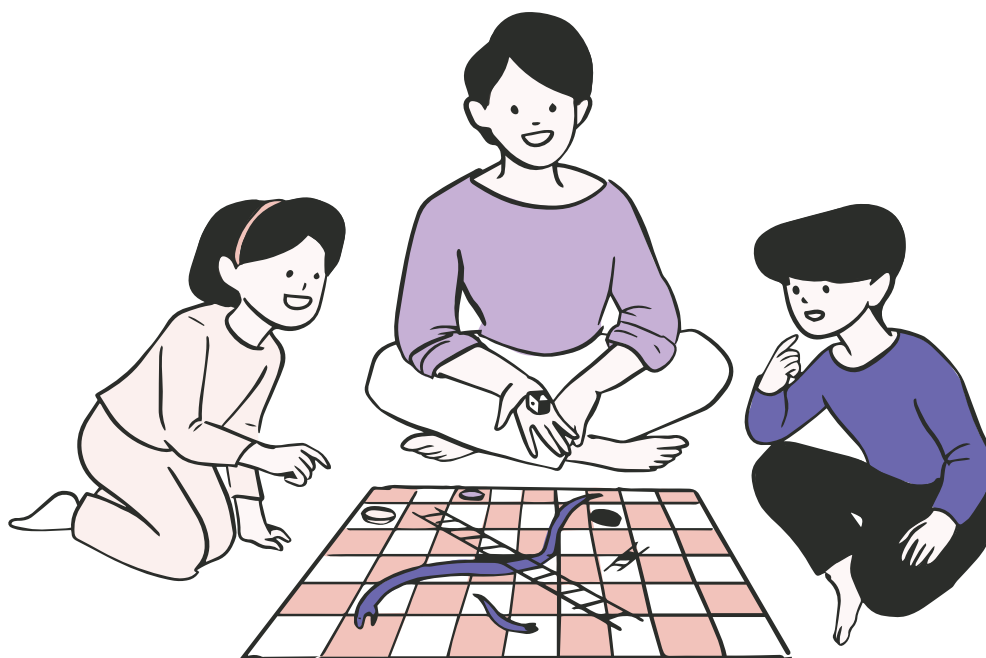
Η εκπαιδευτική αξία του παιχνιδιού έχει αναγνωριστεί από πολλούς παιδαγωγούς και θεωρητικούς της εκπαίδευσης. Από τον Jean-Jacques Rousseau και τον John Dewey, έως τη Maria Montessori, τον Friedrich Froebel, τη Margaret MacMillan και τον Rudolf Steiner, το παιχνίδι θεωρήθηκε βασικό παιδαγωγικό εργαλείο που υποστηρίζει την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών. Στις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, το παιχνίδι συνεχίζει να αντιμετωπίζεται ως ένα σημαντικό μέσο μάθησης που συνδέει τη γνώση με την εμπειρία και τη δράση (Dewey, 1938). Σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, το παιχνίδι συμβάλλει τόσο στην ανάπτυξη του εγκεφάλου όσο και στην καλλιέργεια ενός ευέλικτου τρόπου σκέψης που επιτρέπει στα παιδιά να αντιμετωπίζουν δημιουργικά πραγματικά προβλήματα της ζωής (Staempfli, 2009). Παράλληλα, ενισχύει την κοινωνική αλληλεπίδραση, την επικοινωνία και την έκφραση, προσφέροντας στα παιδιά και νέους/ες το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να διαμορφώσουν την εικόνα του εαυτού τους, των άλλων και του κόσμου γύρω τους.

Το παιχνίδι λειτουργεί επίσης ως ένας σημαντικός μηχανισμός γνωστικής ανάπτυξης. Μέσα από δραστηριότητες παιχνιδιού οι μαθητές/ριες/ά και νέοι/ες/α έρχονται σε επαφή με διαδικασίες όπως η παρατήρηση, η διερεύνηση, ο πειραματισμός, ο σχεδιασμός και η επίλυση προβλημάτων. Παράλληλα, μαθαίνουν να θέτουν στόχους, να δοκιμάζουν στρατηγικές και να διαχειρίζονται τόσο την επιτυχία όσο και την αποτυχία. Με τον τρόπο αυτό, το παιχνίδι λειτουργεί ως ένας ολιστικός μηχανισμός μάθησης και ανάπτυξης που ενισχύει ταυτόχρονα γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες.

Την παιδαγωγική σημασία του παιχνιδιού έχουν αναγνωρίσει επίσης διεθνείς οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον χώρο της εκπαίδευσης, όπως η National Association for the Education of Young Children (NAEYC) και άλλοι διεθνείς φορείς που προωθούν την ενεργητική και συμμετοχική μάθηση.

Στο πλαίσιο του παρόντος εκπαιδευτικού οδηγού, το παιχνίδι αξιοποιείται ως βασική μεθοδολογική προσέγγιση για την προσέγγιση κοινωνικών ζητημάτων όπως η ισότητα, τα στερεότυπα, η φροντίδα στην κοινότητα και η πρόληψη της έμφυλης βίας. Ειδικότερα, σε ορισμένες δραστηριότητες αξιοποιείται το ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες καθώς και σενάρια μαθήματος βασισμένα στο escape game, όπου οι/τα μαθητές/ριες/ά και νέοι/ες/α καλούνται να συνεργαστούν, να αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο, να αναλύσουν πληροφορίες, και να βρουν τις λύσεις.

Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει στους/ις/α μαθητές/ριες/ά και νέους/ες/α να προσεγγίσουν σύνθετα κοινωνικά ζητήματα με έναν τρόπο πιο βιωματικό, δημιουργικό και συμμετοχικό. Μέσα από την εξερεύνηση, τη συνεργασία και την ανακάλυψη, καταφέρνουν να κατανοήσουν κοινωνικές καταστάσεις, να εκφράσουν ιδέες και συναισθήματα και να αναπτύξουν κριτική σκέψη.

Μάθηση βασισμένη στην Ενδυνάμωση (Empower-based learning)

Η προσέγγιση της ενδυνάμωσης εστιάζει στην ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης, της φωνής και της ενεργού συμμετοχής των μαθητών/ριών/α. Στο πλαίσιο αυτό, οι μαθητές/ριες/α ενθαρρύνονται να εκφράζουν τις απόψεις τους, να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και να αναλαμβάνουν ρόλο στη διαμόρφωση ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος στην τάξη και στην κοινότητα.

Η ενδυνάμωση θεωρείται βασικό στοιχείο της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα των φύλων, καθώς ενισχύει την ικανότητα των μαθητών/ριών/α να αναγνωρίζουν αδικίες, να αναπτύσσουν κριτική σκέψη και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική αλλαγή (UNESCO, 2015).

Στον παρόντα οδηγό, η ενδυνάμωση επιδιώκεται μέσα από δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τους/ις/α μαθητές/ριες/α να εκφράζουν εμπειρίες και απόψεις, να συνεργάζονται για την επίλυση προβλημάτων και να αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στη δημιουργία μιας κοινότητας φροντίδας και σεβασμού.

Μάθηση μέσω συνδημιουργίας

Η συνδημιουργία αποτελεί μια παιδαγωγική προσέγγιση που προωθεί τη συνεργασία ανάμεσα στους μαθητές/ριες/α και τον/την εκπαιδευτικό στη διαδικασία της μάθησης. Οι μαθητές/ριες/α δεν αποτελούν απλούς αποδέκτες γνώσης, αλλά συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση δραστηριοτήτων, ιδεών και λύσεων.

Η συνδημιουργία ενισχύει την αίσθηση συμμετοχής, υπευθυνότητας και συνεργασίας, ενώ παράλληλα προωθεί την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και δημοκρατικής κουλτούρας μέσα στην τάξη (Bovill, Cook-Sather & Felten, 2011).

Στον παρόντα οδηγό, η συνδημιουργία εμφανίζεται μέσα από δραστηριότητες όπου οι μαθητές/ριες/α σχεδιάζουν αφίσες, εκστρατείες ευαισθητοποίησης στα social media, podcasts, escape games, ιστορίες, κτλ. Επίσης οι μαθητές/ριες/α μέσα από το υλικό που δημιουργούν προτείνουν λύσεις σε καθημερινά προβλήματα ή συνδιαμορφώνουν κανόνες σεβασμού και φροντίδας στην κοινότητα.

1.5 Πώς συνδέεται ο εκπαιδευτικός οδηγός με το κουτί με CAREαίες

Τα κουτιά με CAREαίες είναι το όχημα για να οργανωθούν εργαστήρια και δράσεις ευαισθητοποίησης σχετικά με την έμφυλη βία, ειδικότερα κατά γυναικών 60 ετών και άνω, καθώς και την κοινοτική φροντίδα. Ο παρών οδηγός αποτελεί μέρος των πέντε κουτιών που αφορούν συγκεκριμένα στην εκπαίδευση μαθητών/ριων και της νεολαίας.

Ο οδηγός λειτουργεί ως παιδαγωγικό πλαίσιο αξιοποίησης των υλικών που περιέχονται στα κουτιά με CAREαίες καθώς και του ηλεκτρονικού παιχνιδιού Ανοίγουμε CAREαίες. Παρέχει στους εκπαιδευτικούς και στους/ις/α εκπαιδευτές/τριες/α νέων ιδέες, δραστηριότητες και μεθοδολογικές κατευθύνσεις για την ευαισθητοποίηση των ίδιων αλλά και των μαθητών/ριων και νέων σχετικά με την έμφυλη βία, την ισότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινοτική φροντίδα, τις ευρωπαϊκές πολιτικές και αξίες κτλ.

Ο οδηγός όσο και τα υπόλοιπα υλικά που περιέχονται στα κουτιά με CAREαίες αποτελούν εκπαιδευτικά εργαλεία που αξιοποιούν στοιχεία παιχνιδιού και βιωματικής μάθησης. Ενδεικτικά στο κάθε κουτί με CAREαίες περιέχονται:

- Ο οδηγός για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές/ριες/α νέων
- Ένθετο με υλικά (κάρτες, σενάρια, γρίφοι κτλ) με βάση τα σενάρια
- Μικρόφωνο για ηχογράφηση podcast (ή video)
- Βιβλίο «Όχι σημαίνει όχι» της Sanders Jayneen
- Μαρκαστόχοι
- Φάκελοι για γρίφους
- Κουτί με κλειδαριά κώδικα ασφαλείας

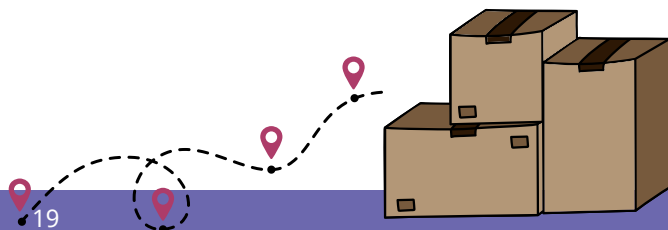

1.6 Πώς “ταξιδεύουν” τα κουτιά με CAREαίες

Τα κουτιά με CAREαίες έχουν σχεδιαστεί ως κινητά εκπαιδευτικά εργαλεία που μπορεί να αξιοποιηθούν στην τάξη αλλά και σε άλλα εκπαιδευτικά και κοινοτικά πλαίσια και περιβάλλοντα. Η βασική ιδέα πίσω από αυτά είναι ότι κάθε κουτί «ταξιδεύει» από τον οργανισμό μας, την CHALLEDU, προς φορείς που αιτούνται να τα λάβουν ή να διοργανώσουν ένα ή περισσότερα εργαστήρια με βάση το υλικό που παρουσιάζεται σε αυτά.

Τα κουτιά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε σχολεία, σε χώρους μη τυπικής εκπαίδευσης, σε κέντρα νέων ή σε δράσεις κοινοτικής ευαισθητοποίησης. Οι εκπαιδευτικοί των σχολείων ή εκπαιδευτές/ριες/ά νέων μπορούν να βρουν διαδικτυακά των οδηγό (σε μορφή pdf) καθώς και τα υφιστάμενα podcasts που έχει δημιουργήσει η ομάδα μας και το ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες στην [ιστοσελίδα του οργανισμού CHALLEDU](#). Αν το υλικό τους ενδιαφέρει μπορούν να επικοινωνήσουν με τον οργανισμό μας μέσω email στο play@challedu.com και να αιτηθούν να λάβουν το κουτί με CAREαίες. Ο οργανισμός μας θα αναλάβει τα έξοδα αποστολής από και προς το σχολείο ή εκπαιδευτικό φορέα ή αν υπάρχει διαθεσιμότητα θα αναλάβει την υλοποίηση εργαστηρίου με βάση το υλικό- σενάρια που περιέχονται στο κουτί. Ωστόσο το σχολείο δεσμεύεται για την επιστροφή του υλικού που υπάρχει στο κουτί στην κατάσταση που βρισκόταν όταν του παραδόθηκε. Η διάρκεια παραμονής του κουτιού σε κάθε σχολείο ή φορέα καθορίζεται κατόπιν συνεννόησης με τον οργανισμό, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησής του και από άλλες ομάδες ή σχολεία. Η χρήση του υλικού προτείνεται να γίνεται με βάση τις δραστηριότητες και τα σενάρια που παρουσιάζονται στον παρόντα οδηγό.

Στόχος των κουτιών είναι να αποτελέσουν αφορμή να ενεργοποιηθεί η κοινότητα, να ενθαρρύνουν τους/τα μαθητές/ριες/ά, νέους/ες/α και ευρύτερα τους ανθρώπους να ανοίξουν τις «κεραίες» τους, να παρατηρούν τι συμβαίνει γύρω τους και να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου η βία δεν μένει αόρατη. Σε κάθε νέο σταθμό του ταξιδιού του, το κουτί CAREαίες δημιουργεί μια ευκαιρία για μάθηση, διάλογο και συνεργασία. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά, οι εκπαιδευτικοί και τα μέλη της κοινότητας που συμμετέχουν στις δραστηριότητες γίνονται μέρος ενός ευρύτερου δικτύου ανθρώπων που μοιράζονται τον ίδιο στόχο: την ενίσχυση της φροντίδας, του σεβασμού και της επαγρύπνησης απέναντι στην έμφυλη βία.

1.7 Κουτιά με CAREαίες στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος

Οι δραστηριότητες του παρόντος οδηγού μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο διαφόρων μαθημάτων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και σε δράσεις σχολικής ζωής και προγραμμάτων αγωγής υγείας. Η θεματική της ισότητας των φύλων, της πρόληψης της βίας και της ενδυνάμωσης της κοινότητας συνδέεται με γνωστικά αντικείμενα που προωθούν την ανάπτυξη κοινωνικών και δημοκρατικών δεξιοτήτων, την καλλιέργεια ενσυναίσθησης και την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών.

Ενδεικτικά, ο οδηγός μπορεί να αξιοποιηθεί στα ακόλουθα μαθήματα και εκπαιδευτικές δράσεις:

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση- Δημοτικό

Στο δημοτικό σχολείο οι δραστηριότητες του οδηγού μπορούν να ενταχθούν κυρίως σε μαθήματα και θεματικές που σχετίζονται με τις κοινωνικές σχέσεις, την ενσυναίσθηση, τη συνεργασία και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων αποτελούν ένα από τα βασικά πλαίσια μέσα στα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν οι δραστηριότητες του οδηγού. Οι θεματικές που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, την πρόληψη της βίας και την ανάπτυξη κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων προσφέρουν κατάλληλο χώρο για συζητήσεις, βιωματικές δραστηριότητες και συνεργατικές ασκήσεις. Μέσα από τέτοιες δραστηριότητες οι/τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να καλλιεργήσουν ενσυναίσθηση, να αναγνωρίσουν στερεότυπα και να αναπτύξουν στάσεις σεβασμού και αλληλεγγύης.

Μελέτη Περιβάλλοντος

Στο μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος οι/τα μαθητές/ριες/ά έρχονται σε επαφή με βασικές έννοιες που σχετίζονται με την κοινότητα, τις κοινωνικές σχέσεις και τη συνεργασία. Οι δραστηριότητες του οδηγού μπορούν να συνδεθούν με συζητήσεις γύρω από τον ρόλο της κοινότητας, τη σημασία της αλληλοβοήθειας και την ευθύνη που έχουν τα μέλη μιας κοινωνίας να φροντίζουν και να προστατεύουν το ένα το άλλο. Μέσα από παραδείγματα και ομαδικές δραστηριότητες οι μαθητές/ριες/α μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα την έννοια της φροντίδας και της συλλογικής ευθύνης.

Γλώσσα

Στο μάθημα της Γλώσσας οι δραστηριότητες μπορούν να αξιοποιηθούν μέσα από την ανάγνωση και τη συζήτηση κειμένων, τη δημιουργική γραφή και την ανάπτυξη προφορικού λόγου. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να γράψουν ιστορίες, να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα, να συζητήσουν έννοιες όπως ο σεβασμός και η δικαιοσύνη και να αναπτύξουν επιχειρήματα γύρω από κοινωνικά ζητήματα. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται τόσο η γλωσσική έκφραση όσο και η κριτική σκέψη.

Εικαστικά

Το μάθημα των Εικαστικών προσφέρει πολλές δυνατότητες δημιουργικής έκφρασης γύρω από θέματα ισότητας, σεβασμού και φροντίδας στην κοινότητα. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να δημιουργήσουν αφίσες, εικαστικά έργα ή μικρές καμπάνιες ευαισθητοποίησης που προωθούν μηνύματα κατά της βίας και υπέρ της αλληλεγγύης και της κοινοτικής προσέγγισης. Μέσα από τη δημιουργική διαδικασία έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν ιδέες και αξίες με οπτικό και συμβολικό τρόπο.

Θεατρική Αγωγή

Η Θεατρική Αγωγή αποτελεί ένα ιδιαίτερα κατάλληλο πλαίσιο για βιωματική μάθηση. Μέσα από παιχνίδια ρόλων, δραματοποίηση καταστάσεων και ομαδικές ασκήσεις, οι/τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να εξερευνήσουν διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις και να κατανοήσουν καλύτερα τα συναισθήματα και τις εμπειρίες των άλλων. Οι δραστηριότητες αυτές συμβάλλουν στην ανάπτυξη ενσυναίσθησης, στην κατανόηση των συνεπειών της βίας και στην ενίσχυση της συνεργασίας μέσα στην ομάδα.

Σχολικές δράσεις και προγράμματα αγωγής υγείας

Ο οδηγός μπορεί επίσης να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο σχολικών δράσεων, προγραμμάτων αγωγής υγείας ή άλλων διαθεματικών δραστηριοτήτων που υλοποιούνται στο σχολείο. Τέτοιες δράσεις μπορούν να περιλαμβάνουν συζητήσεις, δημιουργικά εργαστήρια, μικρές εκστρατείες ευαισθητοποίησης ή δράσεις συνεργασίας με την τοπική κοινότητα. Μέσα από αυτές τις πρωτοβουλίες οι/τα μαθητές/ριες/ά έχουν την ευκαιρία να συνδέσουν τη σχολική μάθηση με την καθημερινή ζωή και να αναπτύξουν στάσεις ενεργής συμμετοχής και κοινωνικής ευθύνης.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση– Γυμνάσιο και Λύκειο

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι δραστηριότητες του οδηγού μπορούν να ενταχθούν σε μαθήματα που προωθούν την κατανόηση κοινωνικών ζητημάτων, την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών ως πολιτών. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά σε αυτή την ηλικία έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα να αναλύουν κοινωνικά φαινόμενα, να συζητούν διαφορετικές οπτικές και να προβληματίζονται γύρω από θέματα δικαιωμάτων, ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή / Κοινωνικές και Πολιτικές Επιστήμες

Τα μαθήματα που σχετίζονται με την κοινωνία, τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα προσφέρουν ένα ιδιαίτερα κατάλληλο πλαίσιο για την αξιοποίηση των δραστηριοτήτων του οδηγού. Μέσα από συζητήσεις, ομαδικές εργασίες και αναλύσεις παραδειγμάτων, οι/τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να εξερευνήσουν ζητήματα όπως η ισότητα των φύλων, τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι μορφές βίας και ο ρόλος της κοινωνίας και των θεσμών στην πρόληψη και αντιμετώπισή τους. Παράλληλα, μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα τη σημασία της ενεργού πολιτεότητας και της κοινωνικής ευθύνης.

Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Στα μαθήματα της γλώσσας και της λογοτεχνίας οι δραστηριότητες του οδηγού μπορούν να συνδεθούν με την ανάλυση κειμένων που αναφέρονται σε κοινωνικά ζητήματα, στις ανθρώπινες σχέσεις και στις εμπειρίες των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να αναπτύξουν επιχειρηματολογία, να συμμετέχουν σε συζητήσεις, να γράψουν άρθρα ή αφηγήσεις και να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα γύρω από θέματα όπως η ισότητα, ο σεβασμός και η αντιμετώπιση της βίας.

Εργαστήρια Δεξιοτήτων και δράσεις σχολικής ζωής

Οι δραστηριότητες του οδηγού μπορούν να αξιοποιηθούν ιδιαίτερα στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων ή άλλων δράσεων που οργανώνονται στο σχολείο και σχετίζονται με την κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών/ριών. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, συζητήσεις και ομαδικά έργα, οι/τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας και επίλυσης συγκρούσεων, ενώ παράλληλα ενθαρρύνονται να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην προώθηση αξιών όπως ο σεβασμός, η ισότητα και η αλληλεγγύη.

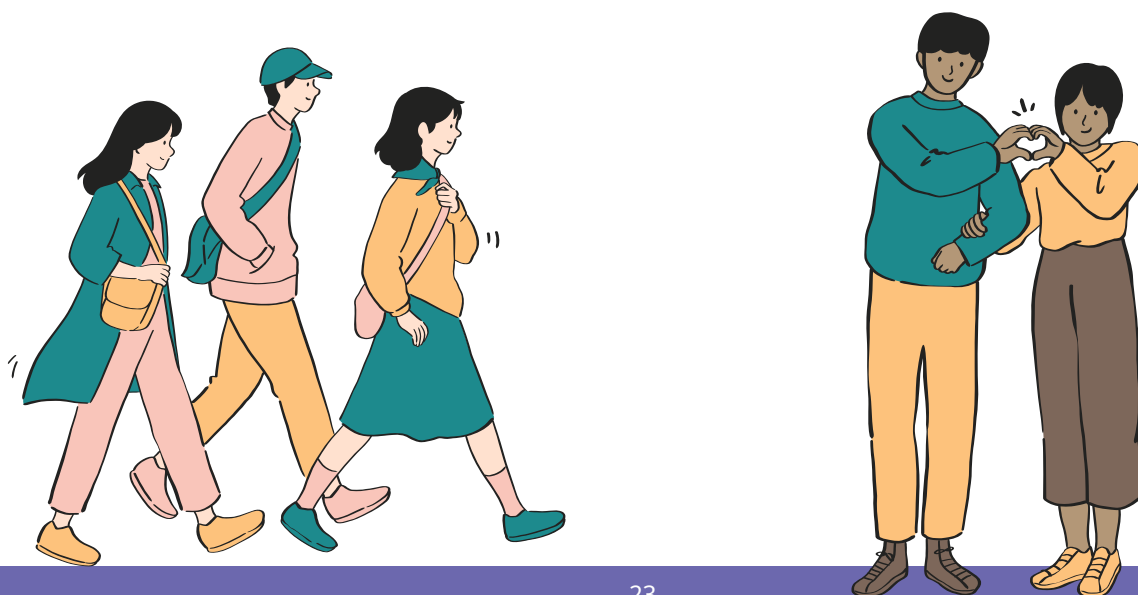
Πληροφορική

Το μάθημα της Πληροφορικής μπορεί να αποτελέσει χώρο συζήτησης γύρω από ζητήματα ψηφιακής συμπεριφοράς και ασφάλειας στο διαδίκτυο. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να εξετάσουν φαινόμενα όπως η ψηφιακή παρενόχληση, η διαδικτυακή ρητορική μίσους και η προστασία της ιδιωτικότητας. Μέσα από δραστηριότητες και συζητήσεις μπορούν να αναπτύξουν δεξιότητες υπεύθυνης χρήσης του διαδικτύου και να κατανοήσουν τον ρόλο που μπορούν να παίξουν στην πρόληψη της ψηφιακής βίας.

Καλλιτεχνικές δραστηριότητες και Τεχνολογία

Τα μαθήματα καλλιτεχνικής έκφρασης, όπως τα Εικαστικά ή άλλες δημιουργικές δραστηριότητες, μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη δράσεων ευαισθητοποίησης. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να δημιουργήσουν αφίσες, βίντεο, podcasts ή μικρές καμπάνιες ενημέρωσης που προωθούν μηνύματα ισότητας και σεβασμού. Μέσα από αυτές τις δραστηριότητες έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν δημιουργικά τις ιδέες τους και να συμβάλλουν στη διάδοση θετικών κοινωνικών μηνυμάτων.

Η αξιοποίηση του οδηγού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μπορεί να πραγματοποιηθεί τόσο στο πλαίσιο συγκεκριμένων μαθημάτων όσο και μέσα από θεματικές δραστηριότητες ή σχολικά projects. Με τον τρόπο αυτό οι/τα μαθητές/τριες/ά έχουν την ευκαιρία να συνδέσουν τη σχολική γνώση με πραγματικά κοινωνικά ζητήματα και να αναπτύξουν στάσεις ενεργού συμμετοχής και κοινωνικής ευθύνης.

2

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2. Θεμελιώδεις Έννοιες

2.1 Τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο Χάρτης Θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν βασικές αρχές και κανόνες που προστατεύουν την αξιοπρέπεια και την ελευθερία όλων των ανθρώπων. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ηθικές αρχές και πρότυπα συμπεριφοράς που καθορίζουν πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται οι άνθρωποι και προστατεύονται μέσα από το εθνικό και το διεθνές δίκαιο.

Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν για όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία, την καταγωγή, τη θρησκεία ή οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό. Αφορούν βασικές πτυχές της ανθρώπινης ζωής, όπως η ελευθερία, η ισότητα, η ασφάλεια, η αξιοπρέπεια και η προστασία από κάθε μορφή διάκρισης ή βίας. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων εκφράζεται συχνά με τον όρο «θεμελιώδη δικαιώματα». Τα δικαιώματα αυτά κατοχυρώνονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένα βασικό νομικό κείμενο που συγκεντρώνει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ανθρώπων που ζουν στην ΕΕ. Ο Χάρτης απέκτησε νομικά δεσμευτική ισχύ για τα κράτη μέλη με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009.

Ο σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μαζί με τις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και του κράτους δικαίου, καθοδηγεί τις πολιτικές και τις δράσεις της τόσο στο εσωτερικό της όσο και στις διεθνείς της σχέσεις.

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό προοίμιο και 54 άρθρα, τα οποία οργανώνονται σε επτά θεματικά κεφάλαια που αποτυπώνουν τις βασικές αξίες και τα δικαιώματα των ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κεφάλαιο I: Αξιοπρέπεια

Το πρώτο κεφάλαιο αφορά την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Περιλαμβάνει δικαιώματα όπως το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, καθώς και την απαγόρευση των βασανιστηρίων, της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας.

Κεφάλαιο II: Ελευθερίες

Το κεφάλαιο αυτό συγκεντρώνει δικαιώματα που σχετίζονται με την προσωπική ελευθερία και την αυτονομία των ανθρώπων, όπως το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, ο σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, η προστασία των προσωπικών δεδομένων, η ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, η ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, καθώς και το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την εργασία. Περιλαμβάνονται επίσης δικαιώματα όπως η ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, η ελευθερία των τεχνών και των επιστημών, η ελευθερία ίδρυσης επιχείρησης, το δικαίωμα ιδιοκτησίας, καθώς και το δικαίωμα ασύλου και προστασίας σε περιπτώσεις απομάκρυνσης ή απέλασης.

Κεφάλαιο III: Ισότητα

Το κεφάλαιο για την ισότητα περιλαμβάνει διατάξεις που διασφαλίζουν την ίση μεταχείριση όλων των ανθρώπων. Αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην ισότητα απέναντι στον νόμο, στην απαγόρευση των διακρίσεων, στον σεβασμό της πολιτισμικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας, καθώς και στην ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Παράλληλα, περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία.

Κεφάλαιο IV: Αλληλεγγύη

Το κεφάλαιο αυτό αφορά κυρίως κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα. Περιλαμβάνει δικαιώματα όπως η ενημέρωση και διαβούλευση των εργαζομένων, το δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων, η πρόσβαση σε υπηρεσίες απασχόλησης, η προστασία από αδικαιολόγητη απόλυση, καθώς και δίκαιοι και ισότιμοι όροι εργασίας. Επιπλέον, περιλαμβάνει διατάξεις για την κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική προστασία, την προστασία της υγείας, την ισορροπία μεταξύ οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των καταναλωτών.

Κεφάλαιο V: Ιθαγένεια

Το κεφάλαιο αυτό αφορά τα δικαιώματα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα συμμετοχής στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στις δημοτικές εκλογές, το δικαίωμα χρηστής διοίκησης, το δικαίωμα πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα, το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη δυνατότητα προσφυγής στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή. Περιλαμβάνει επίσης το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην ΕΕ καθώς και τη διπλωματική και προξενική προστασία.

Κεφάλαιο VI: Δικαιοσύνη

Το κεφάλαιο για τη δικαιοσύνη περιλαμβάνει βασικές εγγυήσεις που σχετίζονται με τη δίκαιη απονομή της δικαιοσύνης. Μεταξύ αυτών είναι το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής σε δικαστήριο, το δικαίωμα σε δίκαιη και αμερόληπτη δίκη, το τεκμήριο αθωότητας και τα δικαιώματα υπεράσπισης, καθώς και η αρχή ότι κανείς δεν μπορεί να δικάσσει ή να τιμωρηθεί δύο φορές για το ίδιο αδίκημα.

Κεφάλαιο VII: Γενικές διατάξεις

Το τελευταίο κεφάλαιο περιλαμβάνει γενικές διατάξεις που καθορίζουν τον τρόπο εφαρμογής και ερμηνείας των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται στον Χάρτη.

Ο σεβασμός και η προστασία των ανθρωπίνων και θεμελιωδών δικαιωμάτων συνδέονται άμεσα με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας. Η έμφυλη βία αποτελεί σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς πλήττει βασικές αρχές όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η σωματική και ψυχική ακεραιότητα, η ισότητα και η ελευθερία από διακρίσεις. Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι διεθνείς οργανισμοί αναγνωρίζουν την καταπολέμηση της έμφυλης βίας ως βασική προτεραιότητα για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και των θηλυκοτήτων.

2.2 Η έμφυλη βία

Η έμφυλη βία συνιστά μία από τις σοβαρότερες παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς προσβάλλει άμεσα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τη σωματική και ψυχική ακεραιότητα, την ισότητα και την ελευθερία των ατόμων. Πρόκειται για ένα διαρθρωτικό κοινωνικό φαινόμενο, βαθιά ριζωμένο στις κοινωνικά κατασκευασμένες ανισότητες φύλου και στις ασύμμετρες σχέσεις εξουσίας που αυτές παράγουν και αναπαράγουν σε ατομικό, κοινοτικό και θεσμικό επίπεδο.

Η έμφυλη βία ορίζεται ως κάθε μορφή βίας που ασκείται εναντίον ενός ατόμου λόγω του φύλου του, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας ή/και της έκφρασης φύλου, ή ως βία που πλήττει δυσανάλογα άτομα συγκεκριμένου φύλου. Αποτελεί έναν ευρύ «όρο-ομπρέλα» που περιλαμβάνει επιβλαβείς πράξεις οι οποίες διαπράττονται ενάντια στη βούληση ενός ατόμου και βασίζονται σε κοινωνικά ορισμένες αντιλήψεις για το φύλο. Οι πράξεις αυτές μπορεί να λαμβάνουν χώρα τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο χώρο και να περιλαμβάνουν τη χρήση ή την απειλή σωματικής βίας, τη σεξουαλική κακοποίηση, την ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση, τον εξαναγκασμό, τον έλεγχο, την οικονομική στέρηση και την αυθαίρετη αποστέρηση της ελευθερίας.

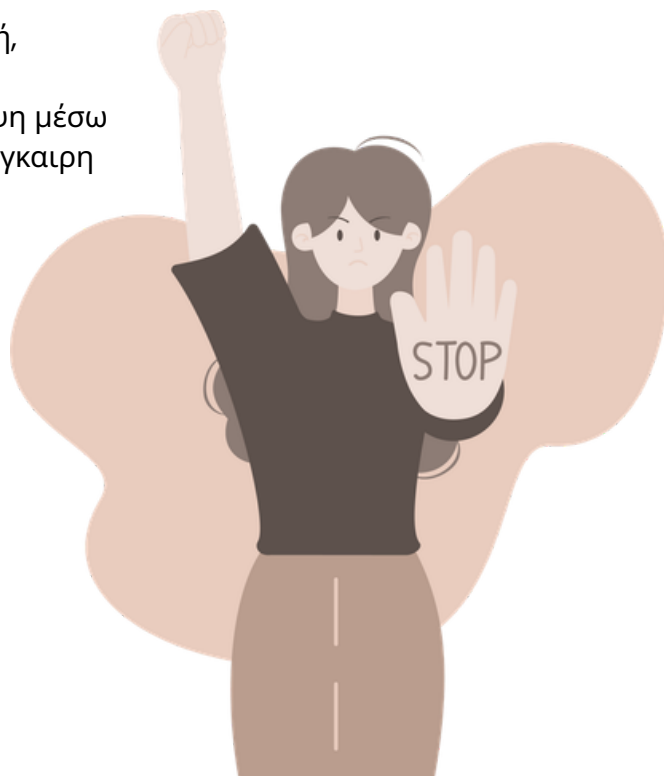
Αν και άτομα όλων των φύλων μπορεί να υποστούν έμφυλη βία, οι γυναίκες και οι θηλυκότητες υφίστανται δυσανάλογα υψηλότερα ποσοστά βίας σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και σε όλα τα κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια. Σύμφωνα με έρευνες του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), περίπου το 35% των γυναικών στην ΕΕ έχουν υποστεί σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική βία τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους. Σε δύο τρίτα των περιπτώσεων, ο δράστης ήταν ο σύντροφος (UE, 2021).

Η έμφυλη βία κατά των γυναικών ή θηλυκοτήτων δεν αποτελεί μεμονωμένο ή τυχαίο φαινόμενο, αλλά έκφραση μιας ιστορικά άνιση κατανομής εξουσίας μεταξύ φύλων, η οποία νομιμοποιείται και συντηρείται μέσω κοινωνικών κανόνων, στερεοτύπων, θεσμικών πρακτικών και πολιτισμικών αφηγήσεων. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, η έμφυλη βία και ιδίως η βία που στρέφεται κατά των γυναικών ή των θηλυκοτήτων παρέμενε αόρατη ή υποβαθμισμένη στον δημόσιο και επιστημονικό λόγο. Η αποσιώπησή της υπήρξε ιδιαίτερα έντονη σε κοινωνίες με ισχυρά πατριαρχικά χαρακτηριστικά, όπου η ανισότητα φύλου θεωρούνταν φυσική ή ιδιωτική υπόθεση. Στο πλαίσιο αυτό, η βία συχνά αντιμετωπιζόταν ως ατομικό πρόβλημα ή οικογενειακή διαφορά και όχι ως συστημική παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η βία που υφίστανται οι γυναίκες- θηλυκότητες λόγω του φύλου τους εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους και διαπερνά όλους τους τομείς της ζωής: τον οικογενειακό και συντροφικό χώρο, την εργασία, την εκπαίδευση, τον δημόσιο χώρο, αλλά και το ψηφιακό περιβάλλον. Οι πρακτικές βίας αποσκοπούν στον εκφοβισμό, την τιμωρία, την πειθάρχηση και την υπονόμευση της αυτονομίας, της σωματικής ακεραιότητας και της υποκειμενικότητας των γυναικών. Παρότι οι μορφές και οι μηχανισμοί της βίας διαφοροποιούνται ανάλογα με κοινωνικούς παράγοντες όπως η τάξη, η ηλικία, η φυλή, η αναπηρία ή το μεταναστευτικό υπόβαθρο, κοινός παρονομαστής παραμένει η επιδίωξη της κυριαρχίας και η άσκηση ελέγχου.

Όπως αναφέρεται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η «βία κατά των γυναικών» νοείται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μορφή διάκρισης κατά των γυναικών. Ο όρος περιλαμβάνει όλες τις πράξεις βίας λόγω φύλου οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα, ή είναι πιθανό να έχουν ως αποτέλεσμα, σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες. Σε αυτό περιλαμβάνονται οι απειλές τέτοιων πράξεων, ο εξαναγκασμός, καθώς και η αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας, είτε αυτά συμβαίνουν στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή. Η βία αυτή έχει τις ρίζες της σε κοινωνικές και πολιτισμικές δομές, κανόνες και αξίες που διέπουν την κοινωνία, και για αυτό αποκαλείται «δομική βία ή διαρθρωτική βία».

Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών για τα δικαιώματα, την ισότητα και τη μη διάκριση, η έμφυλη βία αναγνωρίζεται ως διαρθρωτικό φαινόμενο που απαιτεί ολιστική, πολυεπίπεδη και διατομεακή αντιμετώπιση. Η προσέγγιση αυτή προϋποθέτει την πρόληψη μέσω της αλλαγής στάσεων και στερεοτύπων, την έγκαιρη ανίχνευση και καταγραφή των περιστατικών, την προστασία και υποστήριξη των επιζωσών/όντων, καθώς και την ενδυνάμωση των κοινοτήτων και της ενεργού πολιτότητας.

2.3 Μορφές Έμφυλης Βίας και ορισμοί

Η βία κατά των γυναικών- θηλυκοτήτων εκδηλώνεται με πολλές διαφορετικές μορφές: σεξουαλική, σωματική, λεκτική, ψυχολογική (συναισθηματική) ή κοινωνικοοικονομική. Αυτές οι μορφές μπορεί να περιλαμβάνουν από λεκτική βία και ρητορική μίσους στο διαδίκτυο, μέχρι βιασμό ή γυναικοκτονία. Οι διαφορετικές αυτές μορφές βίας δεν είναι αμοιβαία αποκλειόμενες και συχνά συνυπάρχουν ή αλληλοενισχύονται. Σύμφωνα με τον "Οδηγό Συμβουλευτικής για την Βία" της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των φύλων στην Ελληνική κοινωνία το φαινόμενο της βίας όπως αυτό εκφράζεται στη συμπεριφορά του θύτη περιέχει τέσσερις μορφές με αλληλοεπικαλύψεις.

Σεξουαλική βία

Στη σεξουαλική βία περιλαμβάνονται ο εξαναγκασμός για σεξουαλικές πράξεις στις οποίες δεν συναινεί το θύμα, όπως βιασμός μέσα και έξω από μια σχέση, σεξουαλική κακοποίηση παιδιών και εφήβων, σεξουαλική παρενόχληση και απειλές στο χώρο εργασίας ή στο δημόσιο χώρο, καταναγκαστική πορνεία (trafficking).

Σωματική βία

Στη σωματική βία περιλαμβάνονται η γελοιοποίηση του σώματος του άλλου, σπρωξιές, πετάγματα στο πάτωμα, γροθιές, κλωτσιές, χαστούκια, χτυπήματα σε άλλα σημεία του σώματος με τα χέρια ή άλλα αντικείμενα, τσιμπήματα, δαγκωματιές, σπασίματα μελών ή πλευρών, καταναγκαστική ακινησία, απόπειρα πνιξίματος, επιθέσεις με όπλο και μαχαίρι, καψίματα, συστηματικά βασανιστήρια, φόνος.

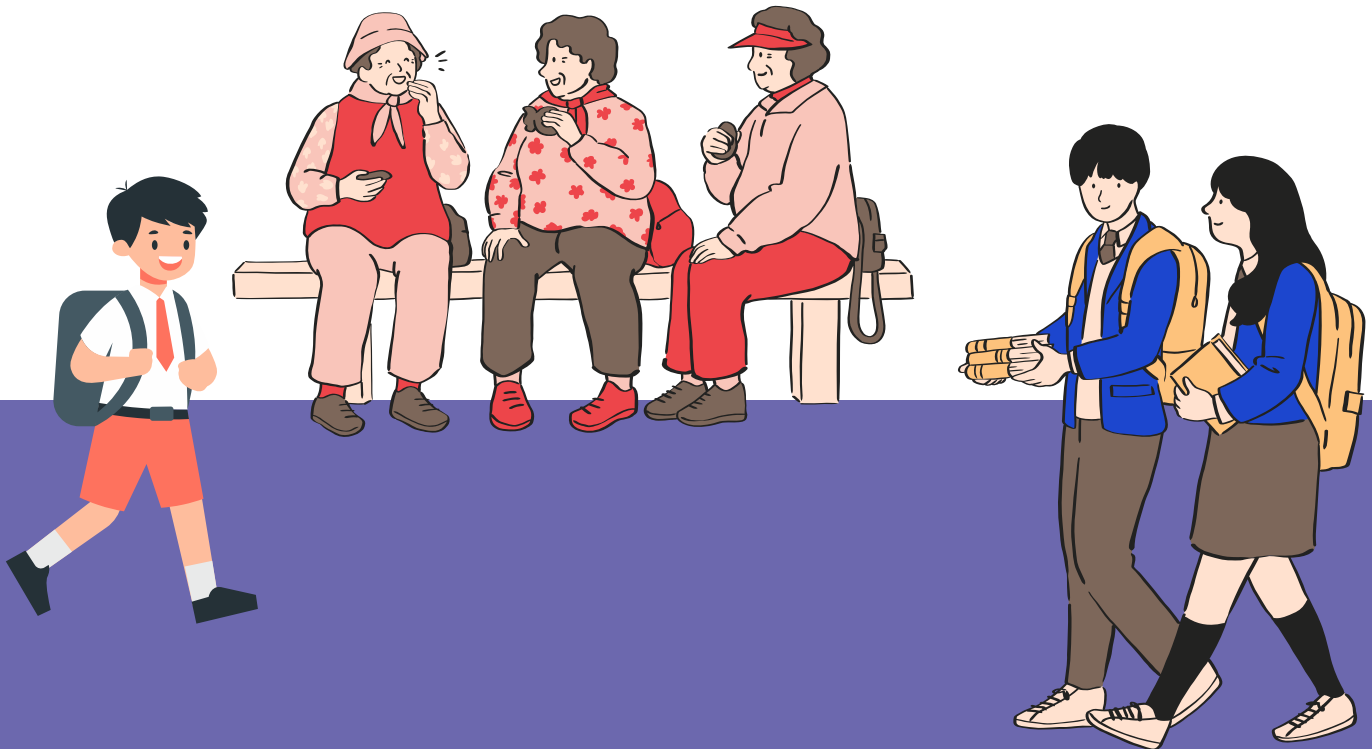
Ψυχολογική βία/ ή λεκτική βία

Η ψυχολογική βία έχει πολύπλοκες μορφές. Αποτελείται από τον εξαναγκασμό για υποταγή με απειλές, καταστροφή προσωπικών ειδών του θύματος ή αντικειμένων του σπιτιού, ή απειλές γι' αυτό, συνεχές βρίσιμο, υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς, δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου, γελοιοποίηση του θύματος ιδιωτικά ή σε κοινό χώρο, συνεχή κριτική και υποτίμηση των αποφάσεών του, κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση, συνεχή έλεγχο των κινήσεων, διαρκής κριτική και υποτιμητικά σχόλια για την εμφάνιση, το σώμα, τις ενδυματολογικές επιλογές τοποθέτηση της ευθύνης στο θύμα για οποιαδήποτε αποτυχία ή κακοδαιμονία του θύτη, κλείδωμα στο σπίτι ή εγκατάλειψη σε έναν άλλο χώρο με σκοπό την τιμωρία. Τέλος, συκοφάντηση της μητέρας στα παιδιά της και απόπειρες διάρρηξης του δεσμού τους, από τον πατέρα-δράστη της βίας.

Οικονομική βία

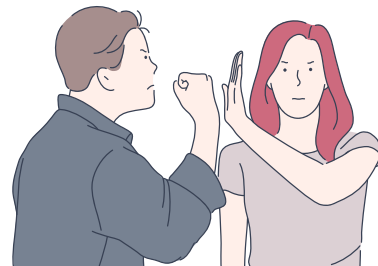
Η οικονομική βία όταν λαμβάνει χώρα στην οικογένεια, αφορά στέρηση οικονομικών πόρων πάνω στους οποίους το θύμα έχει δικαίωμα, απόκρυψη ή υπεξαίρεση εισοδημάτων και ιδιοκτησιών, εκμετάλλευση οικονομικών πόρων του θύματος για προσωπικούς σκοπούς του δράστη, στέρηση για τη μητέρα και συχνά για τα παιδιά βασικών φυσικών αγαθών όπως τροφή, ρούχα, φάρμακα, στέγη παρά τις υπάρχουσες οικονομικές δυνατότητες, εμπόδιο της συζύγου ή συντρόφου να εργαστεί ή να διαλέξει ελεύθερα μια απασχόληση, πίεση για σύναψη δανείων στο όνομά της. Όταν συμβαίνει στο χώρο εργασίας, αφορά ενίοτε σεξουαλική παρενόχληση και απειλές για απόλυση.

Η έμφυλη βία μπορεί να ασκείται από οποιονδήποτε, είτε είναι μέλος της οικογένειας, φίλος, πρώην σύζυγος ή σύντροφος, συνάδελφος, συμμαθητής, είτε άτομα που δρουν εκ μέρους πολιτιστικών, θρησκευτικών ή κρατικών θεσμών.

Άλλοι σημαντικοί ορισμοί:**Ενδοοικογενειακή βία**

Ως ενδοοικογενειακή βία ορίζεται κάθε είδους σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον πρώην ή νυν σύζυγο ή σύντροφο, καθώς και από μέλη της οικογένειάς του/της. Κύριες εκφάνσεις της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί η βία μεταξύ συζύγων ή συντρόφων, οι επιθέσεις εφήβων προς τους γονείς, η κακοποίηση και εκμετάλλευση ανήλικων ή ηλικιωμένων μελών της οικογένειας.

Γυναικοκτονία

Η γυναικοκτονία (femicide) αναφέρεται στη δολοφονία γυναικών ή θηλυκοτήτων λόγω του φύλου τους. Πρόκειται για την πιο ακραία μορφή έμφυλης βίας και συχνά συνδέεται με προηγούμενα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, καταναγκαστικού ελέγχου ή άλλων μορφών κακοποίησης. Η έννοια χρησιμοποιείται για να αναδείξει ότι πολλές δολοφονίες γυναικών δεν αποτελούν μεμονωμένα εγκλήματα, αλλά εντάσσονται σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο έμφυλων ανισοτήτων και βίας.

Ψηφιακή βία

Η ψηφιακή ή διαδικτυακή βία αποτελεί μια σύγχρονη μορφή έμφυλης βίας που εκδηλώνεται μέσω ψηφιακών μέσων, όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εφαρμογές ανταλλαγής μηνυμάτων, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή άλλες διαδικτυακές πλατφόρμες. Περιλαμβάνει συμπεριφορές όπως διαδικτυακή παρενόχληση, απειλές, προσβολές ή εξευτελισμό στο διαδίκτυο, παρακολούθηση ή έλεγχο μέσω ψηφιακών συσκευών, δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών χωρίς συναίνεση, καθώς και τη μη συναινετική κοινοποίηση προσωπικών ή σεξουαλικών εικόνων.

Παραμέληση

Η παραμέληση αποτελεί μορφή βίας που εκδηλώνεται όταν το άτομο που έχει ευθύνη φροντίδας δεν παρέχει τις απαραίτητες συνθήκες για την υγεία, την ασφάλεια και την αξιοπρεπή διαβίωση ενός άλλου ατόμου. Μπορεί να περιλαμβάνει τη στέρηση βασικών αναγκών όπως τροφή, ιατρική φροντίδα, φάρμακα, προσωπική υγιεινή ή ασφαλή στέγαση. Η παραμέληση εμφανίζεται συχνά σε περιβάλλοντα όπου το θύμα εξαρτάται από τρίτους για την καθημερινή του φροντίδα, όπως στην περίπτωση ηλικιωμένων ατόμων ή ατόμων με αναπηρία πχ άνοια.

Θεσμική ή δομική βία

Η θεσμική ή δομική βία αναφέρεται σε μορφές βίας που εκδηλώνονται μέσα από κοινωνικές, πολιτικές ή θεσμικές δομές που δημιουργούν ή αναπαράγουν ανισότητες. Πρόκειται για καταστάσεις όπου νόμοι, πολιτικές, πρακτικές υπηρεσιών ή κοινωνικοί θεσμοί οδηγούν σε αποκλεισμό, άνιση μεταχείριση ή περιορισμένη πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα και υπηρεσίες. Εμφανίζεται όταν τα συστήματα υγείας, δικαιοσύνης ή κοινωνικής πρόνοιας δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις ανάγκες των θυμάτων, όταν υποτιμούνται ή αγνοούνται οι καταγγελίες τους ή όταν οι υπηρεσίες δεν είναι προσβάσιμες για όλες τις γυναίκες και θηλυκότητες.

Διαθεματικότητα (intersectionality)

Οι ανισότητες που βιώνει ένα άτομο λόγω της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, της αναπηρίας, της ηλικίας, της κοινωνικής τάξης, της θρησκείας, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου μπορούν επίσης να αυξήσουν την πιθανότητα να υποστεί βία. Αυτό σημαίνει ότι, ενώ οι γυναίκες ή θηλυκότητες γενικά αντιμετωπίζουν βία και διακρίσεις λόγω φύλου, ορισμένες βιώνουν πολλαπλές και αλληλοσυνδεόμενες μορφές βίας.

Ηλικιακός ρατσισμός

Ο ηλικιακός ρατσισμός (ageism) αναφέρεται στις προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και τις διακρίσεις που βασίζονται στην ηλικία ενός ατόμου. Στην περίπτωση των ηλικιωμένων γυναικών ή θηλυκοτήτων, ο ηλικιακός ρατσισμός συχνά συνδυάζεται με τις έμφυλες ανισότητες, δημιουργώντας πολλαπλά επίπεδα διάκρισης. Οι ηλικιωμένες γυναίκες μπορεί να αντιμετωπίζονται ως λιγότερο αυτόνομες, λιγότερο αξιόπιστες ή λιγότερο ικανές να λαμβάνουν αποφάσεις για τη ζωή τους. Οι αντιλήψεις αυτές μπορεί να οδηγούν σε υποτίμηση των εμπειριών τους, σε περιορισμό της συμμετοχής τους στην κοινωνική ζωή ή ακόμη και σε αδιαφορία απέναντι σε περιστατικά κακοποίησης. Ο ηλικιακός ρατσισμός μπορεί επίσης να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο θεσμοί και υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ηλικιωμένων γυναικών, συμβάλλοντας έτσι στη διαιώνιση της «αορατότητας» της βίας που υφίστανται.

Σύμφωνα το EU Gender-based Violence Survey 2024, 30,7% γυναίκες έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας με το 13,5 % να έχει βιώσει σωματική βία και/ή έχει δεχθεί σχετικές απειλές και το 17,2 % να έχει βιώσει σεξουαλική βία.

Στην Ελλάδα τα ποσοστά είναι ακόμα ψηλότερα. Το 36,5% έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας, το 18,4% έχει βιώσει σωματική βία ή έχει δεχθεί σχετικές απειλές και το 18,1% έχει βιώσει σεξουαλική βία.

Πανευρωπαϊκά μόνο το 20,5 % των γυναικών που έχουν υποστεί βία έχει επικοινωνήσει με κάποια υπηρεσία υγείας ή κοινωνικής πρόνοιας και το 13,9 % με την αστυνομία. Από την άλλη πλευρά το 63,7 % των γυναικών δήλωσε ότι μίλησε σε ένα κοντινό τους πρόσωπο, όπως ένας φίλος, μέλος της οικογένειας ή συγγενής.

Σημαντικό επίσης είναι οι διαφορές μεταξύ των φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με

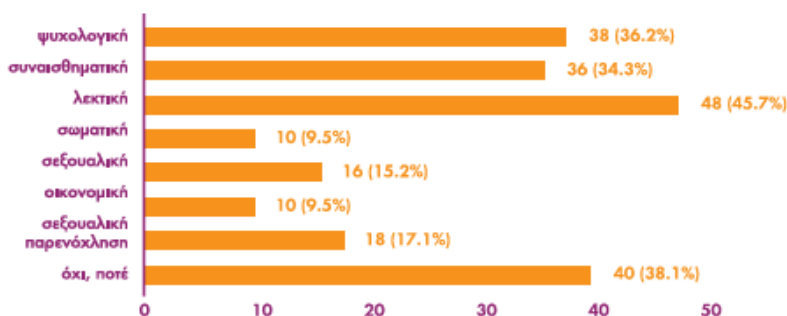
1. το ποσοστό που θεωρούν μη αποδεκτή την ενδο-οικογενειακή βία (>94% γυναίκες, 88% άντρες),
2. ποσοστό που δεν θεωρούν ότι οι γυναίκες “υπερβάλλουν ή επινοούν” περιστατικά βίας (80% γυναίκες, 65,5% άντρες).

2.4 Έμφυλη βία σε γυναίκες ή θηλυκότητες 60+ ετών

Άνω των 141 εκατομμυρίων ατόμων μεγάλης ηλικίας παγκοσμίως βιώνουν κακοποίηση με συχνότερα θύματα βίας τις γυναίκες. Σύμφωνα με το World Health Organization (2024) οι ηλικιωμένες γυναίκες- θηλυκότητας άνω των 60 ετών (ειδικότερα αυτές με κάποια αναπηρία) αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο να κακοποιηθούν, είτε από μέλη της οικογένειάς τους είτε από τους φροντιστές τους (επαγγελματίες υγείας, νοσοκόμους κτλ). Από τα περιστατικά που καταγράφονται 25% των ηλικιωμένων θηλυκοτήτων έχουν κάποια πρόσφατη εμπειρία κακοποίησης από άτομο του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με το Elder abuse without borders: a systematic review and meta-analysis (Volume 25, article number 2268, 2025) περίπου 20,9% των ηλικιωμένων βιώνει ψυχολογική κακοποίηση, καθιστώντας την πιο συχνή μορφή βίας στην τρίτη ηλικία. Ακολουθούν τα ποσοστά: 19,3% παραμέληση, 11,7% οικονομική κακοποίηση, 10% λεκτική βία, 7,9% σωματική βία, 1,5% σεξουαλική βία. Αντίστοιχα ποσοστά παρουσιάζονται και στο έργο TISOVA (2021) όπου η συναισθηματική κακοποίηση αποτελεί το πιο συνηθισμένο είδος (23,6%), ακολουθεί η οικονομική (8,8%), η καταπάτηση δικαιωμάτων (6,4%), η παραμέληση (5,4%), η σεξουαλική κακοποίηση (3,1%) και η σωματική (2,5%). Στην Ελλάδα η πιο πρόσφατη έρευνα έχει γίνει στο πλαίσιο του έργου “Αόρατες 60+” όπου η λεκτική κακοποίηση κατέχει την πρώτη θέση με ποσοστό 48%, ακολουθούμενη από ψυχολογική 38%, συναισθηματική 36%, σεξουαλική παρενόχληση 18%, σεξουαλική κακοποίηση 16%, οικονομική κακοποίηση 10%.

έχετε ποτέ υποστεί οποιασδήποτε μορφής κακοποίηση από τις παρακάτω, κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής σας από οποιονδήποτε δράστη;
105 απαντήσεις

Εμπειρίες κακοποίησης/μορφές

Πηγή: Έρευνα, People behind, από το έργο “Αόρατες 60+” στο πλαίσιο του προγράμματος PREVENT

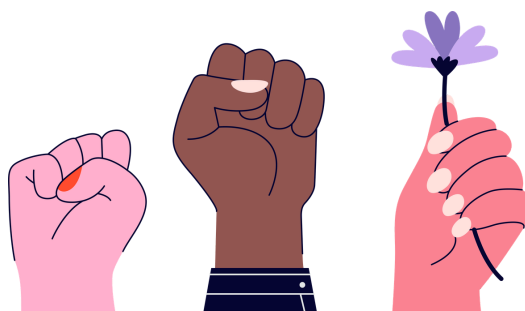
Σημαντικό στοιχείο της έρευνας αυτής αποτελεί και το ότι 90,8% των γυναικών-θηλυκοτήτων που δήλωσαν ότι έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας δηλώνουν ότι η κακοποίηση έλαβε χώρα περισσότερες από μια φορές (46,2% λίγες φορές και 44,6% επαναλαμβανόμενες φορές). Η βία συνέβη εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος και προήλθε από κάποιον σύντροφο (νυν ή πρώην) για το 43,1% των περιπτώσεων, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό των θυμάτων 33,3% δεν ανέφερε το περιστατικό κακοποίησης σε κανένα άλλο πρόσωπο.

Κατά τον ΟΗΕ (2017) μόνο 1 στα 24 περιστατικά καταγγέλλονται ενώ σύμφωνα με έρευνα του έργου MARVOW (2022) το 80% των περιστατικών κακοποίησης ηλικιωμένων δεν καταγράφονται. Αντίστοιχα ο WHO τονίζει την έλλειψη επαρκών στοιχείων καταγραφής αναφέροντας ότι μόνο το 10% των ηλικιωμένων γυναικών αντιπροσωπεύονται στις έρευνες. Στο “Violence against women 60 years and older” επισημαίνεται επίσης ότι ακόμα και όταν γίνεται καταγραφή αυτή είτε δε λαμβάνει υπόψη τις γυναίκες άνω των 50 ετών, είτε άνω των 60 ή 70 είτε βασίζονται σε ερευνητικά εργαλεία που αφορούν ευρύτερα την υγεία των γυναικών και μόνο το Μεξικό μετράει συγκεκριμένα στοιχεία για τις γυναίκες 60+ ετών.

Για τους παραπάνω λόγους η βία κατά ηλικιωμένων γυναικών ή θηλυκοτήτων χαρακτηρίζεται πολλές φορές “αόρατη”, είτε γιατί οι ίδιες δεν αποκαλύπτουν την κακοποίηση, λόγω ντροπής, φόβου κοινωνικού στίγματος και εσωτερίκευσης της κακοποίησης ως αναμενόμενης, είτε γιατί θεσμικά όργανα και φορείς (όπως αστυνομία, δικαστικές αρχές, νοσοκομεία, ΜΜΕ κτλ) υποτιμούν τις περιπτώσεις αυτές κακοποίησης. Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας είναι ότι στις ηλικιωμένες γυναίκες-θηλυκότητες συνυπάρχει ο ηλικιακός ρατσισμός.

Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο που αναδεικνύεται στη διεθνή βιβλιογραφία, ειδικότερα για τις γυναίκες ή θηλυκότητες τρίτης ηλικίας είναι η έννοια της σωρευτικής εμπειρίας της βίας. Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για να περιγράψει καταστάσεις όπου η βία δεν εμφανίζεται ως ένα μεμονωμένο περιστατικό, αλλά αποτελεί μέρος μιας διαχρονικής εμπειρίας κακοποίησης που συσσωρεύεται σε διαφορετικά στάδια της ζωής ενός ανθρώπου. Η βία στην τρίτη ηλικία συχνά δεν αποτελεί ένα μεμονωμένο περιστατικό, αλλά μέρος μιας μακροχρόνιας εμπειρίας ανισότητας και κακοποίησης που συσσωρεύεται μέσα στον χρόνο.

Η εμπειρία αυτή μπορεί να επαναλαμβάνεται ή να μετασχηματίζεται με την πάροδο του χρόνου, παίρνοντας διαφορετικές μορφές, όπως ψυχολογική κακοποίηση, οικονομικό έλεγχο, παραμέληση ή κοινωνική απομόνωση.

Η μακροχρόνια αυτή έκθεση σε ανισότητες και σε βίαιες συμπεριφορές μπορεί να επηρεάσει βαθιά τη σωματική και ψυχική υγεία των γυναικών ή θηλυκοτήτων.

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας ευαλωτότητας για γυναίκες και θηλυκότητες άνω των 60 ετών αφορά την παρουσία νευροψυχιατρικών, νοητικών ή άλλων αναπηριών. Άτομα που αντιμετωπίζουν άνοια, γνωστικές δυσκολίες, ψυχικές διαταραχές ή άλλες μορφές αναπηρίας ενδέχεται να βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο κακοποίησης. Η εξάρτηση από τρίτους για τη φροντίδα, τη λήψη αποφάσεων ή τη διαχείριση οικονομικών και προσωπικών ζητημάτων μπορεί να δημιουργήσει συνθήκες ανισορροπίας δύναμης που ευνοούν την κακοποίηση ή την εκμετάλλευση. Παράλληλα, η ύπαρξη γνωστικών δυσκολιών μπορεί να δυσχεραίνει την αναγνώριση, την καταγγελία ή ακόμη και την καταγραφή περιστατικών βίας. Για τον λόγο αυτό, διεθνείς οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας τονίζουν την ανάγκη ανάπτυξης εξειδικευμένων πολιτικών και υπηρεσιών υποστήριξης που να λαμβάνουν υπόψη τη διασταύρωση φύλου, ηλικίας και αναπηρίας (WHO, 2021).

Επίσης ένα ιδιαίτερα σημαντικό θέμα αποτελεί η αυξημένη ευαλωτότητα ηλικιωμένων γυναικών και θηλυκοτήτων που διαμένουν σε δομές μακροχρόνιας φροντίδας, όπως γηροκομεία, μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων ή άλλες δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης. Οι δομές αυτές συχνά αποτελούν χώρους όπου οι ηλικιωμένοι άνθρωποι εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τρίτους για την καθημερινή τους φροντίδα, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει σχέσεις ανισορροπίας δύναμης μεταξύ φροντιστών και φιλοξενούμενων. Σύμφωνα με τα ευρήματα του έργου TISOVA, οι ηλικιωμένες γυναίκες που διαμένουν σε τέτοιες δομές ενδέχεται να αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο για διάφορες μορφές κακοποίησης, όπως παραμέληση, ψυχολογική πίεση, περιορισμό της αυτονομίας τους ή οικονομική εκμετάλλευση. Παράλληλα, η κακοποίηση μπορεί να παραμένει αόρατη λόγω παραγόντων όπως η κοινωνική απομόνωση, η εξάρτηση από το προσωπικό φροντίδας, η παρουσία γνωστικών δυσκολιών ή η περιορισμένη πρόσβαση σε μηχανισμούς καταγγελίας.

Οι δράσεις που έχουν γίνει σχετικά με την ενδυνάμωση των γυναικών 60+, την ευαισθητοποίηση των πολιτών όσο και την ενεργοποίηση των τοπικών κοινοτήτων και των αρμόδιων επαγγελματιών και οργάνων είναι ελάχιστες και αυτές κυρίως σε Ευρωπαϊκό επίπεδο με κύριο στόχο την έρευνα (πχ. Erasmus+ έργα TISOVA, MARVOW, Safe spaces και το έργο CERV Community matters) ενώ πρόσφατα

υλοποιήθηκε ένα σχετικό έργο στην Ελλάδα από τον οργανισμό People Behind τα έργα “Ενδυνάμωση γυναικών 65+” και “Αόρατες 60+”. Τόσο αυτό, όσο και η έρευνα στο πλαίσιο του Αόρατες 60+ αναδεικνύουν την ανάγκη για ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, προώθηση θεσμικών αλλαγών, ενίσχυση των δεξιοτήτων επαγγελματιών και ενδυνάμωση των γυναικών και θηλυκοτήτων.

Στο πλαίσιο της Ελλάδας και σύμφωνα με την έρευνα “Αόρατες 60+” είναι σημαντικό ότι οι συμμετέχουσες στην έρευνα δήλωσαν κατά 89,5% ότι γνωρίζουν πως υπάρχουν Ξενώνες Φιλοξενίας Γυναικών και κατά 55,2% ότι υπάρχει η γραμμή SOS 15900. Επίσης κατά 72,4% οι συμμετέχουσες δήλωσαν ότι γνωρίζουν πού να απευθυνθούν σε περίπτωση ανάγκης. Σημαντικό ωστόσο είναι ότι το 43,8% νιώθει ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν είναι προσβάσιμες για γυναίκες ή θηλυκότητες άνω των 60 ετών.

Τα παραπάνω στοιχεία αναδεικνύουν ότι η έμφυλη βία σε γυναίκες και θηλυκότητες άνω των 60 ετών αποτελεί ένα πολυδιάστατο και συχνά υποεκτιμημένο κοινωνικό φαινόμενο. Η συνύπαρξη παραγόντων όπως το φύλο, η ηλικία, η οικονομική εξάρτηση, η πιθανή αναπηρία, η κοινωνική απομόνωση και η περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης δημιουργεί συνθήκες αυξημένης ευαλωτότητας. Παράλληλα, η αορατότητα των περιστατικών, η χαμηλή καταγγελία και η περιορισμένη καταγραφή δεδομένων καθιστούν ακόμη δυσκολότερη την κατανόηση της πραγματικής έκτασης του φαινομένου. Για τον λόγο αυτό, η πρόληψη και η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας σε μεγαλύτερες ηλικίες απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που να περιλαμβάνει την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, την εκπαίδευση επαγγελματιών, την ενδυνάμωση των ίδιων των γυναικών και θηλυκοτήτων και την ενεργοποίηση της κοινότητας ως δικτύου προστασίας.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η φιλοσοφία του έργου CAREαίες: «Ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε τη βία», η οποία βασίζεται στην ιδέα ότι η κοινότητα μπορεί να λειτουργήσει ως ένα σύστημα επαγρύπνησης και φροντίδας για τα μέλη της. Μέσα από την ευαισθητοποίηση πολιτών, την εκπαίδευση νέων και επαγγελματιών και τη δημιουργία ασφαλών χώρων διαλόγου, το έργο επιδιώκει να ενισχύσει την ικανότητα της κοινωνίας να αναγνωρίζει σημάδια κακοποίησης, να σπάει τη σιωπή γύρω από τη βία και να δημιουργεί δίκτυα υποστήριξης για γυναίκες και θηλυκότητες μεγαλύτερης ηλικίας. Η ενεργοποίηση της κοινότητας και η καλλιέργεια μιας κουλτούρας μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία αποτελούν βασικά βήματα για την ορατότητα του φαινομένου και την ουσιαστική προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ηλικιωμένων γυναικών και θηλυκοτήτων.

2.5 Μηχανισμοί υποστήριξης, πρόληψης, ενημέρωσης, άμεσης δράσης

Η πρόληψη και η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας προϋποθέτει την ύπαρξη ενός συντονισμένου πλέγματος μηχανισμών υποστήριξης, ενημέρωσης και άμεσης παρέμβασης. Οι μηχανισμοί αυτοί περιλαμβάνουν θεσμικές υπηρεσίες, κοινωνικές δομές, γραμμές βοήθειας και δίκτυα επαγγελματιών που λειτουργούν με στόχο την προστασία των θυμάτων, την ενδυνάμωση τους και την πρόληψη της επανάληψης της βίας. Παρακάτω έχουμε καταγράψει κάποιες τέτοιες υπηρεσίες, δομές, γραμμές βοήθειας και δίκτυα που έχουν συμβάλει και εξακολουθούν να συμβάλλουν στην πρόληψη, στην ενημέρωση, στην ευαισθητοποίηση καθώς και στην παρέμβαση για τη δημιουργία ενός πλέγματος προστασίας, ενδυνάμωσης και υποστήριξης στα άτομα που έχουν υποστεί έμφυλη βία.

Δίκτυο Συμβουλευτικών κέντρων και ξενώνων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: <https://isotita.gr/emfyli-via/>

Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900 (Εθνική εμβέλεια)

27 Συμβουλευτικά Κέντρα έχουν δημιουργηθεί στους Δήμους : Αλεξανδρούπολης, Αρταίων, Βέροιας, Ελευσίνας, Ζακύνθου, Θήβας, Καβάλας, Καλαμάτας, Καρδίτσας, Κεφαλονιάς, Καστοριάς, Κατερίνης, Κερατσινίου-Δραπετσώνας, Κορινθίων, Κω, Περιστερίου, Πρέβεζας, Πύργου, Ρεθύμνης, Ρόδου, Σερρών, Τρικκαίων, Φλώρινας, Φυλής, Χαλανδρίου, Χαλκιδέων και Χίου.

18 Ξενώνες Φιλοξενίας των Γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους έχουν δημιουργηθεί στους Δήμους: Αγρινίου, Αθηναίων, Βόλου, Ηρακλείου (Κρήτης), Θεσσαλονίκης, Ιωαννινών, Κέρκυρας, Κοζάνης, Κομοτηνής, Κορδελιού-Ευόσμου, Λαμιέων, Λαρισαίων, Λέσβου, Πατρέων, Πειραιώς, Ρόδου, Τρίπολης και Χανίων.

2 Ξενώνες του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη

Γενική Γραμματεία ισότητας φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών <https://womensos.gr/>

41 Συμβουλευτικά κέντρα <https://womensos.gr/sumvouleutika-kentra-ggif/>

21 Ξενώνες φιλοξενίας

Ελληνική Αστυνομία-ΕΛΛΑΣ Επιτελικό Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας
<https://www.astynomia.gr/odigos-tou-politi/chrisimes-symvoules/endooikogeneiaki-via>
<https://www.infovictims.gr/gr/home>

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης/Ε.Κ.Κ.Α
<https://ekka.org.gr/index.php/el/home>

Νοσοκομεία και Υπηρεσίες υγείας

Κοινωνικές υπηρεσίες Δήμων

MetooGreece <https://metoogreece.gr/>

Κέντρο Διοτίμα <https://diotima.org.gr/>

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Βίας <https://antiviolence-net.eu/eavn/>

1109 Γραμμή πληροφόρησης για την εμπορία ανθρώπων

Ένωση Κυριών Δράμας <https://dlu.gr/>

BIA STOP (Καβάλα) <https://www.viastop.gr/>

Equal Rights Beyond Borders <https://equal-rights.org/>

LEILA Hotline <https://afw.ngo/leila>

2.6 Γιατί η κοινότητα είναι κρίσιμη

Η έμφυλη βία, και ειδικότερα η βία κατά γυναικών και θηλυκοτήτων μεγαλύτερης ηλικίας, δεν αποτελεί μόνο ένα ατομικό ή οικογενειακό ζήτημα αλλά ένα ευρύτερο κοινωνικό φαινόμενο. Για τον λόγο αυτό, η ενεργοποίηση της κοινότητας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την πρόληψη, την αναγνώριση και την αντιμετώπιση περιστατικών βίας.

Σε πολλές περιπτώσεις, τα περιστατικά κακοποίησης ηλικιωμένων γυναικών παραμένουν αόρατα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η απομόνωση, η εξάρτηση από μέλη της οικογένειας ή φροντιστές, καθώς και ο φόβος κοινωνικού στίγματος μπορούν να οδηγήσουν τα θύματα στο να μη μιλούν για την εμπειρία τους. Σε αυτό το πλαίσιο, η ευαισθητοποίηση και η επαγρύπνηση της κοινότητας μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα σημαντικό δίκτυο προστασίας. Γείτονες, φίλοι/ες, συγγενείς, επαγγελματίες υγείας, εκπαιδευτικοί, μαθητές/ριες/ά, νέοι/ες/α και άλλα μέλη της τοπικής κοινωνίας είναι συχνά οι πρώτοι που μπορούν να παρατηρήσουν σημάδια κακοποίησης ή αλλαγές στη συμπεριφορά ενός ατόμου. Επιπλέον η μείωση της κοινωνικής απομόνωσης των ηλικιωμένων γυναικών και θηλυκοτήτων, η δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης, η ανάπτυξη δικτύων υποστήριξης και η ύπαρξη ασφαλών χώρων όπου οι άνθρωποι μπορούν να μιλήσουν με ασφάλεια για τις εμπειρίες τους αποτελούν βασικούς παράγοντες πρόληψης της βίας. Οι κοινότητες που ενθαρρύνουν την αλληλεγγύη, τη φροντίδα και τον σεβασμό μπορούν να λειτουργήσουν προστατευτικά για τα πιο ευάλωτα μέλη τους. Παράλληλα, η προσέγγιση της κοινότητας ενισχύει την πρόληψη της βίας, καθώς συμβάλλει στην αλλαγή κοινωνικών στάσεων και στερεοτύπων που συχνά οδηγούν στην ανοχή ή την αποσιώπηση της κακοποίησης. Όταν μια κοινότητα αναπτύσσει κουλτούρα μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία και ενθαρρύνει την αλληλοϋποστήριξη, δημιουργείται ένα πιο ασφαλές περιβάλλον για όλα τα μέλη της.

Η προσέγγιση αυτή βρίσκεται στον πυρήνα της φιλοσοφίας του έργου CAREαίες: Ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε τη βία. Η έννοια του «να ανοίγουμε τις κεραίες μας» αναφέρεται στην ανάπτυξη κοινωνικής εγρήγορσης: να παρατηρούμε τι συμβαίνει γύρω μας, να αναγνωρίζουμε πότε κάποιος μπορεί να χρειάζεται βοήθεια και να μη μένουμε αμέτοχοι όταν βλέπουμε καταστάσεις βίας ή αδικίας. Μέσα από την ενεργοποίηση μαθητών/ριών/, νέων ανθρώπων, εκπαιδευτικών και μελών της κοινότητας, το έργο επιδιώκει να δημιουργήσει ένα δίκτυο ανθρώπων που λειτουργούν ως φορείς ευαισθητοποίησης και υποστήριξης.

2.7 Σημάδια έμφυλης βίας (red flags)

Η έμφυλη βία κατά ηλικιωμένων γυναικών ή θηλυκοτήτων συχνά παραμένει αόρατη, καθώς πολλά περιστατικά συμβαίνουν στο ιδιωτικό περιβάλλον του σπιτιού ή σε σχέσεις εμπιστοσύνης, όπως με συντρόφους, παιδιά ή φροντιστές. Για τον λόγο αυτό, η επαγρύπνηση της κοινότητας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην έγκαιρη αναγνώριση πιθανών περιστατικών κακοποίησης. Οι γείτονες, οι φίλοι/ες, οι επαγγελματίες υγείας, οι εργαζόμενοι/ες σε υπηρεσίες ή ακόμη και απλοί πολίτες μπορεί να παρατηρήσουν σημάδια που υποδηλώνουν ότι ένα ηλικιωμένο άτομο χρειάζεται υποστήριξη.

Τα πιθανά σημάδια δεν αποτελούν από μόνα τους απόδειξη κακοποίησης, ωστόσο η παρουσία πολλών από αυτά ή η επαναλαμβανόμενη εμφάνισή τους μπορεί να αποτελεί ένδειξη ότι το άτομο βιώνει βία ή παραμέληση.

Σωματικά σημάδια

Ορισμένες ενδείξεις μπορεί να είναι ορατές στο σώμα του ηλικιωμένου ατόμου. Αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν ανεξήγητους τραυματισμούς, μώλωπες ή πληγές σε σημεία του σώματος που δεν δικαιολογούνται εύκολα από ατύχημα, όπως στο πρόσωπο, στον λαιμό, στην πλάτη ή στον κορμό. Ιδιαίτερη ανησυχία μπορεί να προκαλέσουν πολλαπλοί μώλωπες σε διαφορετικά στάδια επούλωσης ή τραυματισμοί που μοιάζουν να έχουν προκληθεί από αντικείμενα ή από έντονη πίεση. Άλλα πιθανά σημάδια περιλαμβάνουν εγκαύματα σε ασυνήθιστα σημεία του σώματος, τραυματισμούς στο κεφάλι, κατάγματα που δεν εξηγούνται επαρκώς ή τραύματα στο στόμα και στο πρόσωπο. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί επίσης να εμφανίζονται σημάδια δεσίματος στους καρπούς ή στους αστραγάλους ή απώλεια μαλλιών από βίαιο τράβηγμα. Πιθανά σημάδια σεξουαλικής κακοποίησης μπορεί να είναι πόνος ή τραυματισμοί στην περιοχή των γεννητικών οργάνων, ανεξήγητες λοιμώξεις ή δυσκολία στο περπάτημα ή στο κάθισμα. Ωστόσο, η αναγνώριση αυτών των ενδείξεων μπορεί να είναι δύσκολη, καθώς ορισμένες φυσιολογικές αλλαγές που σχετίζονται με την ηλικία μπορεί να μοιάζουν με σημάδια κακοποίησης.

Σημάδια παραμέλησης

Η παραμέληση αποτελεί μια από τις πιο συχνές μορφές κακοποίησης στην τρίτη ηλικία. Πιθανά σημάδια μπορεί να είναι η αφυδάτωση, η υποσιτισμός ή η σημαντική απώλεια βάρους χωρίς εμφανή αιτία. Επίσης, μπορεί να παρατηρηθούν κακή υγιεινή, ακατάλληλα ρούχα για τις καιρικές συνθήκες ή σοβαρές πληγές πίεσης (κατακλίσεις) που δεν έχουν λάβει την απαραίτητη φροντίδα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, επαγγελματίες υγείας ή άλλα άτομα μπορεί να παρατηρήσουν ότι το ηλικιωμένο άτομο καθυστερεί να λάβει ιατρική φροντίδα για τραυματισμούς ή ασθένειες ή ότι εμφανίζονται συχνά επαναλαμβανόμενοι τραυματισμοί χωρίς σαφή εξήγηση.

Συμπεριφορικά σημάδια

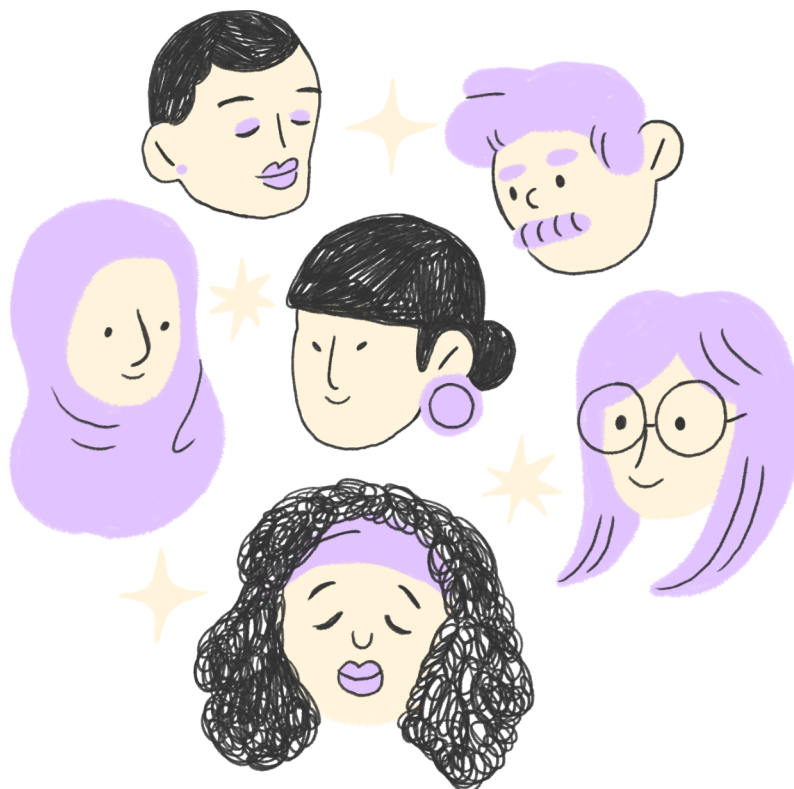
Η κακοποίηση εκδηλώνεται πολλές φορές και με αλλαγές στη συμπεριφορά ενός ηλικιωμένου ατόμου που βιώνει βία. Για παράδειγμα, ένα άτομο μπορεί να εμφανίζει ξαφνική απομόνωση, φόβο, άγχος, κατάθλιψη ή έντονη ανησυχία παρουσία συγκεκριμένων ανθρώπων. Μπορεί επίσης να δείχνει δισταγμό να μιλήσει μπροστά σε κάποιο άτομο ή να αποφεύγει να απαντήσει σε ερωτήσεις για την καθημερινότητά του. Σε άλλες περιπτώσεις, οι απαντήσεις που δίνει το άτομο μπορεί να διαφέρουν από αυτές του ατόμου που πιθανόν ασκεί βία ή να υπάρχουν αντιφατικές εξηγήσεις για έναν τραυματισμό ή μια κατάσταση. Επιπλέον, όταν κάποιο άτομο μιλά συνεχώς εκ μέρους του ηλικιωμένου ατόμου ή δεν του επιτρέπει να απαντήσει μόνο του, αυτό μπορεί να αποτελεί πιθανή ένδειξη ελέγχου ή κακοποίησης.

Άτομα με άνοια ή γνωστικές δυσκολίες

Τα άτομα άνω των 60 ετών που ζουν με άνοια ή άλλες γνωστικές δυσκολίες μπορεί να βρίσκονται σε ακόμη μεγαλύτερο κίνδυνο κακοποίησης, καθώς συχνά εξαρτώνται περισσότερο από τρίτους για την καθημερινή τους φροντίδα. Παράλληλα, μπορεί να δυσκολεύονται να εκφράσουν τι συμβαίνει ή να περιγράψουν με ακρίβεια μια εμπειρία βίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, σημάδια όπως αυξημένη σύγχυση, ξαφνικές αλλαγές στη διάθεση, φόβος απέναντι σε συγκεκριμένα άτομα ή αλλαγές στη συμπεριφορά μπορεί να αποτελούν ενδείξεις ότι κάτι δεν πηγαίνει καλά. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι ορισμένες αντιδράσεις μπορεί να σχετίζονται με την ίδια την πάθηση, ωστόσο η προσεκτική παρατήρηση του περιβάλλοντος και των σχέσεων φροντίδας μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση της κατάστασης.

Η αναγνώριση πιθανών ενδείξεων βίας δεν σημαίνει ότι τα μέλη της κοινότητας πρέπει να διερευνήσουν ή να επιλύσουν μόνα τους ένα περιστατικό. Ωστόσο, η ευαισθητοποίηση και η επαγρύπνηση μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στο να μη μένει η βία αόρατη. Η προσεκτική παρατήρηση, η υποστήριξη του ατόμου και η σύνδεση με κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης μπορούν να αποτελέσουν σημαντικά βήματα για την προστασία των ηλικιωμένων γυναικών και θηλυκοτήτων που βιώνουν βία. Τι μπορεί πρακτικά λοιπόν να κάνει η κοινότητα:

- Να παρατηρεί με προσοχή και ευαισθησία τις αλλαγές στη συμπεριφορά ή στην καθημερινότητα ενός ηλικιωμένου ατόμου.
- Να αναγνωρίζει τα πιθανά σημάδια βίας ή ευαλωτότητας.
- Να δείχνει ενδιαφέρον και υποστήριξη χωρίς να πιέζει το άτομο να μιλήσει.
- Να γνωρίζει τις διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης και να βοηθά στην πρόσβαση και σύνδεση σε αυτές.
- Να αναζητά καθοδήγηση στα επόμενα βήματα από τις διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης όταν υπάρχει ανησυχία για πιθανή κακοποίηση.

3

Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΧΩΡΟΙ

3. Η Κοινοτική Προσέγγιση και οι ασφαλείς χώροι

3.1 Τι είναι κοινοτική ευθύνη

Η έννοια της κοινοτικής ευθύνης βασίζεται στην ιδέα ότι η πρόληψη και η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας δεν αποτελεί αποκλειστικά ευθύνη των θυμάτων ή των θεσμικών φορέων, αλλά μια συλλογική ευθύνη που αφορά ολόκληρη την κοινότητα. Η προσέγγιση αυτή αναγνωρίζει ότι οι άνθρωποι ζουν μέσα σε δίκτυα σχέσεων όπως η οικογένεια, η γειτονιά, το σχολείο, οι χώροι εργασίας και οι τοπικές κοινότητες, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν είτε ως χώροι κινδύνου είτε ως χώροι προστασίας.

Σύμφωνα με κοινοτικές προσεγγίσεις πρόληψης της βίας, όπως η μεθοδολογία StoP – Community-based model to stop domestic violence, η έμφυλη βία δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο μέσω θεσμικών παρεμβάσεων, αλλά απαιτεί την ενεργή συμμετοχή της ίδιας της κοινότητας. Η κοινότητα καλείται να αναγνωρίσει ότι η βία δεν είναι ιδιωτική υπόθεση, αλλά κοινωνικό ζήτημα που επηρεάζει όλους και όλες. Μέσα από διαδικασίες ευαισθητοποίησης, δημιουργίας σχέσεων εμπιστοσύνης και συλλογικής δράσης, τα μέλη της κοινότητας μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη της βίας και στην υποστήριξη των επιζωσών/ώντων. Η προσέγγιση StoP δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργοποίηση των ανθρώπων που ζουν και δραστηριοποιούνται σε μια κοινότητα, γειτόνων, επαγγελματιών, τοπικών συλλόγων και «φυσικών ηγετών/ιδων» της κοινότητας, ώστε να δημιουργηθούν δίκτυα σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας. Μέσα από συναντήσεις, κοινές δράσεις και δημόσιες συζητήσεις, το ζήτημα της έμφυλης βίας παύει να αποτελεί ταμπού και γίνεται ορατό θέμα διαλόγου και συλλογικής δράσης.

Η κοινοτική ευθύνη δεν σημαίνει ότι οι πολίτες αντικαθιστούν τους επαγγελματικούς μηχανισμούς υποστήριξης, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι δομές προστασίας ή τα συμβουλευτικά κέντρα. Αντίθετα, η κοινότητα λειτουργεί ως ένας πρώτος χώρος αναγνώρισης και διασύνδεσης με θεσμικά όργανα, ενθαρρύνοντας τα άτομα που βιώνουν βία να σπάσουν τη σιωπή και να συνδεθούν με τις κατάλληλες υπηρεσίες βοήθειας.

Στο πλαίσιο του έργου CAREαίες:Ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε τη βία, η κοινοτική ευθύνη συνδέεται με την ιδέα της κοινωνικής επαγρύπνησης. Το «άνοιγμα των κεραιών» σημαίνει να παρατηρούμε τι συμβαίνει γύρω μας, να αναγνωρίζουμε σημάδια βίας ή αποκλεισμού και να συμβάλλουμε στη δημιουργία μιας κοινότητας όπου η φροντίδα, ο σεβασμός και η μηδενική ανοχή απέναντι στη βία αποτελούν κοινή στάση.

3.2 Τι είναι οι ασφαλείς χώροι (τα Safe Spaces)

Οι ασφαλείς χώροι (safe spaces) αποτελούν περιβάλλοντα στα οποία τα άτομα μπορούν να εκφραστούν, να μοιραστούν εμπειρίες και να συμμετέχουν σε διάλογο χωρίς φόβο κριτικής, στιγματισμού ή αποκλεισμού. Πρόκειται για χώρους φυσικούς ή ψηφιακούς που δημιουργούνται με στόχο να προάγουν την ασφάλεια, τον σεβασμό, την εμπιστοσύνη και την ισότιμη συμμετοχή όλων των ανθρώπων.

Η έννοια των safe spaces έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα σε πλαίσια κοινωνικής ένταξης, εκπαίδευσης και υποστήριξης ευάλωτων ομάδων. Σε αυτούς τους χώρους δίνεται έμφαση στη δημιουργία συνθηκών όπου οι άνθρωποι μπορούν να μιλήσουν ανοιχτά για προσωπικές εμπειρίες, να εκφράσουν συναισθήματα και να αναζητήσουν υποστήριξη, χωρίς να φοβούνται ότι θα αμφισβητηθούν, θα κατηγορηθούν ή θα υποστούν περαιτέρω βλάβη.

Στο πεδίο της πρόληψης και αντιμετώπισης της έμφυλης βίας, οι ασφαλείς χώροι παίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Συχνά τα άτομα που βιώνουν βία διστάζουν να μιλήσουν για την εμπειρία τους λόγω φόβου, ντροπής ή κοινωνικού στίγματος. Η ύπαρξη ενός ασφαλούς περιβάλλοντος μπορεί να αποτελέσει το πρώτο βήμα ώστε ένα άτομο να αισθανθεί ότι μπορεί να μιλήσει για όσα βιώνει, να λάβει υποστήριξη και να ενημερωθεί για τις διαθέσιμες επιλογές βοήθειας.

Οι ασφαλείς χώροι δεν αποτελούν μόνο δομές υποστήριξης, αλλά και πλαίσια μάθησης και ευαισθητοποίησης. Σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, όπως σχολεία, εργαστήρια νέων ή δράσεις κοινοτικής εκπαίδευσης, μπορούν να δημιουργηθούν χώροι διαλόγου όπου οι συμμετέχοντες συζητούν ζητήματα όπως τα στερεότυπα φύλου, η έμφυλη βία, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι σχέσεις ισότητας. Σε τέτοια πλαίσια, οι εκπαιδευτές και οι συντονιστές έχουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση ενός κλίματος εμπιστοσύνης, όπου όλες οι φωνές μπορούν να ακουστούν.

Η δημιουργία ασφαλών χώρων προϋποθέτει ορισμένες βασικές αρχές, όπως ο σεβασμός της διαφορετικότητας, η εμπιστευτικότητα, η ενεργή ακρόαση και η αποφυγή στιγματιστικών ή επικριτικών συμπεριφορών. Μέσα από αυτές τις αρχές ενισχύεται η εμπιστοσύνη μεταξύ των συμμετεχόντων και δημιουργούνται οι συνθήκες για ουσιαστικό διάλογο και ενδυνάμωση.

Συνολικά, οι ασφαλείς χώροι αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για την πρόληψη της έμφυλης βίας και την ενίσχυση της κοινοτικής υποστήριξης.

Πηγή: Ιστοσελίδα του STOP Toolbox

3.3 Ασφαλές πλαίσιο στην τάξη

Η συζήτηση θεμάτων όπως τα στερεότυπα φύλου, οι διακρίσεις και η έμφυλη βία μπορεί να προκαλέσει έντονα συναισθήματα ή αντιδράσεις στους/ις/α μαθητές/ριες/ά. Οι εκπαιδευτικοί και οι/τα εκπαιδευτές/ριες/ά νέων είναι σημαντικό να δημιουργούν ένα ασφαλές παιδαγωγικό πλαίσιο όπου οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να εκφράζονται με σεβασμό, να ακούν διαφορετικές απόψεις και να συζητούν δύσκολα ζητήματα χωρίς φόβο γελοιοποίησης ή στιγματισμού. Παράλληλα, ο/η/το εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτής/ρια/ό νέων έχει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση ενός κλίματος ισότητας, καθοδηγώντας τη συζήτηση και διασφαλίζοντας ότι δεν αναπαράγονται προσβλητικά σχόλια ή αποκλειστικές συμπεριφορές.

Η προσέγγιση αυτή συνδέεται και με βασικές ηθικές αρχές που εφαρμόζονται στη συζήτηση ευαίσθητων κοινωνικών θεμάτων. Η εκπαίδευση γύρω από την έμφυλη βία χρειάζεται να πραγματοποιείται με τρόπο που να λαμβάνει υπόψη ότι ορισμένοι μαθητές ή μαθήτριες μπορεί να έχουν προσωπικές εμπειρίες βίας ή τραυματικών καταστάσεων. Για αυτό οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές/ριες/ά νέων είναι σημαντικό να υιοθετούν μια προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη το τραύμα (trauma-informed approach) και να διασφαλίζουν ότι η εκπαιδευτική διαδικασία πραγματοποιείται με σεβασμό και φροντίδα για την ασφάλεια όλων των συμμετεχόντων. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να τηρούνται ορισμένες βασικές ηθικές αρχές:

- Οι δραστηριότητες θα πρέπει να σχεδιάζονται με ευαισθησία, αποφεύγοντας την αναπαραγωγή βίαιων ή τραυματικών εικόνων και χωρίς να ασκείται πίεση στους/ις/α μαθητές/ριες/ά να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες.
- Αποφεύγουμε αναπαραστάσεις βίας ή υλικό που μπορεί να είναι ιδιαίτερα σκληρό ή τραυματικό. Προτιμούμε το ενδυναμωτικό υλικό.
- Δεν πιέζουμε τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες. Η συμμετοχή σε τέτοιες συζητήσεις πρέπει να είναι πάντα προαιρετική.
- Σεβόμαστε τα προσωπικά όρια και τις διαφορετικές εμπειρίες των συμμετεχόντων.
- Προστατεύουμε την ασφάλεια της ομάδας, διασφαλίζοντας ότι ο διάλογος πραγματοποιείται με σεβασμό και χωρίς στιγματισμό.
- Εστιάζουμε στην ενδυνάμωση και στην καλλιέργεια ενσυναίσθησης, αποφεύγοντας πρακτικές που μπορεί να επαναφέρουν τραυματικές εμπειρίες.

Μια πρακτική που βοηθά στη δημιουργία αυτού του ασφαλούς πλαισίου είναι η διαμόρφωση συμφωνιών τάξης ή κανόνων συζήτησης. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να καθοριστούν στην αρχή μιας δραστηριότητας ή ενός εργαστηρίου σε συνεργασία με τους/ις/α μαθητές/ριες/ά. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η αίσθηση συλλογικής ευθύνης για το κλίμα της τάξης και ενθαρρύνεται η ενεργή συμμετοχή όλων.

Ενδεικτικές συμφωνίες τάξης μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Ακούμε ο/η/το ένας/μία/ένα τον/την/το άλλον/η/ο χωρίς να διακόπτουμε.
- Σεβόμαστε τις διαφορετικές απόψεις και εμπειρίες.
- Δεν γελοιοποιούμε ή υποτιμούμε κανένα άτομο.
- Μιλάμε με τρόπο που δεν προσβάλλει άλλους ανθρώπους ή ομάδες.
- Έχουμε το δικαίωμα να μη μοιραστούμε προσωπικές εμπειρίες αν δεν το επιθυμούμε.
- Ότι μοιραζόμαστε στην ομάδα αντιμετωπίζεται με σεβασμό και εμπιστευτικότητα.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, είναι πιθανό να εμφανιστούν στερεότυπα ή απόψεις που αναπαράγουν προκαταλήψεις σχετικά με το φύλο ή τη βία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο/η εκπαιδευτικός δεν χρειάζεται να επιπλήξει το άτομο που εξέφρασε την άποψη, αλλά μπορεί να αξιοποιήσει τη στιγμή ως ευκαιρία μάθησης. Μέσα από ερωτήσεις και διάλογο μπορεί να ενθαρρύνει τους μαθητές/ριες να σκεφτούν κριτικά τις ιδέες που εκφράζονται. Για παράδειγμα, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ρωτήσει:

- Πιστεύετε ότι αυτή η άποψη ισχύει για όλους τους ανθρώπους;
- Πώς μπορεί να αισθάνεται κάποιος/α που ακούει αυτή τη φράση;

Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές/ριες/α ενθαρρύνονται να εξετάσουν κριτικά τις αντιλήψεις τους και να αναγνωρίσουν πώς τα στερεότυπα μπορούν να επηρεάζουν τον τρόπο που βλέπουμε τους άλλους.

Παράλληλα, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να είναι προετοιμασμένος/η για το ενδεχόμενο κάποιο παιδί να μοιραστεί προσωπικές εμπειρίες ή να εκφράσει έντονα συναισθήματα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι να ακούσει με προσοχή, να δείξει κατανόηση και να διασφαλίσει ότι το παιδί λαμβάνει την κατάλληλη υποστήριξη. Αν προκύψουν αποκαλύψεις που αφορούν εμπειρίες βίας, είναι σημαντικό να ακολουθούνται οι διαδικασίες που προβλέπονται από το σχολείο και το θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των παιδιών.

Τέλος είναι σημαντικό η δημιουργία ενός ασφαλούς πλαισίου συζήτησης να μη περιορίζεται σε μία μόνο δραστηριότητα, αλλά να αποτελεί μια συνεχόμενη διαδικασία που διαμορφώνει την κουλτούρα της τάξης.

Όταν οι μαθητές/ριες/α αισθάνονται ότι βρίσκονται σε ένα περιβάλλον σεβασμού, εμπιστοσύνης και ασφάλειας, μπορούν να συμμετέχουν πιο ενεργά στον διάλογο, να αναπτύσσουν κριτική σκέψη και να καλλιεργούν στάσεις που συμβάλλουν στην πρόληψη της βίας και των διακρίσεων.

4

ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ για ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΑΞΕΙΣ Α΄-Γ΄

Σενάριο 1 : Τα συναισθήματα έχουν φωνή

Περιγραφή

Εισαγωγή στην αναγνώριση και έκφραση βασικών συναισθημάτων. Τα παιδιά μαθαίνουν να αναγνωρίζουν συναισθήματα όπως χαρά, λύπη, φόβο και θυμό, να κατανοούν ότι κάποιος μπορεί να "πληγώνεται" και συναισθηματικά, και να σκέφτονται τρόπους με τους οποίους μπορούν να δείξουν φροντίδα όταν κάποιος/α/@ φίλος/η/@ τους είναι στεναχωρημένος/η/@.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν βασικά συναισθήματα (χαρά, λύπη, φόβος, θυμός) και πως κάποιες συμπεριφορές οδηγούν σε αυτά.
- Να κατανοούν ότι κάποιος/α/@ μπορεί να πληγώνεται όχι μόνο σωματικά αλλά και συναισθηματικά.
- Να εκφράζουν με απλές φράσεις πώς νιώθουν.
- Να προτείνουν έναν τρόπο φροντίδας όταν κάποιος/α/@ είναι στεναχωρημένος/η/@.

Υλικά

- Μάσκες συναισθημάτων (ασπρόμαυρες προς ζωγραφική)
- Mini role-play καρτέλες (εκτυπώσιμες προς κοπή)

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ή/ό εκτυπώνει τις μάσκες συναισθημάτων και τις role-play καρτέλες. Κόβει τις καρτέλες ώστε να μπορούν να τις μοιραστούν εύκολα στα παιδιά. Επιλέγει μερικές από τις role-play καρτέλες που μπορούν να προσφέρουν περισσότερο έδαφος για συζήτηση στην τάξη (ανάλογα την βαθμίδα, τις δεξιότητες των μαθητών/τριών/@ν και ευρύτερα τη σύνθεση και τις εμπειρίες της τάξης). Επίσης προετοιμάζει τα χρώματα ή τους μαρκαδόρους ώστε τα παιδιά να μπορέσουν να ζωγραφίσουν τις μάσκες τους.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ή/ό έχοντας κάποιες από τις μάσκες που πρόκειται να ζωγραφίσουν αργότερα, τις δείχνει μια-μια στα παιδιά και τα ρωτά αν μπορούν να αναγνωρίσουν το συναίσθημα στη μάσκα. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ή/ό, αν θέλει, μπορεί να πάρει την έκφραση και ο/η/το ίδιος/α/ο για να βοηθήσει τα παιδιά να μαντέψουν ή και να τους ζητήσει εκείνα να αντιγράψουν την έκφραση του συναισθήματος.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό (με τη βοήθεια των παιδιών), μοιράζει τις μάσκες με τα συναισθήματα. Στη συνέχεια διαβάζει κάποιες φράσεις από τις role-play καρτέλες. Ενδεικτικά:

“Η Μαρία ζωγράφισε κάτι και οι/τα φίλοι/ες/α της γέλασαν”

“Η Ελένη έχασε το αγαπημένο της παιχνίδι.”

“Ο Τάκης πήρε το μολύβι του Γιάννη χωρίς να τον ρωτήσει”

“Ο Πέτρος έχει γενέθλια και η τάξη του του χάρισε ένα τετράδιο με ζωγραφιές από όλα τα παιδιά”

“Το Θανάση πετάχτηκε ξαφνικά μπροστά στην Δανάη χωρίς εκείνη να το περιμένει”

Τα παιδιά πρέπει να μαντέψουν το συναίσθημα και όσα έχουν την αντίστοιχη έκφραση συναισθήματος στη μάσκα που κρατάνε να τη σηκώσουν.

Για παράδειγμα στο “Η Ελένη έχασε το αγαπημένο της παιχνίδι” να πουν ότι πιθανώς νιώθει λυπημένη και να σηκώσουν τη μάσκα τους τα παιδιά που κρατάνε αυτή με το λυπημένο πρόσωπο. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μπορεί μετά από κάθε μικρή φράση να ρωτάνε τα παιδιά “Τι νιώθει τώρα ο/η/το Χ” και σε κάποιες περιπτώσεις να εμβαθύνουν στο “Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να νιώσει καλύτερα ο/η/το Χ”

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητάει από τα παιδιά να χρωματίσουν τη μάσκα τους με χρώματα ή τρόπους (πχ στην μάσκα που δείχνει ενθουσιασμό αστέρια, ή στη μάσκα που δείχνει λύπη δάκρυα κτλ) που εκφράζει το συναίσθημα που έχει η μάσκα. Μετά ζητάει από κάποια παιδιά να μιλήσουν και να πουν γιατί διάλεξαν τα συγκεκριμένα χρώματα ή και σχήματα και πώς τα συνδέουν με το συναίσθημα της μάσκας.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό επιλέγει 1-2 role-play καρτέλες για να παίξουν τα σενάρια στην τάξη.

Παράδειγμα: "Ένα παιδί κάθεται μόνο του στο διάλειμμα"

Ένα παιδί παίρνει το ρόλο του παιδιού που κάθεται μόνο του και τα υπόλοιπα παιδιά (προτείνεται να επιλεγούν 2-3 παιδιά καταρχήν) παριστάνουν ότι είναι και εκείνα στην αυλή μαζί του. Η υπόλοιπη τάξη απαντά:

- Τι συναισθήματα νιώθει το παιδί που κάθεται μόνο του;
- Τι μπορούν να κάνουν τα άλλα παιδιά;
- Τι μπορεί να κάνει το ίδιο το παιδί;

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προχωρά στο κλείσιμο του μαθήματος. Αυτό μπορεί να γίνει ξεκινώντας με ερωτήσεις προς τα παιδιά σχετικά με το τι έμαθαν για τα συναισθήματα, πως μπορούν να καταλάβουν κάποιο συναίσθημα χωρίς κάποιος/α/ο να μιλήσει, και πώς μπορούν να έχουν ανοιχτές τις κεραίες τους για όποιους/ες το έχουν ανάγκη.

Για το κλείσιμο ο/η/το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να ζητήσει στα παιδιά να σκεφτούν μια πράξη φροντίδας που μπορούν να κάνουν όταν βλέπουν κάποιον στεναχωρημένο. Ενδεικτικές απαντήσεις: να του/ης μιλήσω, να ρωτήσω αν είναι καλά, να τον/ην καλέσω για παιχνίδι, κτλ. Τα παιδιά στο τέλος μπορούν να σηκώσουν τη μάσκα τους και να πουν όλα μαζί: «Ανοίγουμε τις CAREαίες μας και ακούμε τα συναισθήματά μας!»

Σενάριο 2 : Όχι σημαίνει όχι

Περιγραφή

Εισαγωγή στην έννοια των προσωπικών ορίων και στο δικαίωμα του σώματος. Τα παιδιά μαθαίνουν ότι έχουν δικαίωμα να λένε «όχι» όταν κάτι δεν τους αρέσει και ότι πρέπει να σέβονται και το «όχι» των άλλων.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να κατανοούν ότι το σώμα τους τους ανήκει.
- Να αναγνωρίζουν ότι έχουν δικαίωμα να λένε «όχι» όταν κάτι τα κάνει να νιώθουν άβολα.
- Να κατανοούν ότι πρέπει να σέβονται το «όχι» των άλλων.
- Να εκφράζουν με απλές φράσεις πώς μπορούν να προστατεύσουν τα προσωπικά τους όρια.

Υλικά

- Βιβλίο «Όχι σημαίνει όχι» της Sanders Jayneen
- Κάρτες μικρών σεναρίων (role-play)
- Αφίσα με φράσεις

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό διαβάζει εκ των προτέρων το βιβλίο και επιλέγει σημεία όπου φαίνεται καθαρά η έννοια των προσωπικών ορίων. Ετοιμάζει τις κάρτες μικρών σεναρίων (role play) εκτυπώνοντάς και κόβοντας τις. Εκτυπώνει επίσης και κολλάει σε εμφανές σημείο την αφίσα με τις φράσεις.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ή/ό διαβάζει στα παιδιά το βιβλίο «Όχι σημαίνει όχι».
Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης μπορεί να κάνει μικρές παύσεις και να ρωτά:

- Τι συνέβη εδώ;
- Πώς νιώθει η ηρωίδα;
- Γιατί είπε «όχι»;

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο επιλέγει μια κάρτα μικρού σεναρίου (role play) και την διαβάζει. Παραδείγματα:

“Κάποιος/α/ο θέλει να σου πάρει το παιχνίδι χωρίς να ρωτήσει.”

“Κάποιος/α/ο σε σπρώχνει στο παιχνίδι.”

“Κάποιος/α/ο θέλει να σε αγκαλιάσει αλλά εσύ δεν θέλεις.”

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ρωτάει τα παιδιά τι θα μπορούσαμε να πούμε σε αυτές τις καταστάσεις αφήνοντας τα παιδιά να προτείνουν φράσεις.

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό διαβάζει τις φράσεις στην αφίσα και ρωτάει τα παιδιά αν κάποια από αυτές ταιριάζει για να την πούμε στο αντίστοιχο σενάριο.
Ενδεικτικές φράσεις αφίσας: “Δεν μου αρέσει αυτό”, “Σταμάτα”, “Θέλω να ρωτήσεις πρώτα”, “Θέλω χώρο” κτλ.

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό επιλέγει μια άλλη κάρτα μικρού σεναρίου και ρωτάει τα παιδιά ποια φράση θα επέλεγαν. Μπορεί να συνεχίσει αυτό 2 με 3 ακόμα φορές με διαφορετικά σενάρια. Προτείνεται να κολλήσει τη κάρτα μικρού σεναρίου κοντά στη φράση που έχουν επιλέξει τα περισσότερα παιδιά. Ο/η/το εκπαιδευτικός/ο ρωτάει τα παιδιά πως πρέπει να αντιδράσει το άλλο παιδί που ακούει το “όχι”. Τι μπορεί να πει;

Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι όταν κάποιος λέει όχι πρέπει να το σεβόμαστε.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητάει από τα παιδιά να ζωγραφίσουν τον εαυτό τους όταν νιώθουν ασφάλεια (σε ποιο μέρος, με ποια άτομα κτλ) και αν θέλουν/μπορούν να γράψουν από κάτω την φράση που νιώθουν ότι τα ενδυναμώνει και τα κάνει να νιώθουν ασφαλή.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει το μάθημα λέγοντας ότι όλοι/ες/α έχουμε δικαίωμα να νιώθουμε ασφαλείς και ότι όταν λέμε "όχι" για κάτι που δεν μας αρέσει και όταν σεβόμαστε το "όχι" των άλλων, φροντίζουμε ο ένας τον άλλον/ην. Τα παιδιά στο τέλος μπορούν να σηκώσουν τη ζωγραφιά τους και να πουν όλοι μαζί: «Ανοίγουμε τις CAREαίες μας και σεβόμαστε το ΌΧΙ!»

Σενάριο 3 : Είναι αστείο ή όχι;

Περιγραφή

Εισαγωγή στην έννοια της κοροϊδίας, του ορίου των αστείων και ευρύτερα της λεκτικής βίας. Τα παιδιά συζητούν πώς μπορεί να νιώθει κάποιος/α/ο όταν τον/ην/ο κοροϊδεύουν και μαθαίνουν να ξεχωρίζουν πότε ένα αστείο είναι πραγματικά αστείο και πότε μπορεί να πληγώνει κάποιον/α/ο.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν πότε ένα αστείο μπορεί να πληγώνει κάποιον/α/ο.
- Να κατανοούν ότι η κοροϊδία δεν είναι αστείο.
- Να συνδέουν τη συμπεριφορά των άλλων με τα συναισθήματα που προκαλεί.
- Να προτείνουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να βοηθήσουν όταν βλέπουν κάποιον/α/ο να στεναχωριέται.

Υλικά

- Το τραγούδι από το βιβλίο Δεν είναι αστείο Σκοτ https://www.youtube.com/watch?v=OapzLVkIJdl&list=RDOapzLVkIJdl&start_radio=1
- Mini role-play καρτέλες (εκτυπώσιμες προς κοπή)
- Πινακίδες με "Είναι αστείο" και "Δεν είναι αστείο"

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ακούει το τραγούδι και ει δυνατόν διαβάζει και το βιβλίο "Δεν είναι αστείο Σκοτ". Επίσης προετοιμάζει το τραγούδι ώστε να μπορεί να το προβάλει εύκολα στην τάξη. Εκτυπώνει τις mini role-play καρτέλες και τις κόβει. Αντίστοιχα εκτυπώνει και κόβει τις πινακίδες. Τις κολλάει σε 2 τοίχους της τάξης (ή δυνατόν απέναντι).

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό παίζει στην τάξη το τραγούδι από το βιβλίο **“Δεν είναι αστείο Σκοτ”**. Μετά την ακρόαση ρωτά τα παιδιά:

- Τι συμβαίνει στην ιστορία;
- Ήταν αστείο όταν ο Σκοτ τρόμαξε την Γκίλι και τον Φλιν κάνοντας το λιοντάρι, την αρκούδα ή το λύκο;
- Πως μπορεί να ένιωθαν η Γκίλι και ο Φλιν;
- Γιατί ήταν ή δεν ήταν αστείο αυτό που έκανε ο Σκοτ;

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ρωτά τα παιδιά τι θα έκαναν/έλεγαν για να σταματήσουν το Σκοτ. Ενδεικτικά παραδείγματα: “Σκοτ, δεν είναι αστείο όταν τρομάζουμε.”, “Μπορούμε να παίξουμε χωρίς να τρομάζουμε ο ένας τον άλλον”, “Αν θέλεις να κάνεις αστείο, να είναι κάτι που να γελάμε όλοι/ες/α” κτλ

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό χωρίζει τα παιδιά σε δύο ομάδες. Κατευθύνει τα παιδιά ότι θα διαβάζει τις role-play καρτέλες και μια θα παίζει η μια ομάδα μια η άλλη. Τους λέει ότι ανάλογα με αυτό που λέει η καρτέλα θα πρέπει να πάνε στο τοίχο με το “Είναι αστείο” ή το “Δεν είναι αστείο”, ανάλογα με το αν πιστεύουν ότι το σενάριο που άκουσαν είναι αστείο ή όχι. Ενδεικτικές φράσεις στις καρτέλες:

“Ένα παιδί κάνει μια αστεία γκριμάτσα και όλοι/ες/α γελούν.”

“Ένα παιδί τρομάζει επίτηδες έναν φίλο του.”

“Δύο φίλοι γελούν μαζί με ένα ανέκδοτο.”

“Ένα παιδί κοροϊδεύει μια φίλη του.”

Στη συνέχεια ζητάει στα παιδιά της κάθε ομάδας να πουν γιατί κάτι το θεωρούν αστείο ή όχι. Αυτό μπορεί να επαναληφθεί 4-6 φορές (αντίστοιχα 2 ή 3 φορές για κάθε ομάδα).

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει στις δύο ομάδες τις role-play καρτέλες που έχουν επιλεγεί ότι “Δεν είναι αστείο” και τους λέει να ζωγραφίσουν μια μικρή συνέχεια της ιστορίας που θα ήταν θετική για όλα τα άτομα που συμμετέχουν σε αυτή. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να δώσει κάποια παραδείγματα αν βλέπει ότι τα παιδιά δυσκολεύονται. Για παράδειγμα στην κάρτα “Ένα παιδί κοροϊδεύει μια φίλη του.” μπορεί να ζωγραφίσουν ότι “Τα παιδιά βρίσκουν ένα παιχνίδι που τους κάνει να χαίρονται μαζί” ή “Ένας συμμαθητής/ρια/ό υπερασπίζεται τον/ην/ο φίλο/η του” κτλ. Μετά την ζωγραφική ο/η/το εκπαιδευτικός/ό επιλέγει κάποια παιδιά να πουν τι έχουν ζωγραφίσει. Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει σε ομάδες (αν υπάρχουν μεγάλα φύλλα για ζωγραφική) ή ατομικά.

Βήμα 5

Στο κλείσιμο ο/η/το εκπαιδευτικός/ό ξαναβάζει το τραγούδι και τα παιδιά χορεύουν. Σημαντικό είναι να κλείσει με μια φράση όπως “Το αστείο είναι καλό όταν γελούν όλοι/ες/α. Αν κάποιος/α/ο φοβάται ή στεναχωριέται, τότε δεν είναι αστείο.”

Σενάριο 4 : Δίκαιο ή άδικο

Περιγραφή

Τα παιδιά εξερευνούν την έννοια της δικαιοσύνης μέσα από ένα παιχνίδι όπου εμφανίζονται άδικοι κανόνες. Μέσα από τη δραστηριότητα συζητούν πώς νιώθουμε όταν κάτι είναι άδικο και πώς μπορούμε να δημιουργούμε πιο δίκαιες καταστάσεις για όλους/ες/α.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν πότε μια κατάσταση είναι δίκαιη ή άδικη.
- Να εκφράζουν πώς νιώθουν όταν κάτι δεν είναι δίκαιο.
- Να κατανοούν γιατί οι κανόνες πρέπει να είναι ίδιοι για όλους/ες/α.
- Να προτείνουν τρόπους για να γίνει μια κατάσταση πιο δίκαιη.

Υλικά

- Ένα απλό επιτραπέζιο παιχνίδι (π.χ. φιδάκι)
- Κάρτες άδικων εντολών
- Εικόνα που αποτυπώνει τη διαφορά equality – equity
- Φύλλο εργασίας με την εικόνα του δέντρου (για ζωγραφική)
- Μαρκάδοροι, ξυλομπογιές ή μολύβια
- Πίνακας ή flipchart

Προετοιμασία

Ο/ΗΤο εκπαιδευτικός/ό ετοιμάζει το επιτραπέζιο παιχνίδι και μερικές κάρτες με άδικους κανόνες που θα εμφανιστούν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Παράλληλα, εκτυπώνει την εικόνα equality–equity και τα φύλλα εργασίας για τη δραστηριότητα ζωγραφικής. Τέλος, οργανώνει κατάλληλα τον χώρο της τάξης.

Βήμα 1

10
min

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί τους βασικούς κανόνες του παιχνιδιού (πχ κανόνες από το φιδάκι) και ξεκινά το παιχνίδι κανονικά για λίγο με μερικά παιδιά που το παίζουν μπροστά στην τάξη (πχ πάνω στην έδρα για να το βλέπουν ή δυνατόν όλα τα παιδιά).

Βήμα 2

10
min

Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ο/η/το εκπαιδευτικός/ό αρχίζει να δίνει στα παιδιά που παίζουν κάρτες με "άδικους κανόνες" που ισχύουν από εκείνη τη στιγμή και μετά. Καλεί τα παιδιά να συνεχίσουν για κάποιους γύρους ακόμα το παιχνίδι με τους "άδικους κανόνες".

Βήμα 3

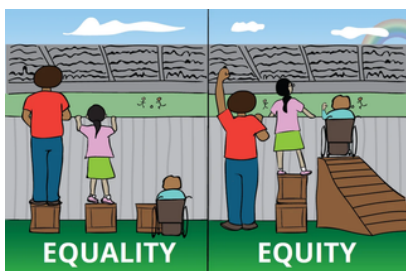
5
min

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό σταματά το παιχνίδι και ρωτά τόσο τα παιδιά που έπαιζαν το παιχνίδι όσο και όλη την τάξη:

- Πώς νιώσατε όταν άλλαξαν οι κανόνες;
- Ήταν δίκαιο ή άδικο που άλλαξαν για κάποια παιδιά οι κανόνες θετικά και για άλλα αρνητικά;
- Γιατί;

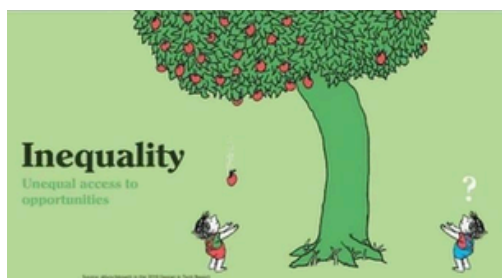
Εν συνεχεία συζητούν ότι οι κανόνες πρέπει να είναι ίδιοι για όλους/ες/α ώστε το παιχνίδι να είναι δίκαιο.

Βήμα 4

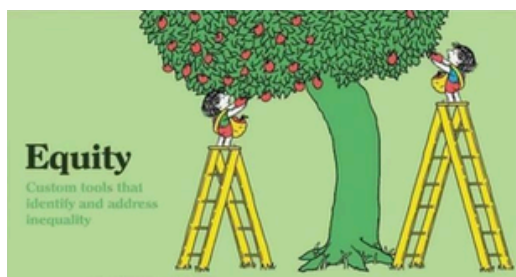
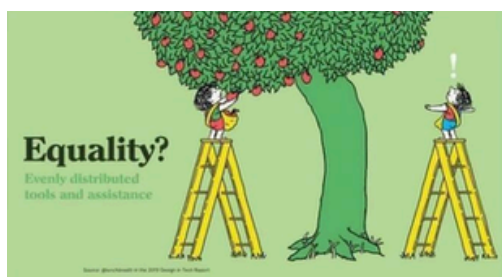
10
min

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητάει από τα παιδιά να φτιάξουν δίκαιους κανόνες για το παιχνίδι εκ νέου (επιπλέον των βασικών κανόνων του παιχνιδιού). Με αφορμή τις ιδέες συζητά ότι σε κάποιες περιπτώσεις και οι ίδιοι κανόνες δεν είναι δίκαιοι (δείχνει την εικόνα με την διαφορά equality- equity).

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει την εικόνα με το δέντρο για να ζωγραφίσουν τα παιδιά τι θα σήμαινε equality σε αυτή τη περίπτωση (τι θα ήταν όντως δίκαιο).

Σενάριο 5 : Ίδια ή διαφορετικά

Περιγραφή

Τα παιδιά εξερευνούν την έννοια των στερεοτύπων μέσα από ένα μικρό πείραμα στην τάξη. Μέσα από παιχνίδι και συζήτηση ανακαλύπτουν ότι δραστηριότητες και ικανότητες δεν ανήκουν μόνο σε αγόρια ή μόνο σε κορίτσια.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν ότι οι άνθρωποι μπορεί να έχουν διαφορετικά ενδιαφέροντα και ικανότητες.
- Να κατανοούν ότι τα παιχνίδια, τα επαγγέλματα ή οι δραστηριότητες δεν ανήκουν μόνο σε αγόρια ή μόνο σε κορίτσια.
- Να σέβονται τις επιλογές και τα ενδιαφέροντα των άλλων.

Υλικά

- Υπολογιστής / laptop με πρόσβαση στο διαδίκτυο, προβολέας και ηχεία
- Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=qfDMYGjYIMg> ή <https://www.youtube.com/shorts/pg03kkPIbuw>
- Φύλλα εργασίας με στολές επαγγελματιών (εκτυπωμένα)
- Μαρκadόροι, ξυλομπογιές ή μολύβια
- Πίνακας ή flipchart

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο φροντίζει να έχει ελέγξει εκ των προτέρων τη λειτουργία των βίντεο και του τεχνολογικού εξοπλισμού. Παράλληλα, εκτυπώνει τα φύλλα εργασίας με τα επαγγέλματα και οργανώνει τον χώρο της τάξης.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά σε διάφορα παιδιά (ανεξαρτήτως φύλου) να έρθουν μπροστά προς τον πίνακα και τους δίνει απλές οδηγίες. Για παράδειγμα:

- «Τρέξε σαν κορίτσι.»
- «Πέτα μια μπάλα σαν κορίτσι.»
- «Σήκωσε ένα στυλό σαν κορίτσι.»
- «Τρέξε σαν αγόρι.»
- «Πέτα μια μπάλα σαν αγόρι.»
- «Σήκωσε ένα στυλό σαν αγόρι.»

Τα παιδιά δείχνουν πώς φαντάζονται αυτές τις κινήσεις.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά στα παιδιά να γίνουν ζευγάρια. Σε κάθε ζευγάρι ζητάει το ένα παιδί να δρασει ως αγόρι και το άλλο ως κορίτσι (ανεξαρτήτως φύλου). Στη συνέχεια λέει σε κάθε ζευγάρι να κάνει κάποια απλή οδηγία:

- «Κάντε ότι μιλάτε στο τηλέφωνο»
- «Κάντε ότι δουλεύετε σε ένα γραφείο»
- «Κάντε ότι κάνετε γυμναστική»

Τα παιδιά δείχνουν πώς φαντάζονται αυτές τις κινήσεις και η υπόλοιπη τάξη προσπαθεί να καταλάβει ποιος/α/ο κάνει το αγόρι και ποιος/α/ο το κορίτσι. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ρωτά την τάξη από που αναγνώρισε το φύλο. Επίσης ρωτά αν πράγματι έτσι μιλάν πάντα τα κορίτσια ή αντίστοιχα τα αγόρια στο τηλέφωνο ή έτσι δουλεύουν στο γραφείο κτλ.

Στόχος είναι μέσα από αυτές τις 2 δραστηριότητες (βήμα 1 και 2) τα παιδιά να δουν τα στερεότυπα που έχουν σχηματίσει για τα φύλα.

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να προβάλει ένα μέρος από το βίντεο "Run like a girl" ή το μικρότερο βίντεο. Το βήμα 3 μπορεί να παραλειφθεί αν ο/η/το εκπαιδευτικός/ό δε θέλει να προβάλει τα συγκεκριμένα βίντεο. Στόχος όπως και παραπάνω είναι να δουν τα παιδιά ότι είμαστε όλοι/ες/α το ίδιο.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό λέει στα παιδιά κάποιες δουλειές/εργασίες και ρωτάει ποιος/α/ο τις κάνει συνήθως αυτές και εν συνεχεία ποιος/α/ο μπορεί να τις κάνει. Παράδειγμα

- Φροντίδα μωρού (πχ αλλαγή πάνας)
- Οδηγός λεωφορείου
- Μαγείρεμα για την οικογένεια
- Μάγειρας σε μεγάλο εστιατόριο
- Γιατρός
- Χειρουργός

Τα παιδιά καταλήγουν ότι όλοι/ες/α μπορούν να κάνουν πολλά διαφορετικά πράγματα ανεξαρτήτως φύλου.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει στα παιδιά φύλλα με στολές από επαγγέλματα και τους ζητά να ζωγραφίσουν μέσα ποιος/α θα μπορούσε να το κάνει αυτό (πχ στολή ηλεκτρολόγου). Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι στην κοινωνία μας έχουν κυριαρχήσει κάποια στερεότυπα μεταξύ των διαφορετικών φύλων που όμως στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν και δεν είναι δίκαια και τα οποία πολλές φορές οδηγούν σε ανισότητες.

Σενάριο 6 : Η δύναμη της συνεργασίας

Περιγραφή

Τα παιδιά παρακολουθούν ή διαβάζουν το παιδικό βιβλίο "Η σκάλα της αγάπης", όπου διάφορα ζώα προσπαθούν να βοηθήσουν ένα αστέρι να επιστρέψει στον ουρανό. Παρά τις πολλές προσπάθειες των δυνατών ζώων, τελικά η λύση έρχεται μέσα από τη συνεργασία και τη συμβολή του πιο μικρού ζώου. Με αφορμή την ιστορία, τα παιδιά συζητούν πώς η συνεργασία και η αλληλοϋποστήριξη μπορούν να βοηθήσουν μια ομάδα να πετύχει στόχους που ίσως δεν θα μπορούσε να πετύχει κάποιος μόνος/η/ο του.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να κατανοούν τη σημασία της συνεργασίας σε μια ομάδα.
- Να αναγνωρίζουν ότι κάθε μέλος μιας ομάδας μπορεί να συμβάλει με διαφορετικό τρόπο.
- Να συζητούν πώς η συνεργασία βοηθά στην επίλυση προβλημάτων.
- Να αναπτύσσουν θετικές στάσεις συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης.

Υλικά

- Το βιβλίο Η σκάλα της αγάπης ή λάπτοπ και προτζέκτορα/ηχείο για την προβολή του βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=0A60HNRdZkE>
- Χαρτιά
- Μαρκadόροι ή στυλό

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει το βιβλίο Η σκάλα της αγάπης ή έχει ανοίξει το βίντεο αφήγησης και έχει ελέγξει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί. Μπορεί επίσης να σημειώσει βασικές ερωτήσεις που θα βοηθήσουν τη συζήτηση μετά την προβολή.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη ερώτηση σχετικά με το τι σημαίνει συνεργασία. Τα παιδιά μοιράζονται παραδείγματα από το σχολείο ή από ομαδικά παιχνίδια ή από την καθημερινότητά τους.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό διαβάζει το βιβλίο "Η σκάλα της αγάπης" ή προβάλλει το αντίστοιχο βίντεο με την αφήγηση του παραμυθιού.

Βήμα 3

Μετά την προβολή ακολουθεί συζήτηση στην τάξη. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποιο ήταν το πρόβλημα στην ιστορία;
- Τι προσπάθησαν να κάνουν τα ζώα για να βοηθήσουν;
- Ποιο ζώο κατάφερε τελικά να βοηθήσει περισσότερο;
- Τι μας δείχνει αυτό για τη συνεργασία;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν ότι κάθε μέλος μιας ομάδας μπορεί να έχει σημαντικό ρόλο.

Βήμα 4

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες (2-3 άτομα). Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει στη κάθε ομάδα ένα φύλλο εργασίας στο οποίο υπάρχει το σχέδιο μιας σκάλας. Κάθε σκαλοπάτι της σκάλας συμβολίζει ένα στοιχείο που βοηθά τους ανθρώπους να συνεργάζονται. Τα παιδιά καλούνται να γράψουν σε κάθε σκαλοπάτι λέξεις ή μικρές φράσεις που θεωρούν σημαντικές για τη συνεργασία, όπως για παράδειγμα: σεβασμός, εμπιστοσύνη, υπομονή κτλ.

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ενθαρρύνει τα παιδιά να σκεφτούν τι χρειάζεται μια ομάδα για να καταφέρει να πετύχει έναν στόχο, όπως ακριβώς τα μυρμηγκάκια στην ιστορία που έφτιαξαν μια «σκάλα» για να βοηθήσουν το αστερί.

Στη συνέχεια τα παιδιά μπορούν να μοιραστούν με την τάξη κάποιες από τις λέξεις που έγραψαν και να συζητήσουν γιατί τις θεωρούν σημαντικές για τη συνεργασία.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί είναι σημαντικό να συνεργαζόμαστε;
- Μπορεί κάποιος/α/ο να συμβάλει σε μια ομάδα ακόμη κι αν φαίνεται «μικρός/η/ο» ή «αδύναμος/η/ο»;
- Πώς μπορούμε να συνεργαζόμαστε καλύτερα στην τάξη μας;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι όταν οι άνθρωποι συνεργάζονται, μπορούν να πετύχουν πράγματα που ίσως θα ήταν δύσκολο να πετύχουν μόνοι/ες/α τους. Η συνεργασία, η εμπιστοσύνη και η αλληλοϋποστήριξη είναι βασικά στοιχεία μιας κοινότητας που λειτουργεί με σεβασμό και αλληλεγγύη.

Σενάριο 7 : Τοίχος καλοσύνης

Περιγραφή

Τα παιδιά μαθαίνουν ότι όταν κάποιος/α/ο είναι στεναχωρημένος/η/ο μπορούμε να τον/ην/ο υποστηρίξουμε με μικρές πράξεις καλοσύνης. Μέσα από συζήτηση και δημιουργική δραστηριότητα δημιουργούν μαζί έναν «Τοίχο καλοσύνης» στην τάξη, όπου συγκεντρώνουν ιδέες για το πώς μπορούν να βοηθούν και να φροντίζουν ο/η/το ένας/μία/ένα τον/την/το άλλον/η/ο.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν πότε ένας/μία/ένα φίλος/η/ο είναι στεναχωρημένος/η/ο.
- Να προτείνουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να βοηθήσουν ή να στηρίξουν κάποιον/α/ο.
- Να κατανοούν τη σημασία της καλοσύνης και της συνεργασίας στην τάξη.
- Να συμμετέχουν στη δημιουργία ενός κοινού χώρου φροντίδας μέσα στην τάξη.

Υλικά

- Μεγάλο χαρτί ή χαρτόνι ή ταμπλό για τον «Τοίχο καλοσύνης»
- Κουτί βοήθειας
- Μικρά χαρτάκια ή κάρτες
- Μαρκadόροι ή ξυλομπογιές
- Βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=VYLDegZ4oQ>

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ετοιμάζει ένα μεγάλο χαρτί ή χαρτόνι που θα αποτελέσει τον Τοίχο καλοσύνης της τάξης. Μπορεί να γράψει στον τίτλο «Η τάξη μας βοηθά» ή «Τοίχος καλοσύνης». Ετοιμάζει επίσης μικρά χαρτάκια όπου τα παιδιά θα γράψουν ή θα ζωγραφίσουν ιδέες καλοσύνης.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ρωτά τα παιδιά πως μπορούμε να καταλάβουμε ότι κάποιος/α/ο είναι στεναχωρημένος/η/ο ή ότι χρειάζεται την βοήθειά μας. Τα παιδιά μπορούν να δώσουν παραδείγματα όπως “μπορεί να κλαίει”, “μπορεί να μοιάζει το πρόσωπό του λυπημένο”, “μπορεί να μας λέει ότι θέλει βοήθεια σε κάτι” κτλ.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνεχίζοντας το βήμα 1, ρωτά τα παιδιά για ιδέες ως προς το τι θα μπορούσαμε να κάνουμε αν δούμε τον/ην/ο φίλο/η μας στεναχωρημένο/η/ο. Παραδείγματα:

- να τον ρωτήσουμε αν μπορούμε να κάτσουμε κοντά του
- να τον καλέσουμε να παίξει μαζί μας
- να του κάνουμε παρέα
- να ζητήσουμε βοήθεια από έναν ενήλικα

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό παρουσιάζει το “κουτί βοήθειας” και τον “τοίχο καλοσύνης” στα παιδιά. Τους λέει ότι στο κουτί βοήθειας μπορούν να ρίχνουν χαρτάκια για βοήθεια που χρειάζονται από τα άλλα παιδιά ή τον/ην/ο ίδιο/α ενώ στον τοίχο μπορούν να γράψουν ή να ζωγραφίσουν σε χαρτάκια τους τρόπους που μπορούν να βοηθήσουν τα ίδια. Αφού μοιράσει κάρτες/μικρά χαρτάκια ζητάει από τα παιδιά να γράψουν ή ζωγραφίσουν μια ιδέα για το πως θα μπορούσαν τα ίδια να βοηθήσουν κάποιον/α/ο που το έχει ανάγκη. Παραδείγματα:

- Να δώσω το χέρι μου να σηκωθεί κάποιος/α/ο που έπεσε
- Να κάνω παρέα σε κάποιο παιδί που ήρθε πρώτη μέρα στο σχολείο

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προβάλλει- παίζει το τραγούδι από το βιβλίο “Το κουτί της βοήθειας”. Ακολουθεί μικρή συζήτηση για το πώς νιώθουμε όταν κάποιος/α/ο μας βοηθά και πώς νιώθουμε όταν βοηθάμε κάποιον/α/ο;

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τα παιδιά να σταθούν μπροστά στον Τοίχο καλοσύνης και διαβάζει μερικές από τις ιδέες που έχουν γράψει ή ζωγραφίσει. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι ο Τοίχος καλοσύνης και το Κουτί βοήθειας θα παραμείνουν στην τάξη και μπορούν να τα χρησιμοποιούν όποτε θέλουν. Τα παιδιά μπορούν να πουν όλοι μαζί: «Στην τάξη μας προσέχουμε ο ένας τον άλλον!»

Σενάριο 8 : Ανοίγουμε κεραίες

Περιγραφή

Τα παιδιά μαθαίνουν τι σημαίνει να προσέχουμε τι συμβαίνει γύρω μας και να αναγνωρίζουμε πότε κάποιος/α/ο μπορεί να χρειάζεται βοήθεια. Μέσα από παιχνίδι παρατήρησης και μικρές ιστορίες εξασκούνται στο να «ανοίγουν τις κεραίες τους», δηλαδή να βλέπουν, να ακούν και να μιλούν όταν κάτι δεν είναι σωστό.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να παρατηρούν τι συμβαίνει γύρω τους.
- Να αναγνωρίζουν πότε κάποιος/α/ο μπορεί να χρειάζεται βοήθεια.
- Να κατανοούν ότι μπορούν να μιλήσουν όταν βλέπουν κάτι που δεν είναι σωστό.
- Να γνωρίζουν ότι μπορούν να ζητήσουν βοήθεια από έναν ενήλικα.

Υλικά

- Κάρτες «Βλέπω – Ακούω – Μιλώ»
- Role-play καρτέλες

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εκτυπώνει και κόβει τις κάρτες «Βλέπω – Ακούω – Μιλώ» καθώς και τις role-play καρτέλες που θα χρησιμοποιηθούν στη δραστηριότητα. Επιλέγει μερικές από αυτές για το πρώτο παράδειγμα της τάξης και αφήνει τις υπόλοιπες για τις ομαδικές δραστηριότητες. Επίσης προετοιμάζει μια μικρή αλλαγή που θα κάνει αργότερα στην τάξη για το παιχνίδι παρατήρησης (π.χ. μετακίνηση ενός αντικειμένου, ένα μικρό σχέδιο στον πίνακα ή αλλαγή θέσης κάποιου αντικειμένου) ώστε τα παιδιά να προσπαθήσουν να την εντοπίσουν.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ρωτά τα παιδιά τι κάνουν οι κεραίες; Αφού τα παιδιά δώσουν κάποιες απαντήσεις τα ρωτάει “Τι σημαίνει να έχουμε τις «κεραίες μας ανοιχτές»;” Αφού δώσουν πάλι τα παιδιά κάποιες απαντήσεις εξηγεί ότι όταν ανοίγουμε τις κεραίες μας:

- βλέπουμε τι συμβαίνει γύρω μας
- ακούμε τι λένε οι/τα άλλοι/ες/α
- Στέλνουμε σήμα-μιλάμε όταν κάτι δεν είναι σωστό

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητάει από τα παιδιά για 1 λεπτό να παρατηρήσουν προσεκτικά την τάξη. Στη συνέχεια τους ζητάει να κλείσουν τα μάτια τους και κάνει κάποια μικρή αλλαγή (πχ σχεδιάζει κάτι στον πίνακα, ή μετακινεί κάποιο έπιπλο, ή αλλάζει τη θέση κάποιου σχεδίου που είναι καρφιτσωμένο στο ταμπλό κτλ). Λέει στα παιδιά να ανοίξουν τα μάτια τους και να εντοπίσουν την/ις αλλαγή/ες.

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό λέει σε 3 παιδιά να σηκωθούν. Στο ένα δίνει την κάρτα “Βλέπω”, στο άλλο “Ακούω” και στο τρίτο “Μιλώ”. Στην συνέχεια επιλέγει και διαβάζει μια από τις role-play καρτέλες. Παραδείγματα:

- Ένα παιδί κάθεται μόνο του στο διάλειμμα.
- Κάποια παιδιά κοροϊδεύουν ένα/μία συμμαθητή/ρια/ό
- Ένα παιδί έπεσε στην αυλή.

Το πρώτο παιδί πρέπει να περιγράψει “Τι βλέπει”

Το δεύτερο παιδί πρέπει να περιγράψει “Τι ακούει”

Το τρίτο παιδί πρέπει να περιγράψει “Τι μπορεί να κάνει και σε ποιον/ους/ες/α να μιλήσει καθώς και τι να πει”

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει σε ομάδες παιδιών τις υπόλοιπες role-play καρτέλες και τους ζητάει να συζητήσουν και ζωγραφίσουν-γράψουν τι βλέπουν, τι ακούν και τι θα μπορούσαν να κάνουν για τα σενάρια που περιγράφονται. Οι ζωγραφιές μπορούν να κολληθούν και στον τοίχο καλοσύνης (σενάριο 6) αν υπάρχει στην τάξη.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από κάποιες ομάδες παιδιών να παρουσιάσουν τι έφτιαξαν/έγραψαν και κλείνει με τη φράση ότι όταν έχουμε τις κεραίες μας ανοιχτές, προσέχουμε τι συμβαίνει γύρω μας και βοηθάμε όταν κάποιος/α/ο το χρειάζεται.

**Σενάριο 9 : Γιαγιάδες και
παππούδες σούπερ ήρωες****Περιγραφή**

Τα παιδιά συζητούν τον σημαντικό ρόλο που έχουν τα ηλικιωμένα άτομα στην οικογένεια και στην κοινότητα. Μέσα από τη δραστηριότητα αναγνωρίζουν τη συμβολή των γιαγιάδων και των παππούδων στην καθημερινή ζωή και διερευνούν πώς όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, αξίζουν σεβασμό και φροντίδα.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν τη συμβολή των ηλικιωμένων ανθρώπων στην οικογένεια και την κοινότητα.
- Να κατανοούν ότι όλοι οι άνθρωποι αξίζουν σεβασμό ανεξάρτητα από την ηλικία τους.
- Να αναγνωρίζουν απλά παραδείγματα άδικης ή άσχημης συμπεριφοράς προς ηλικιωμένους ανθρώπους.
- Να σκέφτονται τρόπους με τους οποίους μπορούν να δείχνουν σεβασμό και φροντίδα στους μεγαλύτερους ανθρώπους.

Υλικά

- Προβολέας ή οθόνη με σύνδεση στο διαδίκτυο
- Το animation "Outdoors" <https://www.youtube.com/watch?v=3yq01uIHXRl>
- Εκτυπωμένα φυλλάδια με τη γιαγιά και τον παππού σε μορφή "σούπερ ήρωα"
- Μαρκadόροι, ξυλομπογιές ή κηρομπογιές
- Χαρτιά Α4
- Πίνακας ή χαρτόνι για καταγραφή ιδεών της τάξης

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει προετοιμάσει και ελέγξει το βίντεο ώστε να λειτουργεί ο εξοπλισμός (ήχος και εικόνα), ενώ έχει εκτυπώσει τα φυλλάδια για όλα τα παιδιά. Παράλληλα, έχει σκεφτεί ενδεικτικές ερωτήσεις και απλά παραδείγματα από την καθημερινότητα που θα βοηθήσουν τη συζήτηση. Προαιρετικά, μπορεί να έχει οργανώσει έναν χώρο στην τάξη για την ανάρτηση των εργασιών των παιδιών.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά τη συζήτηση ρωτώντας τα παιδιά για τη σχέση που έχουν με τη γιαγιά και τον παππού τους και τις δραστηριότητες που πιθανόν κάνουν μαζί.

Βήμα 2

Τα παιδιά παρακολουθούν το animation "Outdoors"
<https://www.youtube.com/watch?v=3yq01ulHXRI>

Βήμα 3

Ακολουθεί συζήτηση στην τάξη. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πως μπορεί να είναι η καθημερινότητα ενός ηλικιωμένου ατόμου;
- Τι δυσκολίες μπορεί να αντιμετωπίζει και τι να νιώθει;
- Πως μπορούμε να βοηθήσουμε να γίνει αυτή πιο εύκολη ή όμορφη;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι μερικές φορές οι μεγαλύτεροι άνθρωποι μπορεί να νιώθουν μόνοι και ότι η φροντίδα της κοινότητας είναι σημαντική.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει το φυλλάδιο με τη γιαγιά και τον παππού ντυμένους σούπερ ήρωες και λέει στα παιδιά να ζωγραφίσουν ή γράψουν γύρω τους τις σούπερ δυνάμεις τους όπως: εμπειρία, σοφία, υπομονή αγάπη κτλ. Επιπλέον λέει να γράψουν ή ζωγραφίσουν γύρω τους τρόπους που τα παιδιά μπορούν να τους βοηθήσουν ή προστατέψουν. Ενδεικτικά:

- να περνούν χρόνο μαζί τους
- να τους βοηθούν σε μικρές καθημερινές δουλειές
- να συζητούν μαζί τους
- να τους δείχνουν σεβασμό και καλοσύνη
- να τους ακούνε όταν λένε τι χρειάζονται

Βήμα 5

.Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με συζήτηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι μπορούμε να μάθουμε από τους μεγαλύτερους ανθρώπους;
- Πώς μπορούμε να δείχνουμε καλοσύνη και σεβασμό στους ηλικιωμένους;
- Τι μικρή πράξη θα μπορούσαμε να κάνουμε για έναν παππού ή μια γιαγιά;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι οι ηλικιωμένοι άνθρωποι αποτελούν σημαντικό μέρος της κοινότητας και ότι μικρές πράξεις καλοσύνης μπορούν να κάνουν μεγάλη διαφορά στη ζωή τους.

Σενάριο 10 : Ομάδα CAREαίες

Περιγραφή

Τα παιδιά ανακαλύπτουν ότι όταν κάποιος/α/ο στεναχωριέται ή χρειάζεται βοήθεια, πολλοί άνθρωποι μπορούν να τον υποστηρίξουν. Μέσα από ένα παιχνίδι και μια δημιουργική δραστηριότητα φτιάχνουν μια «αλυσίδα φροντίδας» και δημιουργούν τη δική τους μικρή σχολική Ομάδα CAREαίες, μια ομάδα που προσέχει τι συμβαίνει γύρω της και βοηθά τους άλλους.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν ότι πολλοί άνθρωποι μπορούν να βοηθήσουν σε μια δύσκολη κατάσταση.
- Να προτείνουν τρόπους υποστήριξης προς έναν/μία/ένα φίλο/η, συμμαθητή/ρια/ό ή άνθρωπο της γειτονιάς.
- Να κατανοούν ότι η φροντίδα είναι ευθύνη όλων μέσα σε μια κοινότητα.
- Να αισθάνονται ότι μπορούν να συμβάλλουν θετικά στο σχολείο και στη γειτονιά τους.

Υλικά

- Χρωματιστά χαρτάκια ή λωρίδες χαρτιού
- Μαρκadόροι ή ξυλομπογιές
- Εικόνες με σκηνές από την γειτονιά
- Μεγάλο χαρτί ή χώρος στον τοίχο της τάξης
- Εικόνες με σκηνές στην γειτονιά/σενάρια

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εκτυπώνει τις εικόνες με σκηνές στην γειτονιά. 2-3 από αυτές τις τυπώνει μεγαλύτερες ενώ κάποιες πολύ μικρές. Τις πολύ μικρές τις προετοιμάζει με ένα blue tak από την πίσω πλευρά. Ετοιμάζει λωρίδες χαρτιού για τη δημιουργία της «αλυσίδας φροντίδας».

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητάει από τα παιδιά να ζωγραφίσουν σε ένα χαρτί κάτι για το οποίο χρειάζεται βοήθεια κάποιος/α/ο στην γειτονιά που είναι πιο ηλικιωμένος/η/ο βοήθεια κατά τη γνώμη τους. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να δώσει και κάποια ενδεικτικά παραδείγματα. “Ένας παππούς χρειάζεται βοήθεια για να μετρήσει τα κέρματά του”, “Μια γιαγιά χρειάζεται βοήθεια για να περάσει το δρόμο”, “Ένας παππούς χρειάζεται βοήθεια με τις σακούλες του σούπερ μάρκετ” κτλ.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από μερικά παιδιά να δείξουν τις ζωγραφιές τους και να εξηγήσουν τι συμβαίνει στη σκηνή που σχεδίασαν. Στη συνέχεια ρωτά την τάξη ποιος/α/ο ή ποιοι/ες/α θα μπορούσε/αν να βοηθήσουν σε αυτή την κατάσταση. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι πολλές φορές πολλοί άνθρωποι μπορούν να βοηθήσουν, και όταν αυτό συμβαίνει δημιουργείται μια αλυσίδα φροντίδας.

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό χωρίζει τα παιδιά σε 2 μεγάλες ομάδες και τους δίνει μισές-μισές τις εικόνες με σκηνές στην γειτονιά (τις μικρές). Ορίζει σε κάθε ομάδα ένα συγκεκριμένο χώρο στην τάξη (πχ μισή-μισή) όπου τα παιδιά θα βάλουν-κολλήσουν σε διάφορα σημεία τις εικόνες.

Στην συνέχεια ζητάει από τις ομάδες να ψάξουν για εικόνες στην άλλη πλευρά (στην πλευρά της άλλης ομάδας) και να τις συλλέξουν σε ένα συγκεκριμένο σημείο (πχ η μια ομάδα σε έναν τοίχο και η άλλη στον απέναντι).

Τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στον καθορισμένο χώρο και ψάχνουν να βρουν κάθε ομάδα τις περισσότερες εικόνες.

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ενθαρρύνει τα παιδιά και από τις δύο ομάδες να τις βρούν όλες (ή και να βοηθήσουν την άλλη ομάδα) ώστε να “γίνουν κεραίες”.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει στα παιδιά τις λωρίδες χαρτιού. Ζητά από κάθε παιδί να γράψει ή να ζωγραφίσει έναν τρόπο με τον οποίο μπορεί να βοηθήσει έναν ηλικιωμένο άνθρωπο στη γειτονιά (πχ από τις εικόνες που είδε πριν).

Παραδείγματα:

- Κρατάω την πόρτα για μια γιαγιά.
- Βοηθάω κάποιον να κουβαλήσει κάτι.
- Ρωτάω αν κάποιος/α/ο χρειάζεται βοήθεια.
- Φωνάζω έναν ενήλικα αν κάποιος δυσκολεύεται.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δείχνει στα παιδιά πώς να ενώνουν τις λωρίδες μεταξύ τους για να δημιουργήσουν μια μεγάλη αλυσίδα φροντίδας. Κάθε παιδί προσθέτει τον δικό του «κρίκο».

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι κάθε κρίκος είναι μια πράξη βοήθειας. Όσο περισσότεροι κρίκοι υπάρχουν, τόσο πιο δυνατή γίνεται η αλυσίδα. Η αλυσίδα μπορεί να τοποθετηθεί στον τοίχο της τάξης.

5

ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ για ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΑΞΕΙΣ Δ΄-ΣΤ΄

Σενάριο 1 : Στερεότυπα

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/τριες/ά με αφορμή αυτές τις αφίσες και τις εικόνες συζητούν πώς συχνά η κοινωνία συνδέει συναισθήματα, χρώματα, παιχνίδια, επαγγέλματα ή δραστηριότητες με το φύλο. Εξετάζουν αν αυτές οι ιδέες είναι πραγματικά σωστές ή αν αποτελούν στερεότυπα που μπορούν να περιορίζουν τις επιλογές των ανθρώπων. Μέσα από δημιουργική δραστηριότητα φτιάχνουν τη δική τους αφίσα που δείχνει ότι όλα μπορεί να είναι για όλα.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/τριες/α θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν στερεότυπα που σχετίζονται με το φύλο.
- Να κατανοούν ότι τα συναισθήματα, τα χρώματα, τα παιχνίδια και οι δραστηριότητες δεν ανήκουν αποκλειστικά σε αγόρια ή κορίτσια.
- Να αναπτύσσουν κριτική σκέψη απέναντι σε καθημερινές ιδέες που περιορίζουν τους ανθρώπους.
- Να εκφράζουν ιδέες που προωθούν τον σεβασμό και την ισότητα.

Υλικά

- αφίσες εκτυπωμένες ή έτοιμες για προβολή
- Χαρτόνια
- Μαρκαδόροι
- Post-it
- περιοδικά ή εφημερίδες

Προετοιμασία:

- Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει εκτυπώσει ή προβάλει μέσω laptop και προβολέα τις δύο αφίσες ώστε να μπορούν όλοι οι μαθητές/ριες/α να τις παρατηρήσουν.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δείχνει τις δύο αφίσες στην τάξη και ζητά από τους/τα μαθητές/ριες/ά να τις παρατηρήσουν προσεκτικά.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά συζητούν τι μήνυμα πιστεύουν ότι δίνουν οι αφίσες. Ενδεικτικές ερωτήσεις που μπορεί να κάνει ο/η/το εκπαιδευτικός/ό:

- Τι βλέπετε σε αυτές τις αφίσες;
- Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με αυτό που δείχνουν;
- Υπάρχει κάτι που σας φαίνεται περίεργο ή ξένο;
- Πιστεύετε ότι υπάρχουν συμπεριφορές, αντικείμενα, ή χρώματα κτλ που είναι μόνο για αγόρια ή μόνο για κορίτσια;
- Έχετε δει ποτέ να κοροϊδεύουν κάποιο άτομο επειδή του αρέσει κάτι που θεωρείται «για το άλλο φύλο»;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι τέτοιες ιδέες ονομάζονται στερεότυπα.

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τους/τα μαθητές/ριες/ά να σκεφτούν παραδείγματα από την καθημερινότητά τους που αποτελούν στερεότυπα και να τα γράψουν σε χαρτάκια post-it.

Ενδεικτικά:

- Το ροζ χρώμα είναι για κορίτσια.
- Τα αγόρια δεν παίζουν με κούκλες.
- Τα κορίτσια δεν παίζουν ποδόσφαιρο.
- Οι μεγάλοι δεν παίζουν παιχνίδια.
- Τα αγόρια δεν κλαίνε.

Κολλάμε τα post-it στον πίνακα και η τάξη συζητά αν αυτά τα στερεότυπα είναι σωστά ή δίκαια.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε μικρές ομάδες (2-3 άτομα) και δημιουργούν τη δική τους αφίσα "σπάζοντας" ένα ή κάποια από τα στερεότυπα. Ενδεικτικά μπορούν να κάνουν μια αφίσα με τίτλο:

- Τα παιχνίδια είναι για όλα τα παιδιά
- Όλα τα συναισθήματα είναι για όλα τα παιδιά
- Τα χρώματα δεν έχουν φύλο

Κάθε ομάδα σχεδιάζει εικόνες ή κόβει από περιοδικά και κολλάει εικόνες φτιάχνοντας την αφίσα της. Μετά η κάθε ομάδα παρουσιάζει το τι έχει φτιάξει.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί δεν είναι καλά τα στερεότυπα;
- Πώς μπορούμε να αντιδράσουμε όταν ακούμε τέτοιες φράσεις ή βλέπουμε στερεότυπα;
- Γιατί είναι σημαντικό να σεβόμαστε τα ενδιαφέροντα, συναισθήματα κτλ των άλλων χωρίς να επηρεαζόμαστε από τα στερεότυπα;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι τα συναισθήματα, τα χρώματα, τα παιχνίδια και οι δραστηριότητες δεν ανήκουν σε ένα συγκεκριμένο φύλο ή ηλικία. Κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει διαφορετικά ενδιαφέροντα και επιλογές.

Σενάριο 2 : Είναι επιλογή μου

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/τριες/ά συζητούν την έννοια των προσωπικών επιλογών και των ορίων. Μέσα από καθημερινά παραδείγματα κατανοούν ότι κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για το σώμα του, τα πράγματά του και τις επιλογές του. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά εξετάζουν πώς μπορούμε να εκφράσουμε τα όριά μας με σαφή τρόπο αλλά και πώς μπορούμε να σεβόμαστε τα όρια των άλλων.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν την έννοια των προσωπικών επιλογών και ορίων.
- Να κατανοούν ότι το «όχι» πρέπει να γίνεται σεβαστό.
- Να εκφράζουν με σαφήνεια τα δικά τους όρια.
- Να αναπτύσσουν σεβασμό προς τις επιλογές των άλλων.

Υλικά

- Κάρτες ή αφίσες με επιλογές χαιρετισμού (π.χ. χειραψία, αγκαλιά, high-five, «όχι»)
- Χαρτιά και μαρκαδόροι ή στυλό
- Πίνακας ή χαρτόνι για καταγραφή ιδεών
- Κάρτες με παραδείγματα καθημερινών καταστάσεων
- post-it

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προετοιμάζει και εκτυπώνει τις κάρτες με τους τρόπους χαιρετισμού και τις τοποθετεί σε εμφανές σημείο της τάξης. Παράλληλα, μπορεί να έχει έτοιμα παραδείγματα καταστάσεων για τη δραστηριότητα των ομάδων. Φροντίζει να διαμορφώσει το χώρο για εργασία σε ομάδες.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια ερώτηση σχετικά με το τι σημαίνει "επιλογή" και τι σημαίνει "όριο". Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μοιράζονται παραδείγματα από την καθημερινότητά τους.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κολλάει σε κάποιο τοίχο ή στον πίνακα με τις επιλογές "χαιρετισμού". Στην συνέχεια προσκαλεί τα παιδιά να κάνουν μια γραμμή το ένα πίσω από το άλλο και να επιλέγουν δείχνοντας πως θα ήθελε να τα χαιρετήσει. Μόλις το παιδί επιλέγει εκείνος/η/ο κάνει το χαιρετισμό που έχει επιλεγεί. Μία από τις επιλογές είναι να επιλέξει ότι δε θέλει κάτι (το ΟΧΙ δηλαδή).

Βήμα 3

Μετά τη δραστηριότητα, ο/η/το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά συζήτηση στην τάξη. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πώς νιώσατε όταν μπορούσατε να διαλέξετε εσείς τον τρόπο χαιρετισμού;
- Ήταν εύκολο να πείτε ότι δεν θέλετε κάποιον χαιρετισμό;
- Πώς νιώθουμε όταν κάποιος σέβεται την επιλογή μας;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι κάθε άνθρωπος έχει προσωπικά όρια και ότι όταν κάποιος/α/ο λέει «όχι», αυτό πρέπει να γίνεται σεβαστό.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί στους/ις/α μαθητές/ριες/ά ότι το «όχι» είναι ένας τρόπος να δείξουμε τα όριά μας. Στη συνέχεια εισάγει την έννοια του ορίου. Ένα όριο είναι κάτι που λέμε εμείς ότι θα κάνουμε αν κάποιος/α/ο δεν σεβαστεί την επιλογή μας. Παραδείγματα:

- Αν συνεχίσεις να παίρνεις τα μολύβια μου χωρίς να ρωτάς, θα τα μαζέψω στην κασετίνα μου
- Αν δεν σταματήσεις να με πειράζεις, θα απομακρυνθώ.
- Αν δεν σεβαστείς ότι δεν θέλω να με βγάλεις φωτογραφία, θα ζητήσω βοήθεια από τον/ην/ο δάσκαλο/α

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό γράφει στον πίνακα μια απλή δομή:

Όριο = Τι δεν θέλω + τι θα κάνω αν συνεχιστεί

Στη συνέχεια οι/τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε μικρές ομάδες και προσπαθούν να φτιάξουν δικά τους παραδείγματα ορίων για καθημερινές καταστάσεις. Παραδείγματα καταστάσεων:

- Κάποιος/α/ο σε σπρώχνει στο παιχνίδι.
- Κάποιος/α/ο θέλει να δει το κινητό σου χωρίς να ρωτήσει.
- Κάποιος/α/ο σε κοροϊδεύει.
- Κάποιος/α/ο θέλει να σε αγκαλιάσει ενώ δεν θέλεις.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τα παραδείγματά τους στην τάξη και συζητούν πώς θα μπορούσε κάποιος/α/ο να θέσει ένα σαφές όριο.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Σε ποιες καθημερινές καταστάσεις μπορεί να χρειαστεί να πούμε «όχι» και να βάλουμε κάποιο όριο;
- Τι μπορούμε να κάνουμε αν κάποιος/α/ο συνεχίζει να μην σέβεται το όριό μας;
- Πώς μπορούμε να δείξουμε ότι σεβόμαστε τα όρια των άλλων;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να θέτει όρια και να εκφράζει τις επιλογές του. Τονίζει ότι τα όρια μπορούν να εκφράζονται με σαφή και σταθερό τρόπο και ότι είναι σημαντικό να σεβόμαστε όταν κάποιος/α/ο λέει «όχι». Επισημαίνει επίσης ότι όταν τα όριά μας δεν γίνονται σεβαστά, μπορούμε να απομακρυνθούμε και να ζητήσουμε βοήθεια από έναν ενήλικα που εμπιστευόμαστε.

**Σενάριο 3 : Όταν κάποιος
μένει έξω από την ομάδα****Περιγραφή**

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν το σύντομο animation For the Birds της Pixar, στο οποίο μια ομάδα μικρών πουλιών κοροϊδεύει ένα διαφορετικό πουλί και το αντιμετωπίζει με περιφρόνηση. Μέσα από τη συζήτηση που ακολουθεί, οι/τα μαθητές/ριες/ά διερευνούν πώς μπορεί να αισθάνεται κάποιος/α/ο όταν τον/ην/ο κοροϊδεύουν ή τον/ην/ο αποκλείουν από μια ομάδα. Παράλληλα εξετάζουν πώς η συμπεριφορά μιας ομάδας μπορεί να επηρεάσει τα άτομα και πώς μπορούν να δημιουργηθούν σχέσεις που βασίζονται στον σεβασμό και την αποδοχή.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν καταστάσεις αποκλεισμού ή κοροϊδίας μέσα σε μια ομάδα.
- Να κατανοούν πώς η συμπεριφορά της ομάδας μπορεί να επηρεάσει τα συναισθήματα ενός ατόμου.
- Να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση απέναντι σε άτομα που αντιμετωπίζονται με κοροϊδία ή περιφρόνηση.
- Να συζητούν τρόπους με τους οποίους μια ομάδα μπορεί να γίνει πιο συμπεριληπτική και υποστηρικτική.

Υλικά

- Προβολέας ή οθόνη με σύνδεση στο διαδίκτυο
- Το animation: *For the Birds* (Pixar Short Film)
<https://www.youtube.com/watch?v=Lz3KYrPQaN0>
- Χαρτιά και στυλό ή μαρκαδόροι

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει ανοίξει το animation και ελέγχει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί. Μπορεί επίσης να σημειώσει ορισμένες βασικές ερωτήσεις που θα βοηθήσουν τη συζήτηση μετά την προβολή.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη συζήτηση στην τάξη σχετικά με το τι σημαίνει να ανήκεις σε μια ομάδα. Μπορεί να ρωτήσει για παράδειγμα πως νιώθουμε όταν είμαστε μέλος μιας ομάδας και μας συμπεριλαμβάνουν στο παιχνίδι ή σε κάποια δραστηριότητα και πως όταν μένουμε έξω από την ομάδα. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μοιράζονται σκέψεις και εμπειρίες από το σχολείο ή την καθημερινότητά τους.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ό παρακολουθούν το σύντομο animation For the Birds.

Βήμα 3

Ακολουθεί μικρή συζήτηση σχετικά με το πως συμπεριφέρονταν η ομάδα των μικρών πουλιών και πως αντιδρούσε το “διαφορετικό” πουλί. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι έκαναν τα μικρά πουλιά στο διαφορετικό πουλί;
- Γιατί πιστεύετε ότι του φέρθηκαν έτσι;
- Πώς μπορεί να ένιωθε το πουλί που κορόιδευαν;
- Πώς θα μπορούσε να εξελιχθεί διαφορετικά η ιστορία;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό βοηθά τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να αναγνωρίσουν ότι η κοροϊδία και ο αποκλεισμός μπορεί να πληγώσουν κάποιον/α/ο.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε μικρές ομάδες (3-4 άτομα). Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητάει από τα παιδιά να σκεφτούν μια διαφορετική ροή της ιστορίας όπου τα μικρά πουλιά ή ένα ή κάποια από αυτά θα έκαναν κάτι διαφορετικό και για παράδειγμα θα αποδέχονταν το διαφορετικό πουλί.

Αν υπάρχει δυνατότητα χρόνου μπορούν να φτιάξουν ένα κόμικ της μιας σελίδας με την διαφορετική εξέλιξη της ιστορίας. Οι ομάδες παρουσιάζουν τις ιδέες τους στην τάξη.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί μερικές φορές οι άνθρωποι γελούν ή κοροϊδεύουν κάποιον/α/ο που είναι διαφορετικός/ή/ό;
- Τι μπορούμε να κάνουμε όταν βλέπουμε κάποιον/α/ο να μένει έξω από την ομάδα;
- Πώς μπορούμε να δημιουργούμε ομάδες όπου όλοι/ες/α αισθάνονται αποδεκτοί/ες/ά;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι οι ομάδες μπορούν να επηρεάσουν πολύ τον τρόπο που αισθάνονται τα άτομα. Όταν δείχνουμε σεβασμό, αποδοχή και καλοσύνη, συμβάλλουμε στη δημιουργία μιας κοινότητας όπου όλοι/ες/α έχουν χώρο και φωνή.

Σενάριο 4 : Όταν τα λόγια πληγώνουν

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν το σύντομο βίντεο The Power of Words. Μέσα από την εξέλιξη της ιστορίας γίνεται φανερό ότι τα λόγια μπορούν να επηρεάσουν βαθιά τα συναισθήματα και την αυτοπεποίθηση ενός ανθρώπου. Με αφορμή το βίντεο, οι/τα μαθητές/ριες/ά συζητούν πώς τα λόγια που χρησιμοποιούμε μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τους/ις/α άλλους/ες/α και πώς η γλώσσα μπορεί είτε να πληγώσει είτε να βοηθήσει τους ανθρώπους.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν ότι τα λόγια και ο τρόπος που μιλάμε επηρεάζουν τους άλλους.
- Να κατανοούν ότι η γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τρόπο που πληγώνει ή με τρόπο που βοηθά.
- Να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση για τους ανθρώπους γύρω τους.
- Να σκέφτονται πώς μπορούν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα με σεβασμό και ευαισθησία.

Υλικά

- Προβολέας ή οθόνη με σύνδεση στο διαδίκτυο
- Το animation: *The Power of Words* <https://www.youtube.com/watch?v=S3eOwW-0eE4&t=4s>
- Χαρτιά και στυλό ή μαρκαδόροι
- χαρτόνια
- περιοδικά ή εφημερίδες

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει ανοίξει το animation και έχει ελέγξει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί. Επίσης προετοιμάζει το χώρο για εργασία σε ομάδες.

Βήμα 1

5
min

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη συζήτηση σχετικά με το αν έχει τύχει ποτέ κάποια φράση να κάνει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να νιώσουν χαρά ή στεναχώρια. Οι/Τα μαθητές/ριες/α μοιράζονται παραδείγματα από την καθημερινότητά τους.

Βήμα 2

5
min

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν το σύντομο animation Power of Words.

Βήμα 3

10
min

Μετά την προβολή ακολουθεί συζήτηση στην τάξη. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι συνέβη στην ιστορία;
- Πώς επηρεάστηκε το παιδί από τα λόγια των άλλων;
- Πώς μπορεί να νιώθει κάποιος/α/ο όταν ακούει αρνητικά σχόλια;
- Πως μπορεί να νιώθει κάποιος/α/ο όταν ακούει θετικά σχόλια;
- Πώς θα μπορούσαν να είχαν μιλήσει διαφορετικά οι άνθρωποι γύρω του;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό βοηθά τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να κατανοήσουν ότι τα λόγια έχουν μεγάλη δύναμη και μπορούν να επηρεάσουν τα συναισθήματα και την αυτοπεποίθηση ενός ανθρώπου.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε ομάδες (2-3 άτομα). Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό τους ζητά να δημιουργήσουν μια αφίσα με θετικά λόγια και φράσεις που κάνουν τα ίδια να νιώθουν καλά και πιο δυνατά.

Προαιρετικά τους δίνει περιοδικά από όπου θα μπορούσαν να κόψουν λέξεις και να δημιουργήσουν μια αφίσα με πολλές λέξεις με διαφορετικά μεγέθη γραμμάτων ή γραμματοσειρές. Κάθε ομάδα συζητά και γράφει ή κολλάει στην αφίσα λέξεις ή φράσεις που θα ήθελαν οι/τα ίδιοι/ες/α να ακούν από τους/ις/α άλλους/ες/α. Παραδείγματα:

- Είσαι σημαντικός/η/ο
- Σε πιστεύω
- Χαίρομαι που είσαι φίλος/η/ο μου

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν επίσης να διακοσμήσουν την αφίσα με χρώματα, σχέδια ή σύμβολα που εκφράζουν τη φιλία, τη συνεργασία και την ενθάρρυνση. Στο τέλος, κάθε ομάδα παρουσιάζει την αφίσα της στην τάξη και εξηγεί γιατί επέλεξε τις συγκεκριμένες λέξεις. Προαιρετικά οι αφίσες μπορούν να μπουκ σε κάποιο τοίχο στην τάξη.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί είναι σημαντικό να σκεφτόμαστε πριν μιλήσουμε;
- Πώς μπορούμε να χρησιμοποιούμε τα λόγια μας για να βοηθάμε τους/ις/α άλλους/ες/α;
- Πώς αλλάζει το κλίμα μιας ομάδας όταν οι άνθρωποι μιλούν με σεβασμό;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι τα λόγια έχουν δύναμη και μπορούν να επηρεάσουν βαθιά τον τρόπο που αισθάνονται οι άνθρωποι. Όταν μιλάμε με σεβασμό και κατανόηση, συμβάλλουμε στη δημιουργία μιας κοινότητας όπου όλοι/ες/α αισθάνονται αποδεκτοί/ες/ά και ασφαλείς/ή.

Σενάριο 5 : Όταν κάποιος χρειάζεται βοήθεια

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν το σύντομο animation Kitbull της Pixar, το οποίο παρουσιάζει την ιστορία μιας απρόσμενης φιλίας ανάμεσα σε μια γάτα και ένα σκυλί που βιώνουν δύσκολες συνθήκες. Μέσα από τη συζήτηση που ακολουθεί, οι/τα μαθητές/ριες/ά διερευνούν πώς μπορούμε να αναγνωρίζουμε πότε κάποιος/α/ο μπορεί να χρειάζεται βοήθεια ή υποστήριξη. Παράλληλα συζητούν τη σημασία της καλοσύνης, της φροντίδας και της αλληλεγγύης μέσα στην κοινότητα.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν πότε κάποιος/α/ο μπορεί να χρειάζεται βοήθεια ή υποστήριξη.
- Να κατανοούν τη σημασία της καλοσύνης και της φροντίδας προς τους άλλους.
- Να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση απέναντι σε άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.
- Να συζητούν τρόπους με τους οποίους μπορούμε να βοηθήσουμε με ασφάλεια κάποιο άτομο που βρίσκεται σε δύσκολη κατάσταση

Υλικά

- Προβολέας ή οθόνη με σύνδεση στο διαδίκτυο
- Το animation: *Kitbull* <https://www.youtube.com/watch?v=-hOYcTfEbGs>
- Χαρτιά και στυλό ή μαρκαδόροι

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει ανοίξει το animation και έχει ελέγξει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί. Επίσης προετοιμάζει το χώρο για εργασία σε ομάδες.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη συζήτηση για το πώς μπορούμε να καταλάβουμε ότι κάποιος/α/ο μπορεί να χρειάζεται βοήθεια. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μοιράζονται ιδέες ή παραδείγματα από την καθημερινότητά τους.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν το animation Kitbull.

Βήμα 3

Ακολουθεί μικρή συζήτηση σχετικά με:

- Ποια είναι η σχέση του σκύλου και της γάτας στην αρχή;
- Πώς φαίνεται ότι το σκυλί χρειάζεται βοήθεια;
- Πως εξελίσσεται η ιστορία;

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά συζητούν πώς οι χαρακτήρες αρχίζουν να εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο και εν τέλει να βοηθούν ο ένας τον άλλο.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε μικρές ομάδες (3-4 άτομα). Κάθε ομάδα καλείται να δημιουργήσει μια σύντομη ιστορία που δείχνει μια κατάσταση όπου κάποιος/α/ο χρειάζεται βοήθεια και κάποιος/α/ο άλλος/η/ο αποφασίζει να τον/ην/ο στηρίξει. Η ιστορία τους μπορεί να αφορά καταστάσεις όπως:

- Ένα παιδί δυσκολεύεται σε ένα πρόβλημα μαθηματικών
- Ένα παιδί έπεσε από το ποδήλατο και χτύπησε
- Ένα παιδί δέχεται κοροϊδία από κάποια παρέα συμμαθητών/ριών του
- Ένα παιδί έχει έρθει πρώτη μέρα στο σχολείο και μένει μόνο του στο διάλειμμα.

Εν συνεχεία οι ομάδες παρουσιάζουν την ιστορία τους με ένα μικρό θεατρικό στην τάξη. Στόχος είναι να δείξουν πως καταλαβαίνουμε ότι κάποιος/α/ο χρειάζεται βοήθεια και πως μπορεί κάποιος/α/ο να δείξει φροντίδα και υποστήριξη.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί μερικές φορές οι άνθρωποι δυσκολεύονται να ζητήσουν βοήθεια;
- Πώς μπορούμε να δείξουμε ότι νοιαζόμαστε για κάποιον που περνά δύσκολα;
- Σε ποιες περιπτώσεις είναι σημαντικό να ζητάμε βοήθεια από έναν ενήλικα;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η κατανόηση και η φροντίδα για τους/ις/α άλλους/ες/α είναι σημαντικά στοιχεία μιας υποστηρικτικής κοινότητας. Μικρές πράξεις καλοσύνης μπορούν να βοηθήσουν τους ανθρώπους να νιώσουν ασφάλεια και υποστήριξη.

Σενάριο 6 : Δικαιώματα

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά γνωρίζουν την έννοια των δικαιωμάτων των παιδιών. Με αφορμή ένα βίντεο συζητούν τι σημαίνει να έχει ένα παιδί δικαιώματα και πώς αυτά συνδέονται με την καθημερινή ζωή στο σχολείο, στο σπίτι και στην κοινότητα. Μέσα από ομαδική δραστηριότητα αναγνωρίζουν ότι τα δικαιώματα ισχύουν για όλα τα παιδιά και ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων αποτελεί βασικό στοιχείο μιας δίκαιης κοινωνίας.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν βασικά δικαιώματα των παιδιών.
- Να κατανοούν ότι όλα τα παιδιά έχουν τα ίδια δικαιώματα ανεξάρτητα από φύλο, ηλικία, καταγωγή ή άλλους παράγοντες.
- Να συνδέουν τα δικαιώματα με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή.
- Να συζητούν πώς μπορούν να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων παιδιών.

Υλικά

- Υπολογιστής με σύνδεση στο διαδίκτυο και προβολέας ή οθόνη και ηχεία
- Το βίντεο με τα δικαιώματα των παιδιών (<https://www.youtube.com/watch?v=4434n3xeLWw>)
- Χαρτόνια, χρωματιστά χαρτιά
- Μαρκadόροι, χρώματα
- Περιοδικά ή εφημερίδες

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει δοκιμάσει εκ των προτέρων το βίντεο ώστε να είναι έτοιμο για προβολή στην τάξη. Ελέγχει ότι ο τεχνολογικός εξοπλισμός λειτουργεί σωστά.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη συζήτηση για το αν ξέρουν τα παιδιά τι σημαίνει η λέξη δικαίωμα. Εν συνεχεία ρωτάει τα παιδιά αν γνωρίζουν κάποια δικαιώματα που έχουν τα παιδιά και τα καταγράφει στον πίνακα.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν το animation για τα δικαιώματα των παιδιών.

Βήμα 3

Μετά την προβολή ακολουθεί συζήτηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποια δικαιώματα θυμάστε από το βίντεο;
- Ποια δικαιώματα θεωρείτε πιο σημαντικά;
- Υπάρχει κάποιο δικαίωμα που δεν καταλαβαίνετε ακριβώς τι σημαίνει;
- Υπάρχει κάποιο δικαίωμα που έχετε ως παιδιά και πιστεύετε ότι κινδυνεύει να καταπατηθεί;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι αυτά τα δικαιώματα υπάρχουν για να μπορούν όλα τα παιδιά να μεγαλώνουν με ασφάλεια και αξιοπρέπεια.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/α χωρίζονται σε μικρές ομάδες (2-3 άτομα). Κάθε ομάδα επιλέγει ένα δικαίωμα παιδιού και ετοιμάζει ζωγραφίζοντας ή κάνοντας κολάζ μια αφίσα. Κάθε ομάδα παρουσιάζει την αφίσα της στην τάξη.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποιο δικαίωμα θεωρείτε πιο σημαντικό για τα παιδιά;
- Τι μπορούμε να κάνουμε για να σεβόμαστε τα δικαιώματα των άλλων;
- Πώς θα ήταν ο κόσμος αν τα παιδιά δεν είχαν δικαιώματα;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι τα δικαιώματα υπάρχουν για να προστατεύουν όλα τα παιδιά και ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων είναι βασικός για μια δίκαιη και ασφαλή κοινωνία.

Σενάριο 7 : Η δύναμη της καλοσύνης

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν ένα σύντομο βίντεο που παρουσιάζει μια αλυσίδα πράξεων καλοσύνης. Στην ιστορία, μια μικρή πράξη βοήθειας οδηγεί σε πολλές άλλες, καθώς κάθε άνθρωπος που δέχεται καλοσύνη συνεχίζει βοηθώντας κάποιον άλλο. Με αφορμή το βίντεο, οι/τα μαθητές/ριες/ά συζητούν πώς οι καθημερινές πράξεις καλοσύνης μπορούν να επηρεάσουν θετικά τους ανθρώπους γύρω μας και να δημιουργήσουν ένα πιο υποστηρικτικό και φιλικό περιβάλλον στην τάξη και στην κοινότητα.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν τη σημασία των πράξεων καλοσύνης στην καθημερινότητα.
- Να κατανοούν ότι μικρές πράξεις μπορούν να επηρεάσουν θετικά πολλούς ανθρώπους.
- Να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση και διάθεση συνεργασίας.
- Να σκέφτονται τρόπους με τους οποίους μπορούν να συμβάλλουν σε μια πιο θετική σχολική κοινότητα.

Υλικά

- Προβολέας ή οθόνη με σύνδεση στο διαδίκτυο
- Το animation: *Volunteer your time* https://www.youtube.com/watch?v=d_YXoqSLyQA
- Χαρτιά και στυλό ή μαρκαδόροι

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει ανοίξει το animation και έχει ελέγξει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί. Επίσης προετοιμάζει ερωτήσεις που θα βοηθήσουν τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να παρατηρήσουν τα συναισθήματα και τη συμπεριφορά των χαρακτήρων.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη συζήτηση για το τι σημαίνει καλοσύνη. Ρωτάει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά αν έχουν κάνει ή δει κάποια πράξη καλοσύνης στο πλαίσιο της γειτονιάς ή του σχολείου. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μοιράζονται παραδείγματα από την καθημερινότητά τους.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παρακολουθούν το σύντομο animation Volunteer your time

Βήμα 3

Εν συνεχεία ο/η/το εκπαιδευτικός/ό καθοδηγεί μια συζήτηση στην τάξη. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποια ήταν η πρώτη πράξη καλοσύνης στο βίντεο;
- Τι ένιωσε ο άντρας κάνοντας αυτή την πράξη;
- Τι συνέβη μετά;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι η καλοσύνη μπορεί να λειτουργεί σαν αλυσίδα, όπου μια πράξη μπορεί να επηρεάσει πολλές άλλες.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει χαρτάκια στα παιδιά και τους ζητά να γράψουν μια πράξη καλοσύνης που μπορούν να κάνουν στο σχολείο ή στη γειτονιά, όπως:

- να βοηθήσω κάποιον/α/ο συμμαθητή/ρια/ό με τα μαθήματα
- να παίξω με κάποιον/α/ο που είναι μόνος/η/ο
- να πω ένα καλό λόγο σε κάποιον/α/ο
- να βοηθήσω έναν ηλικιωμένο άνθρωπο

Κολλάμε τα χαρτάκια σε ένα μεγάλο χαρτόνι και δημιουργείται έτσι ένας χάρτης πράξεων καλοσύνης.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με μια σύντομη ανασκόπηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πώς μπορεί μια μικρή πράξη καλοσύνης να αλλάξει την ημέρα κάποιου/ας;
- Τι θα μπορούσε να αλλάξει στο σχολείο αν όλοι/ες/α κάναμε περισσότερες τέτοιες πράξεις;
- Ποια πράξη καλοσύνης θα θέλατε να δοκιμάσετε αυτή την εβδομάδα;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η καλοσύνη δεν χρειάζεται να είναι κάτι μεγάλο ή δύσκολο. Ακόμη και μικρές καθημερινές πράξεις μπορούν να κάνουν τους ανθρώπους να νιώθουν καλύτερα και να δημιουργήσουν μια πιο θετική κοινότητα.

Σενάριο 8 : Οι CAREαίες της γειτονιάς

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά εξερευνούν την έννοια της φροντίδας στην κοινότητα και στη γειτονιά. Μέσα από μικρές ιστορίες και παιχνίδι ρόλων αναγνωρίζουν ότι όλοι/ες/α μπορούμε να βοηθάμε τους ανθρώπους γύρω μας, συμπεριλαμβανομένων και των μεγαλύτερων ανθρώπων της κοινότητας.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν ότι η φροντίδα δεν αφορά μόνο τους/ις/α φίλους/ες/α τους αλλά και τους ανθρώπους της γειτονιάς.
- Να κατανοούν ότι οι μεγαλύτεροι άνθρωποι μπορεί μερικές φορές να χρειάζονται βοήθεια
- Να προτείνουν μικρές πράξεις καλοσύνης προς τους ανθρώπους της κοινότητας.
- Να αισθάνονται ότι μπορούν να συμβάλλουν σε μια γειτονιά όπου οι άνθρωποι φροντίζουν ο ένας τον άλλον.

Υλικά

- Κάρτες μικρών ιστοριών από τη γειτονιά
- Μεγάλο χαρτί ή χαρτόνι
- Μαρκadόροι ή ξυλομπογιές
- Κάρτες με ρόλους (π.χ. γείτονας, γιαγιά, παππούς, παιδί, καταστηματούχος)

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εκτυπώνει και κόβει τις κάρτες ιστοριών από τη γειτονιά και τις κάρτες με ρόλους. Ετοιμάζει επίσης το χώρο ώστε να είναι κατάλληλος για εργασία σε ομάδες.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητάει από τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να περιγράψουν μερικά σημεία που υπάρχουν στην γειτονιά όπως καταστήματα, σχολείο, ιατρεία, πάρκο κτλ και κάποιους ανθρώπους που ζουν στην γειτονιά/ πολυκατοικία τους όπως παντοπώλης, γιαγιά, παππούς, μαμάδες, φίλοι/ες/α, καταστηματάρχες κτλ.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει ρόλους σε κάποια από τα παιδιά της τάξης.
Παράδειγμα

- Ένα παιδί γίνεται καταστηματάρχης
- Ένα παιδί γιαγιά που ψωνίζει
- Ένα παιδί μαμά
- Ένα παιδί το παιδί της “μαμάς”

Στη συνέχεια διαβάζει μόνο σε αυτά τα παιδιά ένα σενάριο. Παράδειγμα σεναρίου: “ Μια γιαγιά ψωνίζει αλλά της πέφτει η μια σακούλα καθώς βγαίνει από το κατάστημα.” Τα παιδιά με τους ρόλους καλούνται να παίξουν παντομίμα την συγκεκριμένη σκηνή (χωρίς το τι θα γίνει μετά). Η υπόλοιπη τάξη καλείται να “Ανοίξει καρδιές” και να καταλάβει τι έχει γίνει.

Αφού μαντέψουν σωστά ο/η/το εκπαιδευτικός/ό ρωτάει:

- Τι βλέπει ο τάδε ρόλος;
- Τι ακούει ο άλλος ρόλος;
- Τι θα μπορούσαν να κάνουν από τη θέση-ρόλο τους;

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνεχίζει το ίδιο με ένα ακόμα σενάριο. Στόχος είναι τα παιδιά να κατανοήσουν ότι και οι μεγαλύτεροι άνθρωποι, ειδικότερα οι πιο ηλικιωμένοι, μπορεί μερικές φορές να χρειάζονται βοήθεια.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει χαρτόνια ανά ομάδες παιδιών (3-4 άτομα) και τους ζητάει να ζωγραφίσουν ομαδικά μια γειτονιά που οι άνθρωποι βοηθούν και φροντίζουν ο ένας τον άλλο.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι όταν οι άνθρωποι στη γειτονιά προσέχουν ο ένας τον άλλον, η γειτονιά γίνεται ένα πιο ασφαλές και φιλικό μέρος για όλους.

Σενάριο 9 : Ανοίγουμε CAREαίες

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά συζητούν πώς μια κοινότητα μπορεί να γίνει πιο φροντιστική και ασφαλής όταν οι άνθρωποι προσέχουν ο ένας τον άλλον. Με αφορμή την ιδέα των CAREαίες («ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε τη βία»), τα παιδιά διερευνούν πώς μπορούμε να παρατηρούμε τι συμβαίνει γύρω μας, να δείχνουμε καλοσύνη και να βοηθάμε όταν κάποιος/α/ο χρειάζεται υποστήριξη. Στη συνέχεια δημιουργούν τις δικές τους «CAREαίες» ιδέες για το σχολείο ή τη γειτονιά τους.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να κατανοούν ότι η κοινότητα μπορεί να φροντίζει και να προστατεύει τα μέλη της.
- Να αναγνωρίζουν ότι μικρές πράξεις καλοσύνης μπορούν να κάνουν μεγάλη διαφορά.
- Να σκέφτονται τρόπους με τους οποίους μπορούν να βοηθούν τους ανθρώπους γύρω τους.
- Να συνεργάζονται για να δημιουργούν ιδέες που ενισχύουν τον σεβασμό και την αλληλεγγύη.

Υλικά

- Πίνακας ή χαρτόνι για τη χαρτογράφηση της γειτονιάς
- Μαρκadόροι ή κιμωλίες
- Χαρτιά (A4 ή χαρτόνια) για τις ομάδες
- Μαρκadόροι ή ξυλομπογιές για γραφή/ζωγραφική
- Post-it

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προετοιμάζει τον χώρο ώστε να διευκολυνθεί η ομαδική εργασία και έχει διαθέσιμα τα υλικά για τη χαρτογράφηση και τις δραστηριότητες των ομάδων. Μπορεί επίσης να έχει σκεφτεί ενδεικτικά παραδείγματα χώρων και περιστατικών για να υποστηρίξει τη συζήτηση αν χρειαστεί.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά τη συζήτηση με μια ερώτηση για το τι σημαίνει να προσέχουμε τους ανθρώπους γύρω μας. Πώς βλέπουμε, ακούμε και γινόμαστε "κεραίες" για να μεταδώσουμε μηνύματα. Πώς μπορούμε να καταλάβουμε ότι κάποιος/α/ο χρειάζεται την βοήθειά μας.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ρωτάει τα παιδιά να του/της πούνε κάποια βασικά σημεία στην γειτονιά όπως πάρκα, καταστήματα, καφετέριες, παιδικές χαρές, σπίτια, σούπερ μάρκετ κτλ. Σχεδιάζει στον πίνακα κύκλους που αντιπροσωπεύουν τα σημεία αυτά. Εν συνεχεία ρωτάει τα παιδιά ποια άτομα μαζεύονται συνήθως σε αυτούς τους χώρους πχ. παιδιά, γονείς, ηλικιωμένοι/ες/α, κτλ. Τα καταγράφει μέσα στους κύκλους (ή με κάποια σύμβολα-χρώματα).

Βήμα 3

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες (2-3 άτομα) και ο/η/το εκπαιδευτικός/ό τους αναθέτει έναν χώρο με τα άτομα που συνήθως έχει μέσα. Τους ζητάει να σκεφτούν και να γράψουν ή να σχεδιάσουν κάποια περιστατικά που μπορεί να δουν και τα άτομα που είναι συνήθως εκεί να χρειάζονται βοήθεια. Παραδείγματα:

- Ένα παιδί έχασε τους γονείς του στο παρκο και χρειάζεται βοήθεια να τους βρει
- Μια ηλικιωμένη κυρία δεν βλέπει καλά το νούμερο που την παίρνει τηλέφωνο στο κινητό της
- Ένας ηλικιωμένος δεν θυμάται πού άφησε τα γυαλιά του και φαίνεται μπερδεμένος.
- Ένα παιδί έπεσε στην παιδική χαρά και χρειάζεται βοήθεια να σηκωθεί.
- Μια γιαγιά προσπαθεί να περάσει τον δρόμο και δυσκολεύεται με τα αυτοκίνητα.
- Ένας παππούς κρατά πολλές σακούλες από το σούπερ μάρκετ και φαίνεται κουρασμένος.
- Μια κυρία δεν καταλαβαίνει πώς να χρησιμοποιήσει το μηχάνημα εισιτηρίων στο λεωφορείο

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τις ομάδες να ανταλλάξουν τα περιστατικά και να πάρουν ένα περιστατικό που έχει σκεφτεί άλλη ομάδα. Τα παιδιά που πήραν το περιστατικό πρέπει να προτείνουν τρόπους που θα μπορούσαν να βοηθήσουν. Παραδείγματα τρόπων βοήθειας:

- Να ρωτήσουμε το παιδί που έχει χαθεί αν χρειάζεται βοήθεια και να μείνουμε μαζί του μέχρι να βρούμε έναν ενήλικα.
- Να ρωτήσουμε ευγενικά αν η ηλικιωμένη κυρία θέλει βοήθεια να της διαβάσουμε κάτι στο κινητό
- Να βοηθήσουμε τον ηλικιωμένο κύριο να βρει τα γυαλιά του
- Να βοηθήσουμε το παιδί που έπεσε να σηκωθεί και να φωνάξουμε τους γονείς του

Τα παιδιά παρουσιάζουν τις ιδέες τους και ο/η/το εκπαιδευτικός/ό καταγράφει τις ιδέες σε ένα μεγάλο χαρτόνι που μπορεί να μείνει κολλημένο στο τοίχο της τάξης.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι όταν πολλοί άνθρωποι παρατηρούν και βοηθούν δημιουργείται μια κοινότητα που φροντίζει τα μέλη της. Τα παιδιά συζητούν:

- Πώς μπορούμε να έχουμε τις «κεραίες» μας ανοιχτές στο σχολείο;
- Πώς μπορούμε να βοηθάμε ανθρώπους στη γειτονιά μας;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η ομάδα CAREαίες σημαίνει να προσέχουμε τι συμβαίνει γύρω μας, να δείχνουμε καλοσύνη και να βοηθάμε όταν κάποιος/α/ο το χρειάζεται.

Σενάριο 10 : CAREαίες στο διαδίκτυο

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά διερευνούν πώς μπορούμε να δείχνουμε σεβασμό, καλοσύνη και προσοχή και στο ψηφιακό περιβάλλον. Μέσα από συζήτηση και μικρά παραδείγματα από την καθημερινότητά τους, αναγνωρίζουν ότι το διαδίκτυο, τα ομαδικά chats, τα παιχνίδια και οι φωτογραφίες χρειάζονται τους ίδιους κανόνες σεβασμού που ισχύουν και στην τάξη ή στη γειτονιά. Παράλληλα, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν πότε κάτι στο διαδίκτυο δεν είναι σωστό και πότε χρειάζεται να ζητήσουν βοήθεια από έναν ενήλικα.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν ότι ο σεβασμός και τα όρια ισχύουν και στο διαδίκτυο.
- Να εντοπίζουν απλά παραδείγματα ψηφιακής συμπεριφοράς που μπορεί να πληγώνει ή να κάνει κάποιον να νιώθει άβολα.
- Να κατανοούν ότι δεν μοιραζόμαστε φωτογραφίες, μηνύματα ή προσωπικές πληροφορίες χωρίς άδεια.
- Να γνωρίζουν ότι μπορούν και πρέπει να ζητούν βοήθεια από έναν ενήλικα όταν κάτι τα ανησυχεί στο διαδίκτυο.

Υλικά

- Post-it για καταγραφή κανόνων
- Μαρκadόροι ή ξυλομπογιές
- Μεγάλο χαρτόνι για τη δημιουργία των «CAREαίες στο διαδίκτυο»
- Στυλό ή μολύβια

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό οργανώνει τον χώρο ώστε να διευκολυνθεί η ομαδική εργασία και προβλέπει σημείο στον τοίχο ή στον πίνακα για τη δημιουργία της αφίσας με τις «CAREαίες».

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με σύντομη συζήτηση για το διαδίκτυο και το κατά πόσο είναι ασφαλές. Τα παιδιά μοιράζονται παραδείγματα από τρόπους που το χρησιμοποιούν πχ. παιχνίδια, chats, βίντεο, φωτογραφίες

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι και στο διαδίκτυο χρειάζεται να έχουμε ανοιχτές CAREαίες. Δηλαδή:

- να προσέχουμε πώς μιλάμε
- να σκεφτόμαστε πριν στείλουμε κάτι
- να σεβόμαστε τα όρια και τις επιλογές των άλλων
- να ζητάμε βοήθεια όταν κάτι δεν είναι σωστό

Στη συνέχεια διαβάζει ή δείχνει στις ομάδες μικρά ψηφιακά σενάρια και τα παιδιά αποφασίζουν αν ανήκουν στο "Ασφαλές" ή "Μη ασφαλές".

Παραδείγματα περιστατικών:

- Ένα παιδί στέλνει φωτογραφία φίλου/ης σε άλλη ομάδα χωρίς να ρωτήσει.
- Κάποιοι γράφουν κοροϊδευτικά σχόλια σε ομαδικό chat.
- Κάποιος πιέζει έναν/μία/α φίλο/η να απαντήσει αμέσως.
- Ένα παιδί βλέπει κάτι στο διαδίκτυο που το φοβίζει και δεν ξέρει σε ποιον/α/ο να το πει.

Βήμα 3

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες (2-3 άτομα) και γράφουν σε post-it έναν κανόνα για τις CAREαίες στο διαδίκτυο. Παραδείγματα:

- Ρωτάμε πριν ανεβάσουμε φωτογραφία άλλου παιδιού.
- Δεν κοροϊδεύουμε στα chats και στα παιχνίδια.
- Δεν μοιραζόμαστε προσωπικά στοιχεία.
- Αν κάτι μας φοβίσει ή μας κάνει να νιώσουμε άβολα, το λέμε σε έναν ενήλικα.
- Σεβόμαστε όταν κάποιος /α/ο δεν θέλει να απαντήσει ή να συμμετέχει.
- Δεν στέλνουμε κάτι για να πληγώσουμε ή να ντροπιάσουμε κάποιον/α/ο.

Βήμα 4

Τα παιδιά ζωγραφίζουν κεραίες σε ένα μεγάλο χαρτόνι και κολλάνε στην κορυφή τους μέσα σε κύκλο τα post-it. Στη συνέχεια μπορούν γύρω να σχεδιάσουν ασφαλείς τρόπους χρήσης του διαδικτύου.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κλείνει τη δραστηριότητα με ανασκόπηση.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πώς μπορούμε να δείχνουμε σεβασμό στο διαδίκτυο;
- Ποια πράγματα δεν πρέπει να μοιραζόμαστε χωρίς άδεια;
- Τι μπορούμε να κάνουμε αν δούμε ή λάβουμε κάτι που μας φοβίζει ή μας κάνει να νιώθουμε άβολα;
- Γιατί είναι σημαντικό να μιλάμε σε έναν ενήλικα όταν κάτι δεν είναι σωστό online;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι και στο διαδίκτυο χρειάζεται να έχουμε ανοιχτές CAREαίες: να προσέχουμε, να σεβόμαστε, να προστατεύουμε τον εαυτό μας και τους άλλους. Τονίζει ότι ο ψηφιακός κόσμος πρέπει να είναι χώρος ασφάλειας, καλοσύνης και υπευθυνότητας, όπως και η τάξη ή η γειτονιά μας.

6

ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ για ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Σενάριο 1 : Στερεότυπα και κοινωνικοί ρόλοι

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά διερευνούν πώς τα στερεότυπα για το φύλο, την ηλικία και τους κοινωνικούς ρόλους επηρεάζουν τις αντιλήψεις μας για τους ανθρώπους και συχνά συνδέονται με διακρίσεις ή βία. Μέσα από εικόνες, γρίφους και μικρές αποστολές αναγνωρίζουν πώς τα στερεότυπα διαμορφώνουν την καθημερινότητα και συζητούν τρόπους αμφισβήτησής τους.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν κοινωνικά και έμφυλα στερεότυπα.
- Να κατανοούν πώς οι κοινωνικοί ρόλοι συνδέονται με ανισότητες ή μορφές βίας.
- Να εντοπίζουν στερεοτυπικές αναπαραστάσεις σε εικόνες, φράσεις και καθημερινές καταστάσεις.
- Να συζητούν πώς μπορούν να αμφισβητήσουν στερεότυπα στην καθημερινή ζωή.

Υλικά

- Κάρτες με στερεοτυπικές και μη στερεοτυπικές φράσεις
- Κάρτες με ιστορίες- καταστάσεις και Κάρτες με κατηγορίες στερεοτύπων
- Μεγάλα χαρτόνια ή φύλλα χαρτιού (για συνθήματα/slogans)
- Μαρκαδόροι ή στυλό
- Post-it
- Πίνακας

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εκτυπώνει και κόβει τις κάρτες με τις φράσεις και τα σενάρια. Παράλληλα, οργανώνει τον χώρο ώστε να υποστηρίζεται η ομαδική εργασία και η παρουσίαση (π.χ. χώρος για role-play)

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τις ομάδες να διαβάσουν μια σειρά από φράσεις και να αποφασίσουν ποιες εκφράζουν στερεότυπα και ποιες όχι.

1. Τα αγόρια δεν κλαίνε.
2. Το πιο σημαντικό για τις γυναίκες είναι να γίνουν μητέρες.
3. Οι ηλικιωμένοι δεν μπορούν να μάθουν νέα πράγματα.
4. Ένας άντρας δεν πρέπει να φοβάται.
5. Τα κορίτσια δεν είναι καλές στα μαθηματικά.
6. Όλοι/ες/α μπορούν να εξελιχθούν ανεξαρτήτως ηλικίας.
7. Οι ηλικιωμένες γυναίκες μαγειρεύουν καλύτερα.
8. Η γνώμη ενός ατόμου έχει αξία ανεξάρτητα από το φύλο ή την ηλικία του.
9. Οι ηλικιωμένοι δεν ξέρουν από τεχνολογία
10. Η καταπολέμηση της βίας αφορά μόνο στους νέους και νέες

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά υπογραμμίζουν τις στερεοτυπικές φράσεις. Το άθροισμά τους δίνει το κωδικό.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τις ομάδες να διαβάσουν τα σενάρια στις κάρτες και να επιλέξουν ποια από αυτά αντιστοιχούν με τις κάρτες με τις κατηγορίες στερεοτύπων. Οι κατηγορίες στερεοτύπων έχουν πάνω κάποια νούμερα.

- 1-Μια γυναίκα άνω των 65 θέλει να ταξιδέψει μόνη της, αλλά η οικογένειά της της λέει ότι στην ηλικία της είναι επικίνδυνο -> Ηλικιακό στερεότυπο 2
- 2-Ένας μαθητής θέλει να σπουδάσει νηπιαγωγός αλλά η οικογένειά του διαφωνεί -> έμφυλο στερεότυπο επαγγελματιών 3
- 3-Μια μαθήτριά θέλει να σπουδάσει πληροφορική αλλά οι συμμαθητές της την κοροϊδεύουν ότι δεν είναι ικανή -> έμφυλο στερεότυπο ικανοτήτων 1
- 4-Ένας ηλικιωμένος άντρας δεν ζητάει βοήθεια γιατί πιστεύει ότι δεν είναι "σωστό" για τους άνδρες να δείχνουν αδύναμοι. -> στερεότυπο τοξικής αρρενωπότητας. 1
- 5-Μια γυναίκα που μιλά δυναμικά και έχει άποψη σε μια συζήτηση χαρακτηρίζεται "υπερβολική" -> έμφυλο στερεότυπο για χαρακτήρα γυναικών 2
- 6-Ένας άντρας που ζητά ψυχολογική υποστήριξη τον κοροϊδεύουν οι φίλοι του -> έμφυλο στερεότυπο για την αντοχή των ανδρών. 3

Αντιστοιχίζοντας τις κάρτες σεναρίων με τα στερεότυπα βρίσκουν τον κωδικό.
2,3,1,1,2,3

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό τοποθετεί καθεμία από τις προηγούμενες στερεοτυπικές φράσεις στο κέντρο ενός μεγάλου φύλλου χαρτιού ή χαρτονιού και ζητά από τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να γράψουν γύρω μη στερεοτυπικές φράσεις ή slogan που να αμφισβητούν αυτό το στερεότυπο και να υποστηρίζουν το/α πιθανό/α θύμα/τα.

Παραδείγματα:

- Η ηλικία δεν ακυρώνει τη φωνή κανενός.
- Τα συναισθήματα δεν έχουν φύλο.
- Όλα μπορούν να μάθουν, σε κάθε ηλικία.
- Ο σεβασμός δεν έχει ηλικία ή φύλο.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τις ομάδες να παρουσιάσουν ένα σύντομο role-play όπου να εμφανίζεται το στερεότυπο ή η στερεοτυπική συμπεριφορά και ένα άλλο άτομο ή το ίδιο άτομο να αντιδρά ή να αμφισβητεί το στερεότυπο. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να υποδυθούν ρόλους όπως φίλος/η/ο, συμμαθητής/ρια/ό, μέλος οικογένειας ή παρατηρητής/ρια/ο που παρεμβαίνει. Παράδειγμα:
Ένας μαθητής λέει ότι τα κορίτσια δεν είναι καλά στα μαθηματικά.
Ένας άλλος μαθητής παρεμβαίνει και απαντά ότι οι ικανότητες δεν εξαρτώνται από το φύλο και δίνει ένα παράδειγμα.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τις ομάδες για τη δουλειά τους και εκκινεί μια διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Υπάρχει κάποιο στερεότυπο που συναντάμε συχνά χωρίς να το καταλαβαίνουμε;
- Πώς μπορούν τα στερεότυπα να οδηγήσουν σε αποκλεισμό, υποτίμηση ή βία;
- Πώς μπορούμε να αντιδρούμε όταν ακούμε ή βλέπουμε στερεοτυπικές συμπεριφορές;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι τα στερεότυπα δεν είναι απλώς «ιδέες» ή «συνήθειες», αλλά μπορούν να περιορίζουν ανθρώπους, να δικαιολογούν ανισότητες και να κάνουν πιο δύσκολη την αναγνώριση της βίας. Τονίζει ότι η αμφισβήτηση των στερεοτύπων είναι βασικό βήμα για μια κοινωνία με περισσότερη ισότητα, σεβασμό και φροντίδα.

Σενάριο 2 : Τι είναι η έμφυλη βία;

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παίζουν το ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες όπου αναλαμβάνουν τον ρόλο μέλους της ομάδας CAREαίες και συμβούλου κοινότητας. Μέσα από ένα σενάριο (Σενάριο 1) εκπαίδευσης μελών της κοινότητας, γνωρίζουν βασικές έννοιες γύρω από την έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία, τις μορφές της, τη διαθεματικότητα, τη σωρευτική έμφυλη βία και τη σημασία της κοινοτικής πρόληψης. Παράλληλα, καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις, να πάρουν αποφάσεις και να αναστοχαστούν πάνω στον ρόλο της κοινότητας στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να ορίζουν την έμφυλη βία και την ενδοοικογενειακή βία.
- Να αναγνωρίζουν βασικές μορφές έμφυλης βίας και βασικούς παράγοντες ευαλωτότητας, ειδικά για ηλικιωμένες γυναίκες και θηλυκότητες.
- Να κατανοούν την έννοια της διαθεματικότητας και της σωρευτικής έμφυλης βίας
- Να κατανοούν ότι ο ρόλος της κοινότητας δεν είναι να «διαχειρίζεται» περιστατικά, αλλά να αναγνωρίζει, να στηρίζει και να διασυνδέει με αρμόδιες υπηρεσίες.

Υλικά

- Υπολογιστής, laptop ή tablet με πρόσβαση στο παιχνίδι CAREαίες
- Προβολέας και ηχεία, αν το παιχνίδι παιχτεί σε ολομέλεια
- Link για το παιχνίδι- Σενάριο 1: <https://challedu.itch.io/careadies>

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει δοκιμάσει εκ των προτέρων το παιχνίδι και έχει επιλέξει αν θα παιχτεί στην ολομέλεια της τάξης ή σε μικρές ομάδες. Ελέγχει ότι ο τεχνολογικός εξοπλισμός λειτουργεί και ότι οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν να παρακολουθούν τις ερωτήσεις, τα pop-ups και τα feedback του σεναρίου.

Βήμα 1

5
min

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί στους/ις/α μαθητές/ριες/ά ότι θα συμμετάσχουν σε ένα διαδραστικό σενάριο όπου θα αναλάβουν τον ρόλο μέλους της ομάδας CAREαίες και συμβούλου κοινότητας. Τονίζει ότι στόχος τους δεν είναι να γίνουν «ειδικοί», αλλά να μάθουν πώς μια κοινότητα μπορεί να αναγνωρίζει σημάδια έμφυλης βίας, να ενισχύει την ασφάλεια και να δημιουργεί δίκτυα φροντίδας και υποστήριξης.

Βήμα 2

20
min

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παίζουν ή παρακολουθούν το σενάριο 1 «Εκπαίδευση κοινότητας στην έμφυλη βία».

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να σταματά σε κομβικά σημεία και να ζητά σύντομα σχόλια από την τάξη:

- Ποια είναι η σωστή απάντηση εδώ;
- Τι καινούργιο μάθαμε εδώ;
- Γιατί ήταν σωστή ή λάθος η απάντηση;

Βήμα 3

10
min

Μετά την ολοκλήρωση του παιχνιδιού, ο/η/το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να αναφέρουν όρους ή έννοιες που συνάντησαν στο παιχνίδι και να τις γράψουν στο πίνακα. Στόχος του βήματος είναι να αποσαφηνιστούν με απλή γλώσσα οι βασικές έννοιες που εμφανίστηκαν στο παιχνίδι. Παραδείγματα: έμφυλη βία, σωρευτική βία, θηλυκότητες, διαθεματικότητα κτλ

Βήμα 4

5
min

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να σκεφτούν το ρόλο τους μέσα στην κοινότητα. Τι μπορούν και τι όχι να κάνουν; Τι δεν πρέπει να κάνουν; Ποια είναι η σημασία της διασύνδεσης με υπηρεσίες; Στόχος του βήματος είναι να ξεκαθαρίσουν ότι η κοινότητα δεν «ανακρίνει» ούτε υποκαθιστά τους ειδικούς, αλλά μπορεί να έχει ανοιχτές τις κεραίες και να βλέπει, να ακούει, και να διασυνδέει.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά για τη συμμετοχή τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Τι είναι η έμφυλη βία;
- Ποια μορφή βίας ή ποια έννοια σας έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;
- Τι σημαίνει στην πράξη η φράση «η κοινότητα δεν αφήνει κανένα άτομο μόνο απέναντι στη βία»;
- Ποιος είναι ο ρόλος της κοινότητας και ποιος των ειδικών υπηρεσιών;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η έμφυλη βία δεν είναι ιδιωτική υπόθεση αλλά κοινωνικό ζήτημα, που επηρεάζει άτομα διαφορετικών ηλικιών και ταυτοτήτων. Τονίζει ότι η πρόληψη ξεκινά από την αναγνώριση, τη γνώση, τη συλλογική ευθύνη και τη συνεργασία της κοινότητας με τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Σενάριο 3 : Mission: Σπάμε τους μύθους για τη βία

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά εξερευνούν συνηθισμένους μύθους γύρω από τη βία μέσα από εικόνες, γρίφους και μικρές αποστολές. Μέσα από τη δραστηριότητα ανακαλύπτουν πώς τα στερεότυπα μπορούν να κρύβουν ή να δικαιολογούν τη βία και συζητούν τι ισχύει πραγματικά.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν συνηθισμένους μύθους σχετικά με τη βία.
- Να διακρίνουν ανάμεσα σε στερεότυπα και πραγματικές πληροφορίες.
- Να αναλύουν εικόνες και καθημερινές καταστάσεις.
- Να συζητούν πώς η κοινωνία επηρεάζει τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη βία.

Υλικά

- Κάρτες Σωστού- Λάθους
- Κάρτες- παζλ με εικόνες
- Κάρτες με ερωτήσεις για στατιστικά
- Κάρτα με γρίφο μήνυμα (με γράμματα-νούμερα)
- Φάκελοι ή κουτιά με λουκέτο για κάθε γρίφο
- Μαρκadόροι ή στυλό

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προετοιμάζει τις κάρτες των γρίφων και τις τοποθετεί σε φακέλους ή κουτιά με τη σειρά που θα χρησιμοποιηθούν στη δραστηριότητα. Κάθε γρίφος οδηγεί σε έναν αριθμητικό κωδικό που επιτρέπει στους/ις /α μαθητές/ριες/ά να προχωρήσουν στον επόμενο.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι οι ομάδες θα πρέπει να συνεργαστούν για να λύσουν τους γρίφους. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει σε 6 μικρές ομάδες παιδιών τις κάρτες Σ-Λ. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά πρέπει να απαντήσουν Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις προτάσεις για να λύσουν ένα γρίφο. Οι γρίφοι που η απάντησή τους είναι σωστό αποτελούν λύση του γρίφου για να ανοίξει ο επόμενος γρίφος (ο/η/το εκπαιδευτικός/ο μπορεί να έχει τον επόμενο γρίφο σε κάποιο κουτί με κλειδαριά- κωδικός 2,4,6)

Ερωτήσεις:

1-Βία υπάρχει μόνο όταν κάποιος/α/ο χτυπάει κάποιον/α/ο άλλο. Λάθος

2-Η κοροϊδία μπορεί να πληγώσει κάποιον/α/ο. Σωστό

3-Αν κάποιος/α/ο δεν αντιδρά όταν τον κοροϊδεύουν, σημαίνει ότι δεν τον/ην/ο ενοχλεί. Λάθος

4-Η βία μπορεί να συμβεί και ανάμεσα σε φίλους/ες/α. Σωστό

5-Η λεκτική βία δεν είναι πραγματική βία. Λάθος

6-Οι ηλικιωμένες γυναίκες αποτελούν συχνά αόρατα θύματα βίας. Σωστό

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει στους/ις/α μαθητές/ριες/ά μια σειρά εικόνες.

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά πρέπει πρώτα να ενώσουν τις σωστές εικόνες του παζλ και εν συνεχεία να επιλέξουν αυτές που δείχνουν πιθανά περιστατικά βίας.

Από αυτές μετράνε τον αριθμό κομματιών που έχουν και βάζοντάς τα σε σειρά σχηματίζουν τον επόμενο κωδικό.

(κωδικός- 2,3,6)

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει στους/ις/α μαθητές/ριες/ά τις κάρτες με τις παρακάτω ερωτήσεις

1. Πόσες γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν βιώσει κάποια μορφή βίας (σωματική ή σεξουαλική) στη ζωή τους;

A. 1 στις 10

B. 1 στις 3

Γ. 1 στις 2

Σωστή απάντηση: **1 στις 3 - κωδικός 3**

2. Πόσες γυναίκες έχουν βιώσει σεξουαλική βία στην Ευρώπη;

A. 1 στις 8

B. 1 στις 20

Γ. 1 στις 50

Σωστή απάντηση: **1 στις 8- κωδικός 8**

3. Πόσοι άνθρωποι άνω των 60 ετών βιώνουν κάποια μορφή κακοποίησης παγκοσμίως;

A. 1 στους 20

B. 1 στους 6

Γ. 1 στους 3

Σωστή απάντηση: **1 στους 6- κωδικός 6**

4. Πόσες γυναίκες άνω των 65 ετών έχουν υποστεί βία από το σύντροφό τους;

A. 1 στους 20

B. 1 στους 8

Γ. 1 στους 3

Σωστή απάντηση: **1 στους 3- κωδικός 3**

5. Πόσες γυναίκες άνω των 65 ετών βίωσαν κακοποίηση/ σεξουαλική παρενόχληση στον εργασιακό τους χώρο;

A. 1 στις 5

B. 1 στις 20

Γ. 1 στις 30

Σωστή απάντηση: **1 στους 5- κωδικός 5**

6. Πόσες γυναίκες άνω των 65 ετών που βίωσαν κάποιο περιστατικό δεν μίλησαν σε κανέναν;

A. 1 στις 5

B. 1 στις 3

Γ. 1 στις 10

Σωστή απάντηση: **1 στους 3- κωδικός 3**

Κωδικός: 3, 8, 6, 3, 5, 3

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει στους/ις/α μαθητές/ριες/ά ένα χαρτί με νούμερα. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά πρέπει να σκεφτούν να αντιστοιχίσουν τα γράμματα με νούμερα.

1 = Α, 2 = Β, 3 = Γ, 4 = Δ, 5 = Ε, 6 = Ζ, 7 = Η, 8 = Θ, 9 = Ι, 10 = Κ, 11 = Λ, 12 = Μ, 13 = Ν
14 = Ξ, 15 = Ο, 16 = Π, 17 = Ρ, 18 = Σ, 19 = Τ, 20 = Υ, 21 = Φ, 22 = Χ, 23 = Ψ, 24 = Ω

Μήνυμα

1-13-15-9-3-15-20-13-5

10-5-17-1-9-5-18

3-9-1

13-1

18-19-1-13-1-14-1-19-7-18-15-20-13-5

19-7

2-9-1

Το μήνυμα είναι: “Ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε τη βία”

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τις ομάδες για την ολοκλήρωση των γρίφων και εκκινεί μια διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Ποιος μύθος για τη βία σας έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;
- Υπήρχε κάτι που σας εξέπληξε στα στατιστικά που είδαμε;
- Πώς μπορούν τα στερεότυπα να κάνουν τη βία “αόρατη”;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει λέγοντας ότι πολλά πράγματα που συχνά θεωρούνται «φυσιολογικά» ή «αστεία» μπορεί στην πραγματικότητα να είναι μορφές βίας. Επίσης είδαμε ότι η βία επηρεάζει πολλές γυναίκες- θηλυκότητες, ακόμη και σε μεγαλύτερες ηλικίες, αλλά συχνά παραμένει αόρατη.

Τέλος υπενθυμίζει το μήνυμα που αποκωδικοποίησαν οι/τα μαθητές/ριες/ά «Ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε τη βία.» και τονίζει ότι η κατανόηση των μύθων και των πραγματικών δεδομένων είναι ένα πρώτο βήμα για να μπορούμε να αναγνωρίζουμε και να αντιμετωπίζουμε τη βία στην καθημερινή ζωή.

Σενάριο 4 : Mission: Βρες τα αόρατα σημάδια

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά εξερευνούν μορφές βίας που συχνά δεν είναι άμεσα ορατές, όπως η λεκτική, η ψυχολογική ή η ελεγκτική συμπεριφορά. Μέσα από μια σειρά γρίφων και δραστηριοτήτων ανακαλύπτουν πώς η βία μπορεί να εμφανίζεται σε καθημερινές καταστάσεις χωρίς να αναγνωρίζεται πάντα ως τέτοια.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν μορφές «αόρατης» βίας.
- Να εντοπίζουν ελεγκτικές ή προσβλητικές συμπεριφορές σε καθημερινές καταστάσεις.
- Να κατανοούν ότι η βία δεν είναι μόνο σωματική.
- Να συζητούν πώς μπορούν να αντιδράσουν όταν βλέπουν τέτοιες συμπεριφορές.

Υλικά

- Κάρτες με φράσεις αόρατης βίας
- Κάρτες ή εικόνες με παραδείγματα καταστάσεων (γρίφος εικόνων)
- Κάρτες με ερωτήσεις για στατιστικά (γρίφος στατιστικών)
- Φάκελοι ή κουτιά με λουκέτο για κάθε γρίφο
- Μαρκadόροι ή στυλό

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προετοιμάζει τις κάρτες των γρίφων και τις τοποθετεί σε φακέλους ή κουτιά με τη σειρά που θα χρησιμοποιηθούν στη δραστηριότητα. Κάθε γρίφος οδηγεί σε έναν αριθμητικό κωδικό που επιτρέπει στους/στις/α μαθητές/ριες/ά να προχωρήσουν στον επόμενο.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εξηγεί ότι οι ομάδες θα πρέπει να συνεργαστούν για να λύσουν τους γρίφους. Μοιράζει σε 6 μικρές ομάδες παιδιών κάρτες με φράσεις και πρέπει να αποφασίσουν ποιες μπορεί να αποτελούν μορφή αόρατης βίας.

- 1-Αν με αγαπούσες, θα μου έδειχνες το κινητό σου.- Είναι
- 2-Δεν θέλω να κάνεις παρέα με αυτούς- Είναι
- 3-Μη φοράς αυτό το ρούχο όταν βγαίνεις χωρίς εμένα- Είναι
- 4-Δεν μπορείς να τα καταφέρεις χωρίς εμένα- Είναι
- 5-Πάχυνες- Είναι
- 6-Θέλεις βοήθεια ή προτιμάς να το κάνεις εσύ;- Δεν είναι
- 7-Δεν πειράζει, όλοι κάνουμε λάθη. - Δεν είναι
- 8-Θέλω να ξέρω πάντα που βρίσκεσαι- Είναι
- 9-Μη μιλάς αν δε συμφωνείς μαζί μου- Είναι
- 10-Χαζό είσαι;- Είναι
- 11-Η γνώμη σου είναι σημαντική για μένα. - Δεν είναι
- 12-Ξεκούτιανες- Είναι
- 13-Χαίρομαι που μοιράστηκες την εμπειρία σου.- Δεν είναι
- 14-Μην μπλέκεσαι με αυτά, δεν είναι για την ηλικία σου- Είναι
- 15-Τι ξέρεις εσύ από αυτά; Γέρασες- Είναι
- 16-Στην ηλικία σου πρέπει απλώς να ξεκουράζεσαι.- Είναι
- 17-Αν χρειαστείς κάτι, πες μου. - Δεν είναι
- 18-Πως έγινες έτσι σα λατέρνα;- Είναι
- 19-Μπορούμε να το συζητήσουμε και να βρούμε μια λύση. - Δεν είναι
- 20-Αν κουραστείς, μπορούμε να κάνουμε ένα διάλειμμα. - Δεν είναι

Για να βρουν τον κωδικό αθροίζουν όλες τις κάρτες με μορφές αόρατης βίας
Κωδικός: 117

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει στις ομάδες μια εικόνα συνομιλίας (chat). Οι/τα μαθητές/ριες/ά πρέπει να διαβάσουν το μήνυμα και να υπογραμμίσουν τις φράσεις που μπορεί να αποτελούν μορφές αόρατης βίας ή ελεγκτικής συμπεριφοράς.

Αλέξης: Πού είσαι;

Μαρία: Με τη φίλη μου για καφέ.

Αλέξης: Γιατί δεν μου έστειλες πριν; Θέλω να ξέρω πάντα πού βρίσκεσαι.

Μαρία: Δεν σκέφτηκα ότι χρειάζεται.

Αλέξης: Και γιατί βγήκες με αυτή; Δεν θέλω να κάνεις παρέα μαζί της.

Μαρία: Είναι φίλη μου από το σχολείο.

Αλέξης: Επίσης αυτό το ρούχο που φοράς δεν μου αρέσει. Μην το ξαναφορέσεις όταν βγαίνεις χωρίς εμένα.

Μαρία: Γιατί το λες αυτό;

Αλέξης: Αν με αγαπούσες θα μου έδειχνες το κινητό σου για να δω με ποιους μιλάς.

Μαρία: Δεν μου φαίνεται σωστό.

Αλέξης: Πάντα υπερβάλλεις. Δεν μπορείς να τα καταφέρεις χωρίς εμένα.

Κωδικός: 5 φράσεις

Γιαγιά: Σκέφτομαι να πάω αύριο μια βόλτα στο πάρκο με τη φίλη μου την Τόνια.

Εγγονός: Πάλι έξω θέλεις να βγεις; Στην ηλικία σου πρέπει να ξεκουράζεσαι.

Γιαγιά: Μου κάνει καλό να βλέπω φίλους.

Εγγονός: Θα σου πω εγώ τι είναι καλύτερο...Να κάτσεις σπίτι να μαγειρέψεις κάτι.

Γιαγιά: Μα έχω μαγειρέψει. Έλεγα να πάρω αργότερα και την Μαρία στο viber να δω τα δισέγγονα.

Γιος: Άσε, αυτά είναι πολύ δύσκολα για σένα. Δεν θα τα καταφέρεις.

Γιαγιά: Θα ήθελα να δοκιμάσω. Η Μαρία μου εξήγησε το πως...

Γιος: Αν μπερδευτείς μην έρθεις μετά να μου ζητάς βοήθεια...

Κωδικός: 4 φράσεις

Ελένη (65+): Σκέφτομαι να πάω αύριο στο κέντρο της πόλης να δω έναν φίλο.

Κώστας: Μόνη σου; Δεν είναι καλή ιδέα.

Ελένη: Γιατί; Έχω ξαναπάει πολλές φορές.

Κώστας: Ναι, αλλά τελευταία ξεχνάς πράγματα. Μπορεί να μπερδευτείς.

Ελένη: Δεν νομίζω ότι έχω πρόβλημα.

Κώστας: Καλύτερα να με ρωτάς πρώτα πριν κανονίσεις κάτι.

Ελένη: Εντάξει...

Κώστας: Και ποιος είναι αυτός ο φίλος; Τον ξέρω; Πρόσεχε μη σου φάει τίποτα χρήματα...

Ελένη: Γνωριζόμαστε χρόνια. Δεν έχει ανάγκη από τα χρήματά μου

Κώστας: Μάλιστα... Όπως και να έχει μη πάρεις πολλά. Δεν είμαστε για έξοδα τώρα.

Κωδικός: 5 φράσεις

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει στις ομάδες κάρτες με μορφές βίας και ορισμούς και πρέπει να τις ταιριάζουν.

Λεκτική βία -> Προσβολές, κοροϊδία, υποτιμητικά σχόλια που πληγώνουν ή προσβάλουν ένα άτομο.

Ψυχολογική βία -> Έλεγχος, απειλές ή χειραγώγηση που κάνουν ένα άτομο να νιώθει φόβο ή εξάρτηση

Οικονομική βία -> Έλεγχος των οικονομικών πόρων ενός ατόμου ή περιορισμός της πρόσβασης στα χρήματά του.

Διαδικτυακή βία -> Παρενόχληση, απειλές ή προσβολές μέσω διαδικτύου ή κοινωνικών δικτύων.

Θεσμική / κρατική βία -> Όταν θεσμοί ή δημόσιες υπηρεσίες αγνοούν, υποτιμούν ή δεν προστατεύουν επαρκώς ένα άτομο.

Διαθεματική βία -> Βία που επηρεάζει άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν περισσότερες από μία μορφές διάκρισης (π.χ. φύλο, ηλικία, αναπηρία, καταγωγή).

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει στις ομάδες κάρτες με εικόνες διαθεματικής βίας ή όχι. Οι/Τα μαθητές/ριες/ά πρέπει να διακρίνουν ποιες περιλαμβάνουν πιθανά θύματα διαθεματικής βίας. Ο συνδυασμός των νούμερών τους είναι ο κωδικός.

Ναι- αναπηρία+ ηλικία

Όχι

Ναι- έγχρωμη+ ηλικία

Ναι- ηλικία

Ναι- θρησκεία + ηλικία

Όχι

Ναι- ασθένεια + ηλικία

Ναι- μητέρα

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τις ομάδες για την ολοκλήρωση των γρίφων και εκκινεί μια διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Υπήρχε κάποια συμπεριφορά που αρχικά δεν θεωρήσατε προβληματική αλλά στη συνέχεια αναγνωρίσατε ως μορφή βίας;
- Γιατί πιστεύετε ότι κάποιες μορφές βίας είναι «αόρατες» ή δύσκολο να αναγνωριστούν;
- Πώς μπορούν τα στερεότυπα για την ηλικία ή το φύλο να επηρεάζουν τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη βία;
- Τι ρόλο μπορούν να παίξουν οι φίλοι, η οικογένεια ή η κοινότητα όταν βλέπουν τέτοιες συμπεριφορές;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι πολλές μορφές βίας δεν είναι πάντα εμφανείς, αλλά μπορούν να επηρεάζουν βαθιά την καθημερινότητα και την αυτονομία των ανθρώπων. Τονίζει ότι η αναγνώριση αυτών των συμπεριφορών είναι ένα σημαντικό πρώτο βήμα για την πρόληψη της βίας και την υποστήριξη όσων την βιώνουν. Τέλος, υπογραμμίζεται ότι η κατανόηση της βίας μέσα από διαφορετικές οπτικές (όπως το φύλο, η ηλικία ή άλλες μορφές διάκρισης) βοηθά τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να αναπτύξουν μεγαλύτερη ευαισθησία και να συμβάλλουν στη δημιουργία μιας κοινότητας όπου ο σεβασμός και η φροντίδα είναι κεντρικές αξίες.

Σενάριο 5 : Δίνοντας φωνή- Σπάζοντας τη σιωπή

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά διερευνούν τη σχέση ανάμεσα στη βία και την ηλικία, με έμφαση στις γυναίκες άνω των 60 ετών. Μέσα από έρευνα και δημιουργία ενός μικρού podcast, συλλέγουν πληροφορίες από την έρευνα Αόρατες 60+ και συζητούν γιατί η βία στις μεγαλύτερες ηλικίες συχνά παραμένει αόρατη.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να κατανοούν ότι η βία μπορεί να επηρεάζει και γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας.
- Να αναγνωρίζουν τη σχέση ανάμεσα σε φύλο, ηλικία και διακρίσεις.
- Να αναλύουν πληροφορίες από έρευνες και δεδομένα.
- Να δημιουργούν ενημερωτικό περιεχόμενο (podcast) για κοινωνικά ζητήματα.

Υλικά

- Εκτυπωμένα αποσπάσματα ή στοιχεία από την έρευνα Αόρατες 60+
- Template για podcast
- Χαρτιά για σημειώσεις
- Κινητό τηλέφωνο, λάπτοπ ή tablet και μικρόφωνο για ηχογράφηση podcast

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό επιλέγει ορισμένα στοιχεία ή αποσπάσματα από την έρευνα και τα χωρίζει σε κάρτες πληροφοριών (π.χ. μορφές βίας, στερεότυπα για την ηλικία, εμπειρίες γυναικών 60+). Οι/Τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε μικρές ομάδες και κάθε ομάδα λαμβάνει διαφορετικές πληροφορίες που θα χρησιμοποιήσει για τη δημιουργία του podcast.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ρωτά τους/ις/α μαθητές/ριες/ά αν γνωρίζουν τι σημαίνει “έμφυλη βία”. Εν συνεχεία ρωτάει ποιες ηλικίες πιστεύουν ότι επηρεάζει περισσότερο. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση για το κατά πόσο η έμφυλη βία επηρεάζει και τις γυναίκες τρίτης ηλικίας (άνω των 60 ετών).

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό χωρίζει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά σε 4-5 ομάδες και τους δίνει πληροφορίες από την έρευνα Αόρατες 60+. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να τους δώσει ανάμεικτες πληροφορίες ή στοχευμένα ανά ομάδα συγκεκριμένες πληροφορίες (πχ μορφές βίας, ηλικιακός ρατσισμός κτλ). Εν συνεχεία τους δίνει ένα σεβαστό χρονικό διάστημα (περίπου 10 λεπτά) για να διαβάσουν τις πληροφορίες και να τις μοιραστούν-συζητήσουν εντός της ομάδας τους.

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει στους/ις/α μαθητές/ριες/ά έναν σκελετό πάνω στον οποίο μπορούν να στήσουν το podcasts τους (ανά ομάδα). Τους ζητάει να στήσουν τις ερωτήσεις τους και την εισαγωγή/κλείσιμο.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να ηχογραφήσουν τα podcasts τους ή να τα παρουσιάσουν σύντομα στην τάξη (ανάλογα με το χρόνο που υπάρχει).

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τις ομάδες για τις ιδέες που μοιράστηκαν για τα podcasts και εκκινεί μια διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Τι μάθαμε για τη σχέση ηλικίας και βίας;
- Γιατί πιστεύετε ότι η κοινωνία συχνά δεν βλέπει τη βία στις μεγαλύτερες γυναίκες;
- Πώς μπορούν τα στερεότυπα για την ηλικία να επηρεάζουν τον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι μεγαλύτερες γυναίκες;
- Με ποιους τρόπους μπορεί η ενημέρωση ή η δημόσια συζήτηση (όπως ένα podcast) να βοηθήσει στο να γίνουν αυτές οι εμπειρίες πιο ορατές;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η βία δεν αφορά μόνο συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες, αλλά μπορεί να επηρεάζει ανθρώπους σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Επισημαίνει ότι οι γυναίκες- θηλυκότητες μεγαλύτερης ηλικίας συχνά αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα στερεότυπα για το φύλο και την ηλικία, γεγονός που μπορεί να κάνει τις εμπειρίες τους λιγότερο ορατές ή λιγότερο συζητημένες. Τέλος, τονίζει την σημασία της ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης και της δημιουργίας μιας κοινωνίας όπου ο σεβασμός, η ισότητα και η φροντίδα ισχύουν για ανθρώπους όλων των ηλικιών.

Σενάριο 6 : Το σχολείο ως Safe Space

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά διερευνούν τι σημαίνει ένας ασφαλής χώρος στο σχολείο και πώς το ίδιο το σχολικό περιβάλλον μπορεί να ενισχύει ή να αποδυναμώνει την αίσθηση ασφάλειας, σεβασμού και εμπιστοσύνης. Μέσα από συζήτηση, ανάλυση καθημερινών σχολικών καταστάσεων και συνεργατικές δραστηριότητες, καταγράφουν στοιχεία που κάνουν έναν χώρο ασφαλή ή μη ασφαλή και συνδιαμορφώνουν βασικές αρχές ενός σχολικού Safe Space.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν χαρακτηριστικά ενός ασφαλούς και μη ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος.
- Να εντοπίζουν συμπεριφορές που ενισχύουν τον σεβασμό, την εμπιστοσύνη και τη συμπερίληψη.
- Να κατανοούν ότι η πρόληψη της βίας συνδέεται και με το κλίμα της τάξης και του σχολείου.
- Να προτείνουν πρακτικούς τρόπους ώστε η τάξη ή το σχολείο τους να γίνει πιο ασφαλές για όλους και όλες.
- Να συμμετέχουν στη συλλογική δημιουργία ενός πλαισίου αρχών για ένα σχολικό Safe Space.

Υλικά

- Κάρτες με σχολικές καταστάσεις / μικρά σενάρια
- Χαρτί του μέτρου ή μεγάλο χαρτόνι
- Post-it σε 2 χρώματα
- Μαρκadόροι ή στυλό
- Δύο καρτέλες με τίτλους «Safe Space» και «Not Safe Space»

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προετοιμάζει κάρτες με σύντομες σχολικές καταστάσεις που σχετίζονται με ασφάλεια, αποκλεισμό, κοροϊδία, εμπιστοσύνη, ιδιωτικότητα, αποδοχή και υποστήριξη. Κollάει τις πινακίδες Safe place και Not safe place σε δυο τοίχους. Ετοιμάζει επίσης ένα μεγάλο χαρτί ή χαρτόνι που θα χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία του Χάρτη Safe Space της τάξης.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη ερώτηση στην τάξη για το τι σημαίνει νιώθω ασφαλής και για το τι σημαίνει ότι ένας χώρος είναι ασφαλής. Μπορεί να καταγράψει τις σκέψεις των μαθητών/ριών στον πίνακα. Ενδεικτικά παραδείγματα: νιώθω ότι με σέβονται, ότι ακούν την άποψή μου, ότι με αποδέχονται, νιώθω εμπιστοσύνη κτλ

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό χωρίζει την τάξη σε 2 ομάδες και δίνει τις κάρτες με σχολικές καταστάσεις και τους ζητά να αποφασίσουν αν δείχνουν Safe Space ή Not Safe Space και να κολλήσουν ή καρφίτσώσουν αντίστοιχα στον τοίχο με την πινακίδα. Ενδεικτικές κάρτες με σχολικές καταστάσεις:

- Μια μαθήτρια λέει τη γνώμη της και οι άλλοι γελούν ειρωνικά.
- Ένας μαθητής ζητά να μη διαβαστεί δυνατά κάτι προσωπικό που έγραψε και η τάξη το σέβεται.
- Κάποιοι μαθητές/ριες/ά κοροϊδεύουν ένα συμμαθητή τους για τα ρούχα του.
- Ένα παιδί λέει ότι νιώθει άβολα με ένα αστείο και οι άλλοι σταματούν.
- Ένας μαθητής αποκλείεται συστηματικά από τις ομαδικά παιχνίδια και εργασίες
- Η τάξη συζητά μια δύσκολη ιστορία χωρίς να αποκαλύπτονται προσωπικά στοιχεία και χωρίς προσβολές.
- Κάποιος τραβάει κρυφά φωτογραφία συμμαθητή/ριας και τη στέλνει σε άλλους.
- Μια ομάδα μαθητών/ριών υποστηρίζει έναν/μια συμμαθητή/ρια όταν ακούει προσβλητικό σχόλιο.

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ζητά από τις ομάδες να σχολιάσουν γιατί τοποθέτησαν την κάθε κάρτα στο συγκεκριμένο τοίχο (Safe Space ή Not Safe Space).

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει χαρτάκια post-it δύο χρωμάτων στους/ις/α μαθητές/ριες/ά. Τους ζητάει να γράψουν συμπεριφορές που βοηθούν (σε ένα χρώμα post-it) και συμπεριφορές που δεν βοηθούν (σε ένα άλλο χρώμα post-it) ώστε ένας χώρος να γίνει ασφαλής (safe space) για όλους/ες/α. Ενδεικτικά μπορεί να γράψουν:

- να ακούμε χωρίς να διακόπτουμε
- να μη γελάμε όταν κάποιος/α/ο μιλά σοβαρά
- να υπάρχει εμπιστευτικότητα
- να υπάρχει χώρος για να ζητήσει κάποιος/α/ο βοήθεια
- να αντιδρούμε στην κοροϊδία και να υποστηρίζουμε ο ένας τον άλλο
- να μη διαδίδουμε προσωπικές πληροφορίες

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό κολλάει το χαρτόνι (ή το χαρτί του μέτρου) στον ένα τοίχο (πχ στον πίνακα) και ζητάει από τα παιδιά να κολλήσουν τα post it που βοηθούν να γίνει ένας χώρος ασφαλής μέσα σε έναν μεγάλο κύκλο που σχηματίζει στο χαρτί. Τους λέει επίσης έξω από τον κύκλο να κολλήσουν τις συμπεριφορές που δεν βοηθούν έναν χώρο να είναι ασφαλής. Παράλληλα συζητούν, με βάση τις προτάσεις των μαθητών/τριών, για έναν κώδικα ασφαλούς τάξης ώστε να τον συνδιαμορφώσουν. Από αυτό μπορούν να προκύψουν κάποιες βασικές αρχές που μπορεί να γραφτούν στο ίδιο φύλλο χαρτί ή χαρτόνι (αν είναι μεγάλο) ή να γραφτούν σε ένα νέο ώστε να μείνουν στην τάξη. Ενδεικτικά:

- Μιλάμε με σεβασμό.
- Δεν κοροϊδεύουμε και δεν αποκλείουμε.
- Δεν διαδίδουμε προσωπικά ή ευαίσθητα θέματα.
- Στεκόμαστε δίπλα σε όποιον/α/ο νιώθει άβολα ή αβοήθητος/η/ο.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τις ομάδες και εκκινεί μια σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Υπήρχε κάποια κατάσταση που σας φάνηκε αρχικά «ασήμαντη» αλλά τελικά καταλάβατε ότι κάνει τον χώρο μη ασφαλή;
- Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα σε ένα σχολείο που απλώς «δεν έχει φασαρίες» και σε ένα σχολείο που είναι πραγματικά ασφαλές;
- Πώς μπορεί το κλίμα της τάξης να βοηθήσει στην πρόληψη της βίας;
- Τι μπορούμε να κάνουμε εμείς, πρακτικά, από αύριο;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι ένας ασφαλής χώρος δεν είναι μόνο ένας χώρος χωρίς σωματική βία, αλλά ένας χώρος όπου υπάρχει σεβασμός, εμπιστοσύνη, δυνατότητα έκφρασης, αποδοχή της διαφορετικότητας και υποστήριξη όταν κάποιος/α/ο νιώθει άβολα ή απειλείται. Τονίζει ότι η δημιουργία Safe Space δεν είναι ευθύνη μόνο των εκπαιδευτικών, αλλά και της ίδιας της μαθητικής κοινότητας.

Σενάριο 7 : Ψυχολογική έμφυλη βία

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παίζουν το ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες όπου αναλαμβάνουν τον ρόλο μέλους της ομάδας CAREαίες και συμβούλου κοινότητας. Μέσα από το Σενάριο 3 και την ιστορία της Δανάης και του Νίκου, παρατηρούν πιθανές ενδείξεις ψυχολογικής έμφυλης βίας, συζητούν για την απομόνωση, την εμπιστοσύνη και την ιδιωτικότητα, και αναστοχάζονται πάνω στον ρόλο της κοινότητας στην υποστήριξη ενός ατόμου χωρίς πίεση ή παραβίαση ορίων

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν βασικά σημάδια ψυχολογικής έμφυλης βίας και να κατανοούν ότι η βία δεν είναι πάντα άμεσα ορατή.
- Να εντοπίζουν στοιχεία αυξημένης ευαλωτότητας, όπως η κοινωνική απομόνωση ή η αλλαγή στην καθημερινή συμπεριφορά.
- Να κατανοούν τη σημασία της εμπιστοσύνης, της διακριτικότητας και του σεβασμού της ιδιωτικότητας.
- Να συζητούν ποιος είναι ο κατάλληλος ρόλος της κοινότητας: παρατηρούμε, στηρίζουμε, δεν πιέζουμε, δεν εκθέτουμε.
- Να αναγνωρίζουν ότι η παρουσία υποστηρικτικών ανθρώπων μπορεί να μειώσει την απομόνωση και να ενισχύσει την ασφάλεια.

Υλικά

- Υπολογιστής, laptop ή tablet με πρόσβαση στο παιχνίδι CAREαίες
- Προβολέας και ηχεία, αν το παιχνίδι παιχτεί σε ολομέλεια
- Link για το παιχνίδι- Σενάριο 3: <https://challedu.itch.io/careaies>
- Χαρτόνι ή χαρτί του μέτρου ή πίνακας
- Post-it σε δύο χρώματα

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό έχει δοκιμάσει εκ των προτέρων το παιχνίδι και γνωρίζει τα σημεία στα οποία εμφανίζονται οι βασικές αποφάσεις και τα pop-up questions. Ελέγχει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί και αποφασίζει αν το σενάριο θα παιχτεί από όλη την τάξη ή σε μικρότερες ομάδες.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη ερώτηση για το αν οι/τα μαθητές/ριες/ά γνωρίζουν τι είναι η έμφυλη βία και ειδικότερα η ψυχολογική βία.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παίζουν σε μικρές ομάδες ή παρακολουθούν στην ολομέλεια το σενάριο 3 του παιχνιδιού για την «Ψυχολογική έμφυλη βία». Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να σταματά σε κομβικά σημεία και να ζητά σύντομα σχόλια από την τάξη:

- Ποια είναι η σωστή απάντηση εδώ;
- Τι καινούργιο μάθαμε εδώ;
- Γιατί ήταν σωστή ή λάθος η απάντηση;
- Γιατί είναι σημαντικό να μη βγάζουμε άμεσα συμπεράσματα;

Βήμα 3

Μετά το τέλος του παιχνιδιού ο/η/το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να ζητήσει από τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να πουν σημάδια που μπορεί να παρατηρήσουν και να αποτελούν στοιχεία ευαλωτότητας. Ενδεικτικά:

- λιγότερες κοινωνικές επαφές
- απομάκρυνση από δραστηριότητες
- περιορισμένη επικοινωνία
- αλλαγή στη συμπεριφορά
- αυξημένη διστακτικότητα

Στόχος είναι να μάθουν τα παιδιά να παρατηρούν χωρίς ωστόσο να βγάζουν βιαστικά συμπεράσματα αλλά να παρακολουθούν τα τυχόν μοτίβα.

Βήμα 4

Στη συνέχεια ο/η/το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει post-it χαρτάκια σε δύο χρώματα και ζητάει από τα παιδιά να γράψουν στο ένα χρώμα τι θα έκανε ένα πραγματικά υποστηρικτικό πρόσωπο της κοινότητας και στο άλλο χρώμα τι δε θα έκανε και τα κολλούν σε δύο στήλες στον πίνακα (ή σε χαρτόνι).

Παραδείγματα:

- Θα έκανε: θα μιλούσε φυσικά και φιλικά, θα ήταν διαθέσιμο/η χωρίς πίεση, θα σεβόταν τα όρια του ατόμου και την ιδιωτικότητά του, θα συνέχιζε να δείχνει ενδιαφέρον με συνέπεια κτλ
- Τι δε θα έκανε: να ρωτά πιεστικά προσωπικά πράγματα, να μιλήσει σε τρίτους χωρίς συναίνεση, να υποθέσει τι συμβαίνει και να μιλήσει στον πιθανό θύτη, να προσπαθήσει να «σώσει» το άτομο με το ζόρι κτλ

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά για τη συμμετοχή τους και εκκινεί συζήτηση αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις προς την τάξη:

- Γιατί η ψυχολογική βία μπορεί να είναι δύσκολο να αναγνωριστεί;
- Γιατί είναι σημαντικό να μην πιέζουμε το άτομο να μιλήσει;
- Πώς μπορεί η κοινότητα να μειώσει την απομόνωση χωρίς να παραβιάζει την ιδιωτικότητα;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η ψυχολογική έμφυλη βία συχνά δεν αφήνει εμφανή σημάδια, αλλά μπορεί να επηρεάζει βαθιά την αυτονομία, την ασφάλεια και τις κοινωνικές σχέσεις ενός ατόμου. Τονίζει ότι η κοινότητα δεν χρειάζεται να ανακρίνει, να πιέζει ή να αποκαλύπτει προσωπικές πληροφορίες, αλλά να χτίζει σχέσεις εμπιστοσύνης, να είναι παρούσα και να μειώνει την απομόνωση.

Σενάριο 8 : Δημιουργία escape game για την κοινοτική μεθοδολογία

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά γνωρίζουν βασικά στοιχεία της κοινοτικής μεθοδολογίας πρόληψης της έμφυλης βίας και, μέσα από ομαδική εργασία, σχεδιάζουν ένα δικό τους μικρό escape game. Στόχος είναι να μετατρέψουν βασικές έννοιες όπως η παρατήρηση, η εμπιστοσύνη, η χαρτογράφηση κοινότητας, η συνεργασία και η διασύνδεση με υπηρεσίες σε γρίφους, αποστολές και μηνύματα για άλλους/ες/α μαθητές/ριες/ά ή για την κοινότητα

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν βασικές αρχές της κοινοτικής μεθοδολογίας πρόληψης της έμφυλης βίας.
- Να κατανοούν ότι η πρόληψη της βίας συνδέεται με τη συνεργασία, την εγρήγορση και τη συλλογική ευθύνη.
- Να μετατρέπουν κοινωνικές έννοιες και πληροφορίες σε παιγνιώδεις δραστηριότητες.
- Να συνεργάζονται για τον σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού escape game δημιουργώντας ενημερωτικό και συμμετοχικό υλικό για την κοινότητα ή το σχολείο.

Υλικά

- Κάρτες με βασικές έννοιες της κοινοτικής μεθοδολογίας
- Πρότυπο σχεδιασμού escape game/ κάρτες με παραδείγματα γρίφων
- Άλλα υλικά όπως χαρτιά, μολύβια-στυλό, ψαλίδι, κόλλα, φάκελοι, μικρά κουτιά ή λουκέτα αριθμητικού κωδικού

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό προετοιμάζει σύντομες κάρτες με βασικές έννοιες της κοινοτικής μεθοδολογίας και το πρότυπο σχεδιασμού escape game/ κάρτες με παραδείγματα γρίφων.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με σύντομη συζήτηση για το αν γνωρίζουν ή έχουν παίξει οι/τα μαθητές/ριες/ά escape game και τι τους άρεσε σε αυτό. Αν θυμούνται κάποιο γρίφο και περισσότερο την μηχανική του κτλ. Στη συνέχεια εξηγεί ότι σήμερα οι/τα μαθητές/ριες/ά θα γίνουν σχεδιαστές/ριες/ά ενός escape game για την κοινοτική μεθοδολογία που βοηθάει στην πρόληψη της έμφυλης βίας.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε ομάδες (3-4) και ο/η/το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει σε κάθε ομάδα κάρτες με βασικές έννοιες της κοινοτικής μεθοδολογίας. Κάθε ομάδα διαβάζει τις έννοιες και επιλέγει 2-3 που θέλει να εντάξει στο παιχνίδι της. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό δίνει έναν χρόνο στους/ις/α μαθητές/ριες/ά να περιεργαστούν τα στοιχεία και εν συνεχεία τους μοιράζει και το Πρότυπο σχεδιασμού escape game/ κάρτες με παραδείγματα γρίφων.

Βήμα 3

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά με το συντονισμό του/ης εκπαιδευτικού συζητούν όλοι/ες/α μαζί για τον τίτλο και την βασική ιστορία του παιχνιδιού (τι είναι οι παίχτες, τι ρόλο έχουν, ποια στοιχεία από αυτά που έχουν στα χέρια τους θα μετατρέψουν σε γρίφους κτλ). Εν συνεχεία μοιράζουν στις ομάδες τους γρίφους που πρέπει να δημιουργήσουν και δουλεύουν στις μικρότερες ομάδες τους στοχευμένα στους γρίφους.

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό τους ενθαρρύνει να επιλέξουν διαφορετικά είδη γρίφων όπως κρυπτογραφημένο μήνυμα, puzzle, στατιστικά με αριθμητικό κωδικό, κτλ. Προτείνεται κάθε ομάδα να ασχοληθεί με έναν τουλάχιστον γρίφο αυτόνομα.

Βήμα 4

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιδέα της για τον/τους γρίφους στην τάξη ή, αν υπάρχει ο χρόνος, η μία ομάδα δοκιμάζει τον γρίφο της άλλης (playtest) για να δουν πώς ακριβώς (και αν) λειτουργεί ή αν χρειάζεται διορθώσεις. Στόχος είναι στο τέλος του βήματος να υπάρχει ένα ολοκληρωμένο παιχνίδι με τουλάχιστον 3 γρίφους.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά για τη δημιουργικότητά τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού.

Ενδεικτικές ερωτήσεις για την τάξη:

- Ποια έννοια της κοινοτικής μεθοδολογίας σας φάνηκε πιο δύσκολη να μετατρέψετε σε παιχνίδι;
- Ποιο μήνυμα θεωρείτε πιο σημαντικό να φτάσει στην κοινότητα;
- Πώς μπορεί ένα παιχνίδι να βοηθήσει στην ευαισθητοποίηση για την έμφυλη βία;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι όταν οι/τα μαθητές/ριες/ά μετατρέπουν κοινωνικά ζητήματα σε παιγνιώδεις εμπειρίες, δεν μαθαίνουν μόνο πληροφορίες αλλά και τρόπους επικοινωνίας, δημιουργίας και παρέμβασης. Τονίζει ότι η κοινοτική μεθοδολογία γίνεται πιο κατανοητή όταν οι/τα ίδιοι/ες/α οι/τα μαθητές/ριες/ά καλούνται να τη «μεταφράσουν» σε δράση.

Σενάριο 9 : Μιλώντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά διερευνούν τη σχέση ανάμεσα στα ανθρώπινα δικαιώματα και την έμφυλη βία. Μέσα από μικρή έρευνα σε αποσπάσματα του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στοιχεία από τις ευρωπαϊκές πολιτικές για την πρόληψη της έμφυλης βίας, δημιουργούν ένα σύντομο ενημερωτικό podcast. Στόχος είναι να κατανοήσουν ότι η έμφυλη βία αποτελεί παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων και ότι η αντιμετώπισή της αποτελεί ευθύνη τόσο των θεσμών όσο και της κοινωνίας.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να κατανοούν ότι η βία και ειδικότερα η έμφυλη βία συνδέεται με παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Να συζητούν γιατί η έμφυλη βία αποτελεί ζήτημα δημοκρατίας και ισότητας.
- Να εντοπίζουν πώς πολιτικές και θεσμοί προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τη βία.
- Να συνδέουν τις έννοιες των δικαιωμάτων με την καθημερινή ζωή και την κοινότητα.

Υλικά

- Κάρτες με άρθρα του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ
- Σύντομα αποσπάσματα ή βασικά σημεία από την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας
- Χαρτί για σημειώσεις
- Template σχεδιασμού podcast
- Κινητό τηλέφωνο, laptop ή tablet για ηχογράφηση (προαιρετικά)

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό εκτυπώνει το υλικό με τις κάρτες με τα άρθρα του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ καθώς και της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας 2026-2030.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια σύντομη ερώτηση σχετικά με το αν γνωρίζουν οι/τα μαθητές/ριες/ά τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης τους ζητά να πουν αν γνωρίζουν ποια δικαιώματα σχετίζονται με την προστασία από τη βία και ειδικότερα την έμφυλη βία.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά χωρίζονται σε ομάδες και ο/η/το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει κάρτες με άρθρα του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και πληροφορίες για ευρωπαϊκές πολιτικές κατά της έμφυλης βίας. Εν συνεχεία τους δίνει ένα σεβαστό χρονικό διάστημα (περίπου 10 λεπτά) για να διαβάσουν τις πληροφορίες και να τις μοιραστούν-συζητήσουν εντός της ομάδας τους:

- Ποια δικαιώματα σχετίζονται περισσότερο με την προστασία από τη βία;
- Γιατί η βία θεωρείται παραβίαση αυτών των δικαιωμάτων;
- Πώς προσπαθούν οι πολιτικές να προστατεύσουν τους ανθρώπους και ειδικότερα τις θηλυκότητες;

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μοιράζει στους/ις/α μαθητές/ριες/ά έναν σκελετό πάνω στον οποίο μπορούν να στήσουν το podcast τους (ανά ομάδα). Τους ζητάει να στήσουν τις ερωτήσεις τους και την εισαγωγή/κλείσιμο σε μορφή κειμένου.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μπορούν να ηχογραφήσουν τα podcasts τους ή να τα παρουσιάσουν σύντομα στην τάξη (ανάλογα το χρόνο που υπάρχει).

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τις ομάδες για τις ιδέες που μοιράστηκαν για τα podcasts και εκκινεί μια διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Υπήρχε κάτι που σας εξέπληξε σχετικά με τον ρόλο των θεσμών ή των πολιτικών;
- Γιατί πιστεύετε ότι η βία δεν είναι μόνο προσωπικό αλλά και κοινωνικό ζήτημα;
- Πώς μπορεί η ενημέρωση, όπως ένα podcast, να βοηθήσει στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η έμφυλη βία δεν αφορά μόνο τις προσωπικές σχέσεις αλλά αποτελεί παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τονίζει ότι οι νόμοι και οι πολιτικές είναι σημαντικά εργαλεία προστασίας, αλλά η ενημέρωση και η ενεργός συμμετοχή της κοινωνίας είναι εξίσου απαραίτητες για την πρόληψη της βίας.

Σενάριο 10 : Ομάδα Careαίες

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά μέσα από συνεργατικές δραστηριότητες δημιουργούν τη δική τους μαθητική ομάδα CAREαίες στο σχολείο, σχεδιάζοντας μικρές δράσεις ευαισθητοποίησης και υποστήριξης μέσα στη σχολική κοινότητα. Στόχος είναι να κατανοήσουν ότι η πρόληψη της βίας δεν αφορά μόνο τη γνώση αλλά και τη συλλογική δράση.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/ά θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν τον ρόλο της κοινότητας και των πολιτών στην πρόληψη της βίας.
- Να προτείνουν μικρές δράσεις ευαισθητοποίησης στο σχολείο ή στη γειτονιά.
- Να αισθάνονται ότι μπορούν να συμβάλουν θετικά στη δημιουργία ενός ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος.
- Να διακρίνουν τον ρόλο της κοινότητας από τον ρόλο των θεσμικών υπηρεσιών.
- Να κατανοούν τη σημασία της συνεργασίας και της ευθύνης μέσα στην κοινότητα

Υλικά

- Υπολογιστής, laptop ή tablet με πρόσβαση στο ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες
- Προβολέας και ηχεία (σε περίπτωση υλοποίησης στην ολομέλεια)
- Πίνακας ή flipchart για καταγραφή ιδεών
- Μαρκadόροι ή στυλό
- Χαρτόνια ή φύλλα χαρτιού (για σχεδιασμό δράσεων/αφισών)

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό φροντίζει να έχει ελέγξει εκ των προτέρων τη λειτουργία του ηλεκτρονικού παιχνιδιού και τον τεχνολογικό εξοπλισμό (σύνδεση στο διαδίκτυο, προβολέα, ήχο). Παράλληλα, οργανώνει τον χώρο ώστε να υποστηρίζεται η εργασία σε μικρές ομάδες και η παρουσίαση ιδεών.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ξεκινά με μια ερώτηση προς την τάξη σχετικά με το πώς μπορεί μια κοινότητα να συμβάλει στην πρόληψη της έμφυλης βίας.

Βήμα 2

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά παίζουν σε μικρές ομάδες ή παρακολουθούν στην ολομέλεια το σενάριο του παιχνιδιού CAREαίες για την «Δημιουργία νέου safe space στην κοινότητα».

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό μπορεί να σταματά σε κομβικά σημεία και να ζητά σύντομα σχόλια από την τάξη:

- Ποια είναι η σωστή απάντηση εδώ;
- Τι καινούργιο μάθαμε εδώ;
- Γιατί ήταν σωστή ή λάθος η απάντηση;

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό ενθαρρύνει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά να δημιουργήσουν μια δική τους ομάδα CAREαίες που να βοηθά στην πρόληψη της έμφυλης βίας στην κοινότητα. Με βάση αυτό ζητάει την γνώμη των μαθητών/ριών σχετικά με το τι αρχές θα πρέπει να έχει αυτή η ομάδα και τι δράσεις μπορεί να κάνει. Σημειώνει τις απαντήσεις στον πίνακα.

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/ά αναλαμβάνουν να διοργανώσουν μια μικρή δράση ενημέρωσης στο σχολείο ή την κοινότητα. Ενδεικτικά μπορεί να είναι μια συζήτηση ή μια εφημερίδα ή μια καμπάνια με αφίσες κτλ. Χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να φτιάξουν ένα κομμάτι αυτής της δράσης. Παράδειγμα μπορεί κάθε ομάδα να φτιάξει μια ενημερωτική αφίσα για την καμπάνια. Ή μια ομάδα να φτιάξει μια αφίσα για την εκδήλωση συζήτησης, μια να ψάξει-επιλέξει ομιλητές/ριες/ά, μια άλλη να ετοιμάσει το πρόγραμμα κτλ.

Οι ομάδες παρουσιάζουν την ιδέα τους στην ολομέλεια (αν υπάρχει χρόνος).

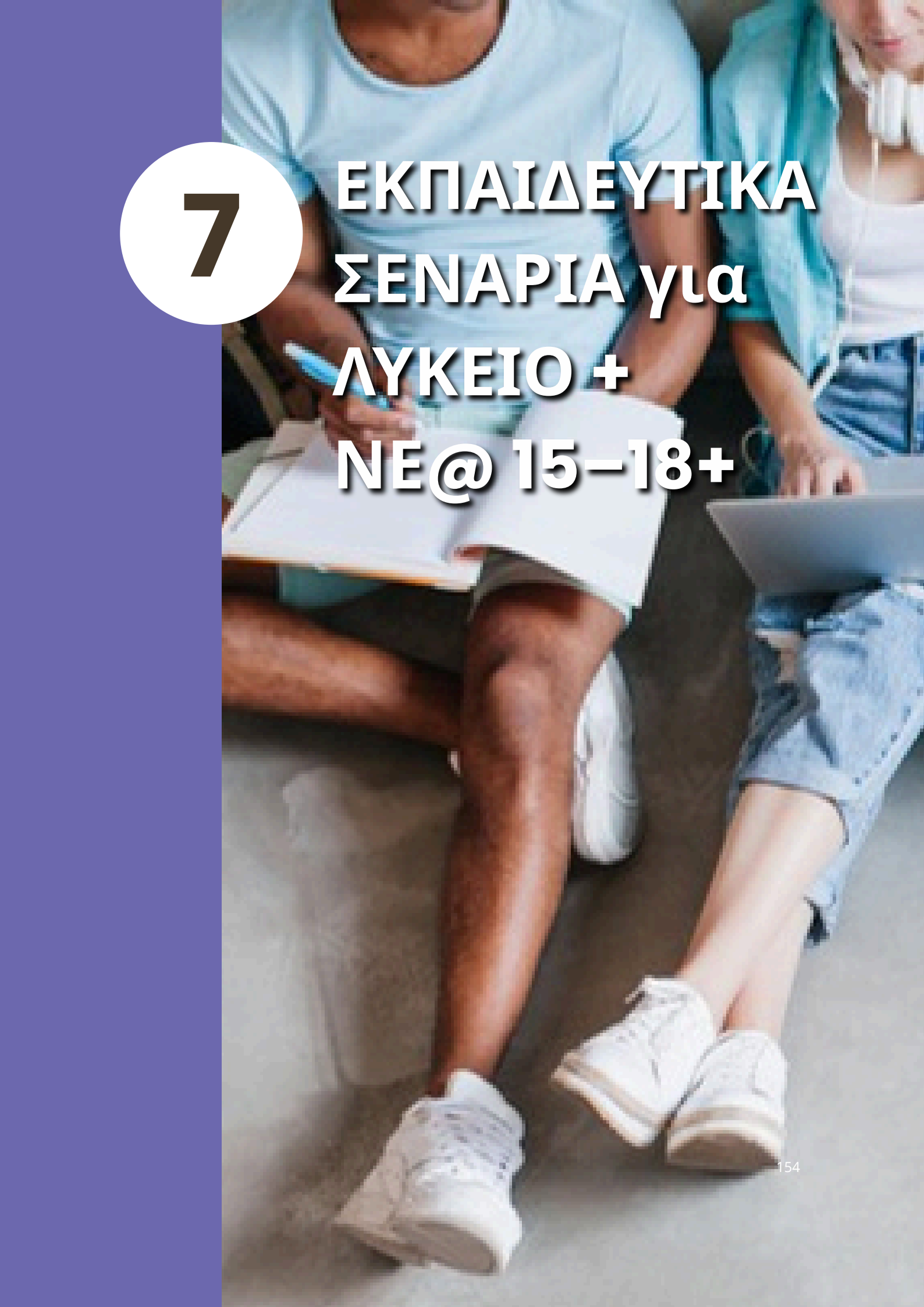
Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/ά για τη συμμετοχή τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι ρόλο μπορεί να παίξει μια κοινότητα στην πρόληψη της βίας;
- Τι ρόλο μπορεί να παίξει το σχολείο μας;
- Ποιες μικρές δράσεις μπορούν να κάνουν ένα σχολείο πιο ασφαλές;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ό συνοψίζει ότι η πρόληψη της βίας δεν αφορά μόνο τους θεσμούς ή τους ειδικούς αλλά και τη στάση της ίδιας της κοινότητας. Η προσοχή, η αλληλεγγύη και η συνεργασία μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία χώρων όπου όλοι/όλες/όλα αισθάνονται ασφαλείς/ή.

A photograph of two young people sitting on a light-colored floor. The person on the left, wearing a light blue t-shirt and white shorts, is writing in a notebook with a blue pen. The person on the right, wearing a white tank top and blue denim shorts, is using a laptop. Both are wearing white sneakers. The background is a solid purple color.

7

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ
ΣΕΝΑΡΙΑ για
ΛΥΚΕΙΟ +
ΝΕ@ 15-18+**

Σενάριο 1 : Σtereότυπα και κοινωνικοί ρόλοι

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/α διερευνούν πώς τα στερεότυπα για το φύλο, την ηλικία και τους κοινωνικούς ρόλους εμφανίζονται στον καθημερινό λόγο της οικογένειας, των φίλων, των μέσων ενημέρωσης και των κοινωνικών δικτύων. Αναλύουν και συζητούν πώς αυτές μπορούν να επηρεάσουν τις σχέσεις, τις επιλογές και την κανονικοποίηση της βίας.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν στερεότυπα στον καθημερινό λόγο.
- Να κατανοούν ότι τα στερεότυπα αναπαράγονται συχνά χωρίς συνειδητή πρόθεση.
- Να αναλύουν πώς τέτοιες αντιλήψεις επηρεάζουν τη συμπεριφορά και τις κοινωνικές σχέσεις.
- Να συζητούν τρόπους αμφισβήτησης στερεοτύπων στην καθημερινότητα.

Υλικά

- Post-it
- Μαρκadόροι- μολύβια
- Πίνακας ή flipchart για καταγραφή ιδεών
- Προβολέας/υπολογιστής (προαιρετικά, για παρουσίαση παραδειγμάτων καμπάνιας)
- Χαρτί Α4 ή ψηφιακά εργαλεία (προαιρετικά, για δημιουργία posts)

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο Ο/Η εκπαιδευτικός επιλέγει ενδεικτικά παραδείγματα καμπανιών ή στερεοτυπικών φράσεων για να υποστηρίξει τη συζήτηση. Επίσης οργανώνει τον χώρο ώστε να διευκολύνεται η ομαδική εργασία και η παρουσίαση των ιδεών των μαθητών/ριών.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο ζητά από τους/ις/α μαθητές/ριες/α να σκεφτούν και να γράψουν στα post-it φράσεις που έχουν ακούσει στο σπίτι, στο σχολείο, στην γειτονιά, στην τηλεόραση, στα social media που αποτελούν στερεότυπα σχετικά με το φύλο, την ηλικία κτλ. Τους ζητά να κατηγοριοποιήσουν τα στερεότυπα αυτά κολλώντας τα αντίστοιχα post-it στα χαρτόνια. Παραδείγματα για κατηγορίες: στερεότυπα για γυναίκες, στερεότυπα για άντρες, στερεότυπα για ηλικία.

Η δραστηριότητα έχει στόχο οι μαθητές/ριες/α να αναγνωρίσουν τα στερεότυπα και να χαρτογραφήσουν την κουλτούρα της κοινότητας.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο επιλέγει κάποια ενδεικτικά στερεότυπα από κάθε κατηγορία και ζητάει από τους/ις/α μαθητές/ριες/α να τα αναλύσουν περεταίρω ως προς τα παρακάτω σημεία:

- Επηρεάζει αυτό το στερεότυπο κάποια άτομα αρνητικά; Ή πριμοδοτεί κάποια άλλα άτομα;
- Απαγορεύει ή περιορίζει τις ελευθερίες κάποιων ατόμων αυτό το στερεότυπο;
- Συνδέεται αυτό το στερεότυπο με πίεση, ή αποκλεισμό ή βία;
- Πώς θα ένιωθε κάποιος/α/ο που δεν «ταιριάζει» σε αυτό το στερεότυπο;

Βήμα 3

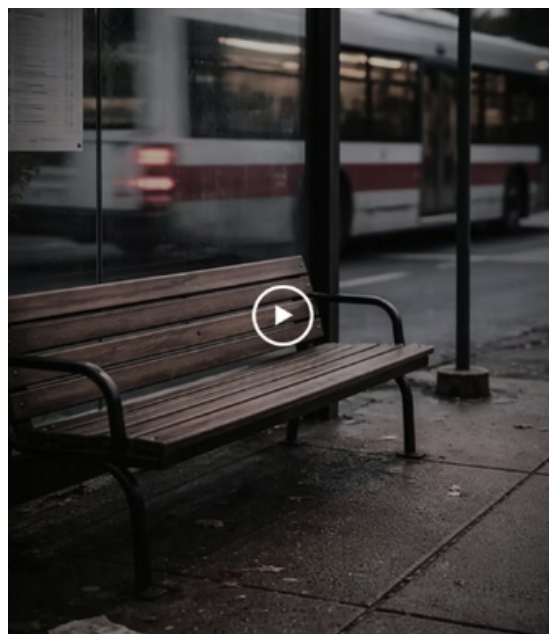
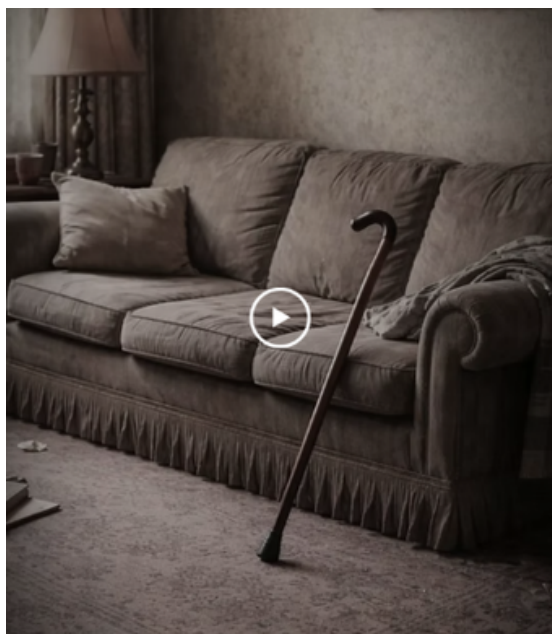

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο καλεί τους/ις/α μαθητές/ριες/α να ετοιμάσουν μια καμπάνια στα social media για το σπάσιμο των στερεοτύπων (σε μια ή περισσότερες κατηγορίες από αυτές που έχουν εντοπίσει). Μέσω συζήτησης προσπαθούν στην ολομέλεια να συμφωνηθεί ένα ενιαίο slogan ή γενικότερα ιδέα για την καμπάνια.

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μπορεί να δείξει ως παραδείγματα καμπάνιες όπως οι παρακάτω:

Καμπάνια για το έμφυλο χάσμα στην κατανομή φροντίδας- από WHEN

Καμπάνια για την έμφυλη βία- Αόρατη βία στην τρίτη ηλικία- από People behind

Βήμα 4

Οι/Τα μαθητές/ριες/α χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες (πχ το 3-4 ατόμων) και δημιουργούν ένα post (είτε σε μορφή εικόνας, είτε βίντεο, είτε κείμενο) σχετικό με τη καμπάνια τους. Εν συνεχεία το παρουσιάζουν στην τάξη. Στόχος δεν είναι τόσο να δημιουργηθεί το post όσο να μπουν στην διαδικασία οι μαθητές/ριες/α να “σπάσουν” το στερεότυπο.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/α για τις ιδέες τους και τη συμμετοχή τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Υπάρχει κάποιο στερεότυπο που συνειδητοποιήσατε ότι λέμε συχνά χωρίς να το σκεφτόμαστε;
- Γιατί κάποια στερεότυπα συνεχίζουν να υπάρχουν ακόμη και σήμερα;
- Πώς μπορούμε να αντιδρούμε όταν ακούμε τέτοιες φράσεις;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι τα στερεότυπα δεν είναι απλώς λέξεις, αλλά τρόποι σκέψης που μπορούν να επηρεάζουν τις σχέσεις, τις επιλογές και την αντιμετώπιση των ανθρώπων. Η αναγνώριση και η αμφισβήτησή τους αποτελεί σημαντικό βήμα για μια κοινωνία με μεγαλύτερη ισότητα και σεβασμό.

Σενάριο 2 : Κωδικός “Συναίνεση”

Περιγραφή

Οι/Τα μαθητές/ριες/α διερευνούν την έννοια της συναίνεσης και των προσωπικών ορίων στις καθημερινές σχέσεις και διαπροσωπικές σχέσεις. Μέσα από ένα escape game καλούνται να εξετάσουν πότε υπάρχει συναίνεση και πότε όχι, αναγνωρίζοντας τη σημασία του σεβασμού, της επικοινωνίας και της ελευθερίας επιλογής στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να κατανοούν τι σημαίνει συναίνεση.
- Να αναγνωρίζουν τη διαφορά μεταξύ συναίνεσης, πίεσης και εξαναγκασμού.
- Να αναγνωρίζουν τη σημασία των προσωπικών ορίων
- Να αναπτύσσουν σεβασμό προς τα όρια των άλλων.

Υλικά

- Εκτυπωμένες κάρτες συναίνεσης / πίεσης
- Εκτυπωμένη κάρτα emoji γρίφου
- Εκτυπωμένο σταυρόλεξο
- Στυλό ή μολύβια
- Φάκελοι ή κουτιά για κάθε γρίφο (προαιρετικά για τη μορφή escape game)

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο εκτυπώνει και προετοιμάζει τις κάρτες των δραστηριοτήτων (κάρτες συναίνεσης/πίεσης, κάρτα emoji και σταυρόλεξο). Μπορεί να τοποθετήσει κάθε δραστηριότητα σε ξεχωριστό φάκελο ή κουτί ώστε οι/τα μαθητές/ριες/α να προχωρούν σταδιακά στο escape game αφού βρουν τον σωστό κωδικό.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο ρωτά τους/ις/α μαθητές/ριες/α αν γνωρίζουν τι θα πει συναίνεση και σε ποιες καταστάσεις της καθημερινότητας μπορεί να χρειάζεται. Στη συνέχεια εξηγεί ότι συναίνεση σημαίνει ότι ένα άτομο συμφωνεί ελεύθερα να συμμετάσχει σε κάτι αφού έχει κατανοήσει τι συμβαίνει και χωρίς πίεση ή φόβο.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μοιράζει στους/ις/α μαθητές/ριες/α τις κάρτες συναίνεσης/πίεσης και τους ζητά να τις χωρίσουν στις δύο αυτές κατηγορίες για να βρουν τον κωδικό.

- 1-Ένας μαθητής ρωτά τη φίλη του αν θέλει να τη φωτογραφίσει για να ανεβάσει τη φωτογραφία στο Instagram και εκείνη απαντά ότι προτιμά να μην εμφανιστεί στα social media. – Συναίνεση
- 2- Σε μια παρέα φίλων κάποιος επιμένει σε έναν συμμαθητή να πει αλκοόλ λέγοντας: «Έλα, όλοι πίνουμε. Μη χαλάς την παρέα.»- Μη συναίνεση/Πίεση
- 3-Ο ένας φίλος προτείνει να δουν μια ταινία τρόμου αλλά ο άλλος λέει ότι δεν του αρέσουν. Τελικά επιλέγουν κάτι άλλο. – Συναίνεση
- 4-Ένας μαθητής συνεχίζει να στέλνει μηνύματα σε μια συμμαθήτριά του παρόλο που εκείνη έχει σταματήσει να απαντά. – Μη συναίνεση/Πίεση
- 5-Μια μαθήτριά ρωτά έναν φίλο της αν μπορεί να δανειστεί το ποδήλατό του. Εκείνος λέει ότι προτιμά να μην το δανείσει. – Συναίνεση
- 6-Σε μια εκδρομή, ένας μαθητής τραβά βίντεο φίλων του που κάνουν αστεία και το ανεβάζει στο TikTok χωρίς να τους ρωτήσει. – Μη συναίνεση/Πίεση
- 7-Δύο άτομα είναι σε σχέση. Ο ένας λέει ότι δεν θέλει να βγει σήμερα γιατί νιώθει κουρασμένος και δεν βγαίνουν – Συναίνεση
- 8-Ένα ζευγάρι έχει πάει μαζί σε ένα πάρτυ. Ο ένας λέει “Αν δεν έρθεις μαζί μου έξω να μιλήσουμε, θα θυμώσω”. – Μη συναίνεση/Πίεση
- 9-Ένας μαθητής ζητά από έναν φίλο να του δείξει τις απαντήσεις στο τεστ. Εκείνος λέει ότι δεν θέλει να μπλέξει. – Συναίνεση
- 10-Σε μια παρέα κάποιος παίρνει το κινητό ενός φίλου και αρχίζει να ψάχνει τις φωτογραφίες του χωρίς να τον ρωτήσει. – Μη συναίνεση/Πίεση
- 11- Μια μαθήτριά λέει σε μια συμμαθήτριά της «Αν δεν μου στείλεις φωτογραφία, μάλλον δεν με εμπιστεύεσαι.» – Μη συναίνεση/Πίεση

12-Ένας μαθητής πιέζει τη φίλη του να μοιραστεί τον κωδικό του κινητού της για να «αποδείξει ότι δεν κρύβει κάτι». – Μη συναίνεση/Πίεση

13-Σε μια παρέα κάποιος λέει: «Αν δεν έρθεις μαζί μας, μάλλον δεν είσαι πραγματικός φίλος.» – Μη συναίνεση/Πίεση

14-Μια μαθήτρια ζητά άδεια από μια φίλη της πριν δημοσιεύσει μια κοινή φωτογραφία τους. – Συναίνεση

15-Ένας μαθητής λέει «δεν θέλω να παίξω μπάσκετ σήμερα» και οι φίλοι του τον κοροϊδεύουν μέχρι να συμμετάσχει. – Μη συναίνεση/Πίεση

Κωδικός: 1-3-5-7-9-14 (κάρτες με συναίνεση)

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο δίνει την παρακάτω κάρτα στους/ις/α μαθητές/ριες/α. Εκείνοι/ες/α πρέπει να αναγνωρίζουν ποια από τα παρακάτω σύμβολα δείχνουν συναίνεση για να ξεκλειδώσουν τον επόμενο κωδικό (1,3,5). Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μπορεί να τους ρωτήσει τι πιστεύουν ότι σημαίνουν τα συγκεκριμένα emoji. Εδώ είναι το τι σημαίνουν:

1. Παίρνω συναίνεση για να ανεβάσω φωτογραφία
2. Ανέβασα κάτι στο κινητό χωρίς συναίνεση
3. Παίρνω συναίνεση πριν αγκαλιάσω κάποιον/α/ο
4. Πιέζω κάποιον/α/ο να πιει παρόλο που δε θέλει
5. Παίρνω συναίνεση για να πάρω το ποδήλατο
6. Ανεβάζω φωτογραφία χωρίς συναίνεση

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο δίνει στα παιδιά να λύσουν το σταυρόλεξο και να βρουν την λέξη που κρύβει κατακόρυφα.

1. Όταν αναγνωρίζουμε τα όρια και τις επιλογές ενός άλλου ανθρώπου- **ΣΕΒΑΣΜΟΣ**
2. Όταν μια απόφαση παίρνεται χωρίς πίεση ή φόβο.- **ΕΛΕΥΘΕΡΑ**
3. Όταν συμφωνώ με κάτι το λέω- **ΝΑΙ**
4. Όταν δεν πιέζουμε κάποιον να αλλάξει γνώμη- **ΑΠΟΔΟΧΗ**
5. Όταν κάποιος προσπαθεί να αναγκάσει κάποιον να κάνει κάτι που δεν θέλει.- **ΠΙΕΣΗ**
6. Η ικανότητα να καταλαβαίνουμε πώς νιώθει ο άλλος άνθρωπος.- **ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ**
7. Αυτό που χρειάζεται να έχουν όλοι/ες πριν αποφασίσουν- **ΕΠΙΛΟΓΕΣ**
8. Τι σπάμε όταν μιλάμε;- **ΣΙΩΠΗ**
9. Η εσωτερική ισορροπία όταν νιώθω ασφαλής να μιλήσω.- **ΗΡΕΜΙΑ**

Λέξη- Λύση: Συναίνεση

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/α για τη συμμετοχή τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί είναι σημαντικό να σεβόμαστε τα όρια των άλλων ακόμη κι αν δεν συμφωνούμε;
- Τι μπορούμε να κάνουμε όταν βλέπουμε κάποιον να πιέζεται να κάνει κάτι που δεν θέλει;
- Σε ποια κατάσταση σας έκανε εντύπωση το ότι χρειάζεται συναίνεση

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η συναίνεση σημαίνει ελεύθερη και συνειδητή συμφωνία, χωρίς πίεση ή φόβο. Τονίζει ότι η συναίνεση μπορεί να αφορά πολλές καθημερινές καταστάσεις όπως το να ανεβάσουμε μια φωτογραφία από το κινητό στα social media μέχρι το να συμμετέχουμε σε μια δραστηριότητα και ότι ο σεβασμός των προσωπικών ορίων αποτελεί βασικό στοιχείο υγιών σχέσεων και πρόληψης της βίας. Τέλος, υπενθυμίζει ότι το «όχι» πρέπει πάντα να γίνεται σεβαστό και ότι η πραγματική συναίνεση προϋποθέτει επικοινωνία, εμπιστοσύνη και σεβασμό.

Σενάριο 3 : Η έμφυλη βία μέσα από τα μάτια μας

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α συμμετέχουν στο ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες, όπου αναλαμβάνουν τον ρόλο μέλους της ομάδας CAREαίες και συμβούλου κοινότητας. Μέσα από ένα διαδραστικό σενάριο, έρχονται σε επαφή με βασικές έννοιες που σχετίζονται με την έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία, τις μορφές της και τους παράγοντες που μπορεί να αυξάνουν την ευαλωτότητα ορισμένων ομάδων. Παράλληλα διερευνούν τον ρόλο της κοινότητας στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να ορίζουν την έμφυλη βία και την ενδοοικογενειακή βία.
- Να αναγνωρίζουν βασικές μορφές έμφυλης βίας και βασικούς παράγοντες ευαλωτότητας, ειδικά για ηλικιωμένες γυναίκες και θηλυκότητες.
- Να κατανοούν την έννοια της διαθεματικότητας και της σωρευτικής έμφυλης βίας
- Να συζητούν τον ρόλο της κοινότητας στην πρόληψη της βίας και να διακρίνουν τα όρια ανάμεσα στην υποστήριξη και την παρέμβαση.
- Να αναπτύσσουν κριτική σκέψη γύρω από κοινωνικές αντιλήψεις και στερεότυπα που μπορεί να επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη βία.

Υλικά

- Υπολογιστής, laptop ή tablet με πρόσβαση στο παιχνίδι
- Προβολέας και ηχεία, αν το παιχνίδι παιχτεί σε ολομέλεια- Σενάριο 1
- Στυλό, μαρκαδόρους, μολύβια

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο έχει δοκιμάσει εκ των προτέρων το παιχνίδι και έχει επιλέξει αν θα παιχτεί στην ολομέλεια της τάξης ή σε μικρές ομάδες. Ελέγχει ότι ο τεχνολογικός εξοπλισμός λειτουργεί και ότι οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν να παρακολουθούν τις ερωτήσεις, τα pop-ups και τα feedback του σεναρίου.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο εξηγεί στους/ις/α μαθητές/ριες/α ότι θα συμμετάσχουν σε ένα διαδραστικό σενάριο όπου θα αναλάβουν τον ρόλο μέλους της ομάδας CAREαίες και συμβούλου κοινότητας. Τονίζει ότι στόχος τους δεν είναι να γίνουν «ειδικοί», αλλά να μάθουν πώς μια κοινότητα μπορεί να αναγνωρίζει σημάδια έμφυλης βίας, να ενισχύει την ασφάλεια και να δημιουργεί δίκτυα φροντίδας και υποστήριξης.

Βήμα 2

Οι/τα μαθητές/ριες/α παίζουν ή παρακολουθούν το Σενάριο 1 «Εκπαίδευση κοινότητας στην έμφυλη βία». Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μπορεί να σταματά σε κομβικά σημεία και να ζητά σύντομα σχόλια από την τάξη:

- Ποια είναι η σωστή απάντηση εδώ;
- Τι καινούργιο μάθαμε εδώ;
- Γιατί ήταν σωστή ή λάθος η απάντηση;

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο χωρίζει τους μαθητές/ριες/α σε μικρές ομάδες (3-4 άτομα) και δίνει σε κάθε ομάδα μία έννοια που εμφανίστηκε στο παιχνίδι:

- σωρευτική έμφυλη βία
- διαθεματικότητα
- αόρατη βία
- κοινοτική πρόληψη

Οι ομάδες καλούνται να σκεφτούν πώς θα εξηγούσαν αυτή την έννοια σε συνομηλίκους τους με μια μικρή καμπάνια/post στα social media. Κάθε ομάδα πρέπει να δημιουργήσει:

- 1 σύντομο slogan ή τίτλο της καμπάνιας
- 1 σύντομο μήνυμα 2-3 προτάσεις
- Μια ιδέα για εικόνες ή βίντεο για την καμπάνια

Βήμα 4

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις ιδέες τους στην ολομέλεια και σχολιάζουν πως αυτές θα μπορούσαν να βελτιωθούν

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/α για τις ιδέες που παρουσίασαν και εκκινεί μια σύντομη διαδικασία αναστοχασμού στην τάξη.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Ποιο μήνυμα θεωρείτε ότι είναι πιο σημαντικό να φτάσει στους συνομηλίκους σας σχετικά με την έμφυλη βία;
- Ποια έννοια σας φάνηκε πιο δύσκολη να εξηγηθεί;
- Πώς μπορούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να βοηθήσουν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για αυτά τα ζητήματα;
- Ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος της κοινότητας, των φίλων ή του σχολείου στην πρόληψη της βίας;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η έμφυλη βία δεν είναι μόνο ένα προσωπικό ή ιδιωτικό ζήτημα αλλά ένα κοινωνικό φαινόμενο που επηρεάζεται από στερεότυπα, ανισότητες και στάσεις της κοινωνίας. Τονίζει ότι η ενημέρωση, η κριτική σκέψη και η ενεργή στάση των πολιτών μπορούν να συμβάλουν στην αναγνώριση και πρόληψη της βίας. Επισημαίνει επίσης ότι η κοινότητα μπορεί να λειτουργήσει ως δίκτυο υποστήριξης, ενθαρρύνοντας τον σεβασμό, την αλληλεγγύη και τη διασύνδεση με κατάλληλες υπηρεσίες όταν χρειάζεται.

Σενάριο 4 : Εξερευνώντας αόρατες μορφές έμφυλης βίας

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α συμμετέχουν στο ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες, όπου αναλαμβάνουν τον ρόλο συμβούλου της κοινοτικής ομάδας. Κατά τη διάρκεια του σεναρίου καλούνται να παρατηρήσουν καταστάσεις, να αναγνωρίσουν πιθανά σημάδια οικονομικού ελέγχου και εξάρτησης και να σκεφτούν πώς μπορεί να αντιδράσει ένα μέλος της κοινότητας με ασφάλεια και σεβασμό προς το άτομο. Παράλληλα, συζητούν τον ρόλο της κοινότητας στην αναγνώριση της ευαλωτότητας, τη σημασία της εμπιστοσύνης και τα όρια ανάμεσα στην υποστήριξη και την παρέμβαση.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν τι είναι η οικονομική έμφυλη βία και πώς μπορεί να εμφανίζεται στην καθημερινή ζωή.
- Να εντοπίζουν πιθανά σημάδια ελέγχου, εξάρτησης ή ευαλωτότητας σε διαπροσωπικές σχέσεις.
- Να αναγνωρίζουν ότι η έμφυλη βία μπορεί να εμφανίζεται με διαφορετικές μορφές (οικονομική, ψυχολογική, λεκτική, κοινωνική απομόνωση κ.ά.).
- Να κατανοούν πώς παράγοντες όπως η ηλικία, το φύλο ή η κοινωνική απομόνωση μπορεί να αυξήσουν την ευαλωτότητα ενός ατόμου.
- Να συζητούν τον ρόλο της κοινότητας στην αναγνώριση και υποστήριξη πιθανών θυμάτων βίας, με σεβασμό στην αυτονομία και την ασφάλεια του ατόμου.

Υλικά

- Υπολογιστής, laptop ή tablet με πρόσβαση στο παιχνίδι- Σενάριο 2
- Προβολέας και ηχεία (αν το παιχνίδι παίζεται σε ολομέλεια)
- Πίνακας ή flipchart
- Στυλό ή μαρκαδόροι

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο έχει δοκιμάσει εκ των προτέρων το παιχνίδι και γνωρίζει τα σημεία στα οποία εμφανίζονται οι ερωτήσεις και τα pop-up feedback. Ελέγχει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί και αποφασίζει αν το σενάριο θα παιχτεί σε μικρές ομάδες ή στην ολομέλεια της τάξης.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο εξηγεί στους/ις/α μαθητές/ριες/α ότι θα συμμετάσχουν σε ένα διαδραστικό σενάριο όπου θα αναλάβουν τον ρόλο μέλους της ομάδας CAREαίες και συμβούλου κοινότητας. Τονίζει ότι στόχος τους δεν είναι να γίνουν «ειδικοί», αλλά να μάθουν πώς μια κοινότητα μπορεί να αναγνωρίζει σημάδια έμφυλης βίας, να ενισχύει την ασφάλεια και να δημιουργεί δίκτυα φροντίδας και υποστήριξης.

Βήμα 2

Οι/τα μαθητές/ριες/α παίζουν ή παρακολουθούν το σενάριο 2 “Οικονομική εξάρτηση- βία”. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο εξηγεί στους/ις/α μαθητές/ριες/α ότι ο στόχος τους δεν είναι να «λύσουν» ένα περιστατικό, αλλά να μάθουν να παρατηρούν σημάδια, μοτίβα, και να κατανοούν τον ρόλο της κοινότητας στην υποστήριξη των πιθανών θυμάτων βίας. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μπορεί να σταματά σε κομβικά σημεία και να ζητά σύντομα σχόλια από την τάξη:

- Ποια είναι η σωστή απάντηση εδώ;
- Τι καινούργιο μάθαμε εδώ;
- Γιατί ήταν σωστή ή λάθος η απάντηση;

Βήμα 3

Μετά την ολοκλήρωση του παιχνιδιού, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/ις/α μαθητές/ριες/α να αναφέρουν σημάδια ευαλωτότητας ή ελέγχου που τους προβλημάτισαν. Μπορούν να τα καταγράψουν στο πίνακα (πχ. περιορισμένη πρόσβαση σε χρήματα, εξάρτηση από άλλο άτομο για οικονομικές αποφάσεις, δισταγμός επικοινωνίας κτλ).

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο ρωτάει τους μαθητές/ριες/α σε ποιες άλλες μορφές βίας θα μπορούσαν να εμφανίζονται παρόμοια μοτίβα ελέγχου ή εξάρτησης; Οι/τα μαθητές/ριες/α καλούνται να σκεφτούν και να αναφέρουν άλλες μορφές έμφυλης βίας, όπως ψυχολογική βία, λεκτική βία, διαδικτυακή βία, σεξουαλική βία κτλ.

Βήμα 4

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο χωρίζει τους μαθητές/ριες σε μικρές ομάδες και ζητά από κάθε ομάδα να σκεφτεί ένα σύντομο παράδειγμα καθημερινής κατάστασης όπου μπορεί να εμφανιστεί κάποια μορφή έμφυλης βίας.

Οι μαθητές/ριες μπορούν να σκεφτούν παραδείγματα όπως:

- κάποιος/α/ο ελέγχει το κινητό ή τα μηνύματα του συντρόφου του
- κάποιος/α/ο περιορίζει τις κοινωνικές επαφές ενός άλλου ατόμου
- κάποιος/α κάνει συνεχώς προσβλητικά σχόλια ή υποτιμά έναν άνθρωπο
- κάποιος/α/ο ελέγχει τα χρήματα ή τις οικονομικές αποφάσεις ενός άλλου ατόμου

Κάθε ομάδα παρουσιάζει το παράδειγμά της και η τάξη συζητά:

- ποια μορφή βίας εμφανίζεται
- ποια σημάδια θα μπορούσε να παρατηρήσει η κοινότητα
- ποιος θα μπορούσε να είναι ο ρόλος της κοινότητας σε μια τέτοια περίπτωση

Βήμα 4

ΨΗΦΙΑΚΑ ΚΑΙ ΔΟΜΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ 60+

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο προβάλλει ή μοιράζει σε φυλλάδια αυτή την εικόνα που αφορά στα εμπόδια στην υποστήριξη θυμάτων έμφυλης βίας 60+ ετών.

Με βάση αυτή την εικόνα ξεκινά μια ανασκόπηση που επικεντρώνεται κυρίως στο:

- Γιατί ορισμένες μορφές βίας είναι πιο δύσκολο να αναγνωριστούν;
- Πώς μπορεί η βία να εμφανίζεται με διαφορετικούς τρόπους στην καθημερινότητα;
- Ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος της κοινότητας όταν παρατηρούμε τέτοιες καταστάσεις;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η έμφυλη βία μπορεί να εμφανίζεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους και δεν είναι πάντα άμεσα ορατή. Τονίζει ότι η προσεκτική παρατήρηση, η δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης και η γνώση των διαθέσιμων δομών υποστήριξης αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την πρόληψη και την αντιμετώπισή της μέσα στην κοινότητα.

Σενάριο 5 : Ξεκινώντας από το σχολείο μας

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α συμμετέχουν στο ηλεκτρονικό παιχνίδι CAREαίες, όπου αναλαμβάνουν τον ρόλο συντονιστή/συμβούλου της κοινοτικής ομάδας. Μέσα από ένα διαδραστικό σενάριο παρακολουθούν την προετοιμασία μιας εκδήλωσης ευαισθητοποίησης για την έμφυλη βία στην κοινότητα. Στη συνέχεια μεταφέρουν αυτή την εμπειρία στο σχολικό περιβάλλον και σχεδιάζουν μια δική τους δράση ή εκδήλωση ευαισθητοποίησης για την έμφυλη βία, συζητώντας πώς μπορεί μια σχολική κοινότητα να ανοίξει χώρο για ενημέρωση, διάλογο και πρόληψη.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να κατανοούν πώς η κοινωνική σιωπή ή τα στερεότυπα μπορούν να κάνουν ορισμένες μορφές βίας «αόρατες».
- Να αναγνωρίζουν τον ρόλο της κοινότητας και της συλλογικής δράσης στην πρόληψη και ευαισθητοποίηση γύρω από την έμφυλη βία.
- Να συζητούν πώς οργανώνεται μια δράση ευαισθητοποίησης με σεβασμό, χωρίς στιγματισμό και με συνεργασία της κοινότητας.
- Να σχεδιάζουν μια απλή δράση ή εκδήλωση ευαισθητοποίησης μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

Υλικά

- Υπολογιστής, laptop ή tablet με πρόσβαση στο παιχνίδι
- Προβολέας και ηχεία (αν το παιχνίδι παιχτεί σε ολομέλεια)
- Πίνακας ή χαρτόνι
- Στυλό ή μαρκαδόροι

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός έχει δοκιμάσει εκ των προτέρων το παιχνίδι και γνωρίζει τα σημεία στα οποία εμφανίζονται οι ερωτήσεις και τα pop-up feedback. Ελέγχει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί και αποφασίζει αν το σενάριο θα παιχτεί σε μικρές ομάδες ή στην ολομέλεια της τάξης. Επίσης προετοιμάζει την τάξη για εργασία σε ομάδες.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο εισάγει τους/ις/α μαθητές/ριες/α στο θέμα ρωτώντας πώς μαθαίνει συνήθως μια κοινωνία για κοινωνικά ζητήματα όπως η έμφυλη βία. Στη συνέχεια εξηγεί στους/ις/α μαθητές/ριες/α ότι θα συμμετάσχουν σε ένα διαδραστικό σενάριο όπου θα αναλάβουν το ρόλο μέλους της ομάδας CAREαίες και συμβούλου κοινότητας.

Βήμα 2

Οι/τα μαθητές/ριες/α παίζουν ή παρακολουθούν το Σενάριο 5 "Οργάνωση εκδήλωσης". Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μπορεί να σταματά σε κομβικά σημεία και να ζητά σύντομα σχόλια από την τάξη:

- Ποια είναι η σωστή απάντηση εδώ και γιατί;
- Πώς επηρεάζει ο τρόπος που μιλάμε για ένα θέμα το αν οι άνθρωποι θα θελήσουν να συμμετάσχουν;
- Πώς μπορούμε να μιλήσουμε για δύσκολα θέματα χωρίς να δημιουργούμε φόβο ή στιγματισμό;

Βήμα 3

Μετά το τέλος του παιχνιδιού, ο/η/το εκπαιδευτικός/ο ζητά από τους/ις/α μαθητές/ριες/α να συζητήσουν στην τάξη τι στοιχεία χρειάζονται για να οργανωθεί μια εκδήλωση ευαισθητοποίησης με θέμα την έμφυλη βία. Οι/τα μαθητές/ριες/α καταγράφουν στον πίνακα ιδέες όπως: τίτλος εκδήλωσης, βασικό μήνυμα, κατάλληλος χώρος, τρόπος προσέγγισης του κοινού, συνεργασίες με φορείς ή άτομα, ενημέρωση/προώθηση της εκδήλωσης κτλ.

Βήμα 4

Οι/τα μαθητές/ριες/α χωρίζονται σε μικρές ομάδες (4–5 ατόμων) και καλούνται να σχεδιάσουν ανά ομάδα μια υποθετική εκδήλωση στο σχολείο με στόχο την ευαισθητοποίηση γύρω από την έμφυλη βία. Κάθε ομάδα πρέπει να αποφασίσει:

- έναν τίτλο για την εκδήλωση
- Το βασικό μήνυμα της εκδήλωσης
- τη μορφή της (π.χ. προβολή ταινίας, συζήτηση, θεατρικό δρώμενο, μουσική, εργαστήριο κτλ)
- Σε ποιο χώρο του σχολείου θα υλοποιηθεί
- Ποιοι φορείς ή άτομα εκτός της ομάδας πρέπει να κινητοποιηθούν ή συνεργαστούν
- Πώς θα προσκαλέσουν τους μαθητές/ριες ή την σχολική κοινότητα

Εν συνεχεία αν υπάρχει ο χρόνος οι ομάδες παρουσιάζουν τις ιδέες τους.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/α για τη συμμετοχή τους και εκκινεί μια σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Γιατί πιστεύετε ότι είναι σημαντικό να ανοίγουν τέτοιες συζητήσεις στην κοινότητα ή στο σχολείο;
- Ποια δυσκολία μπορεί να υπάρχει όταν μιλάμε δημόσια για την έμφυλη βία;
- Πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε χώρους συζήτησης που να είναι ασφαλείς και χωρίς στιγματισμό;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η έμφυλη βία συχνά παραμένει αόρατη λόγω κοινωνικών στερεοτύπων, φόβου ή σιωπής. Οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης μπορούν να βοηθήσουν ώστε η κοινότητα να αναγνωρίζει το πρόβλημα και να δημιουργεί χώρους όπου τα άτομα μπορούν να μιλούν και να βρίσκουν υποστήριξη.

Σενάριο 6 : Δημιουργία escape game για την έμφυλη βία στην τρίτη ηλικία

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α διερευνούν το ζήτημα της έμφυλης βίας στην τρίτη ηλικία και σχεδιάζουν ένα δικό τους μικρό escape game. Στόχος είναι να μετατρέψουν βασικές έννοιες και στατιστικά στοιχεία σε γρίφους, αποστολές και μηνύματα για άλλους/ες/α μαθητές/ριες/α ή για τη σχολική και ευρύτερη κοινότητα. Δεν περιορίζονται μόνο στην κατανόηση πληροφοριών, αλλά καλούνται να τις επεξεργαστούν, να τις μετατρέψουν σε παιγνιώδες υλικό και να σκεφτούν πώς μπορεί ένα παιχνίδι να λειτουργήσει ως εργαλείο ευαισθητοποίησης για ένα κοινωνικό ζήτημα που συχνά παραμένει αόρατο.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν ότι η έμφυλη βία μπορεί να επηρεάζει και γυναίκες-θηλυκότητες μεγαλύτερης ηλικίας.
- Να κατανοούν ότι η βία στην τρίτη ηλικία συχνά παραμένει αόρατη λόγω στερεοτύπων, κοινωνικής σιωπής ή μη αναγνώρισης.
- Να αναγνωρίζουν βασικές μορφές έμφυλης βίας στην τρίτη ηλικία, όπως η οικονομική, η ψυχολογική, η σεξουαλική ή η κοινωνική απομόνωση.
- Να συζητούν πώς παράγοντες όπως η ηλικία, το φύλο και η εξάρτηση μπορούν να αυξήσουν την ευαλωτότητα.
- Να συνεργάζονται για τον σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού escape game δημιουργώντας ενημερωτικό και συμμετοχικό υλικό για την κοινότητα ή το σχολείο.

Υλικά

- Στοιχεία από την έρευνα Αόρατες 60+
- Πρότυπο σχεδιασμού escape game/ παραδείγματα γρίφων
- Άλλα υλικά όπως χαρτιά, μολύβια-στυλό, ψαλίδι, κόλλα, φάκελοι, μικρά κουτιά ή λουκέτα αριθμητικού κωδικού

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο εκτυπώνει υλικό από την έρευνα Αόρατες 60+ και το πρότυπο σχεδιασμού escape game/ παραδείγματα γρίφων.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο ξεκινά με σύντομη συζήτηση για το αν γνωρίζουν ή έχουν παίξει οι/τα μαθητές/ριες/α escape game και τι τους άρεσε σε αυτό. Αν θυμούνται κάποιο γρίφο και περισσότερο την μηχανική του κτλ. Στη συνέχεια εξηγεί ότι θα γίνουν σχεδιαστές/ριες/α ενός escape game με θέμα την έμφυλη βία στην τρίτη ηλικία. Τονίζει ότι στόχος δεν είναι απλώς να φτιάξουν ένα παιχνίδι, αλλά να σκεφτούν πώς δύσκολες κοινωνικές έννοιες μπορούν να μετατραπούν σε γρίφους που ενημερώνουν και ευαισθητοποιούν άλλους ανθρώπους.

Βήμα 2

Οι/τα μαθητές/ριες/α χωρίζονται σε ομάδες (3-4) και ο/η/το εκπαιδευτικός/ο μοιράζει υλικό από την έρευνα Αόρατες 60+. Κάθε ομάδα διαβάζει τη δική της ενότητα υλικού. Ο/η/το εκπαιδευτικός/ο δίνει χρόνο στους/ις/α μαθητές/ριες/α να περιεργαστούν τα στοιχεία και εν συνεχεία τους μοιράζει και το Πρότυπο σχεδιασμού escape game/ παραδείγματα γρίφων.

Βήμα 3

Οι/τα μαθητές/ριες/α με το συντονισμό του εκπαιδευτικού συζητάν στην ολομέλεια για το τίτλο και την βασική ιστορία του παιχνιδιού (τι είναι οι παίχτες, τι ρόλο έχουν, ποια στοιχεία από αυτά που έχουν στα χέρια τους θα μετατρέψουν σε γρίφους κτλ). Εν συνεχεία μοιράζουν στις ομάδες τους γρίφους που πρέπει να δημιουργήσουν και δουλεύουν στις μικρότερες ομάδες τους στοχευμένα στους γρίφους.

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο τους ενθαρρύνει να επιλέξουν διαφορετικά είδη γρίφων όπως κρυπτογραφημένο μήνυμα, puzzle, στατιστικά με αριθμητικό κωδικό, κτλ. Προτείνεται κάθε ομάδα να ασχοληθεί με έναν τουλάχιστον γρίφο αυτόνομα.

Βήμα 4

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιδέα της για τον/τους γρίφους στην τάξη ή αν υπάρχει ο χρόνος η μια ομάδα δοκιμάζει τον γρίφο της άλλης (playtest) να δουν πως ακριβώς και αν λειτουργεί ή αν χρειάζεται διορθώσεις. Στόχος είναι στο τέλος του βήματος να υπάρχει ένα ολοκληρωμένο παιχνίδι με τουλάχιστον 3 γρίφους που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να ενημερώσει άλλους/ες/α μαθητές/ριες/α ή μέλη της κοινότητας για την έμφυλη βία στην τρίτη ηλικία.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τους μαθητές/ριες/α για τη δημιουργικότητά τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις για την τάξη:

- Ποια έννοια σχετική με την έμφυλη βία στην τρίτη ηλικία σας φάνηκε πιο δύσκολη να μετατρέψετε σε γρίφο;
- Ποιο μήνυμα θεωρείτε πιο σημαντικό να φτάσει στο σχολείο ή στην κοινότητα;
- Πώς μπορεί ένα παιχνίδι να βοηθήσει στην ευαισθητοποίηση για την έμφυλη βία στην τρίτη ηλικία;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι όταν οι/τα μαθητές/ριες/α μετατρέπουν κοινωνικά ζητήματα σε παιγνιώδεις εμπειρίες, δεν μαθαίνουν μόνο πληροφορίες αλλά αναπτύσσουν και τρόπους επικοινωνίας, συνεργασίας και κοινωνικής παρέμβασης. Τονίζει ότι η έμφυλη βία στην τρίτη ηλικία χρειάζεται περισσότερη ορατότητα και ότι η δημιουργία ενός escape game μπορεί να αποτελέσει έναν δημιουργικό τρόπο για να ανοίξει αυτή η συζήτηση μέσα στο σχολείο και την κοινότητα.

Σενάριο 7 : Η κοινότητα ως δίκτυ προστασίας

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α διερευνούν τον ρόλο της κοινότητας στην πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας. Με αφορμή την παρακολούθηση ενός σύντομου βίντεο, συζητούν πώς μπορεί κάποιος να βοηθήσει με ασφαλή τρόπο όταν βλέπει μια δύσκολη κατάσταση. Μέσα από ομαδική συζήτηση και παιχνίδια ρόλων, εξετάζουν διαφορετικούς τρόπους αντίδρασης και κατανοούν ότι η κοινότητα μπορεί να λειτουργήσει ως δίκτυ προστασίας, όταν τα μέλη της δεν μένουν αμέτοχα απέναντι στη βία.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να κατανοούν τι σημαίνει «παρατηρητής» (bystander) σε μια κατάσταση βίας ή παρενόχλησης.
- Να αναγνωρίζουν ότι η έμφυλη βία δεν είναι μόνο ιδιωτική υπόθεση αλλά κοινωνικό ζήτημα.
- Να εντοπίζουν διαφορετικούς τρόπους ασφαλούς παρέμβασης από την κοινότητα.
- Να αναπτύσσουν κριτική σκέψη γύρω από την κοινωνική σιωπή και την αδιαφορία.
- Να αναγνωρίζουν πώς οι ίδιοι/ες/α μπορούν να συμβάλουν σε μια κοινότητα που προστατεύει τα μέλη της.

Υλικά

- Λάπτοπ ή κομπιούτερ, προβολέας ή οθόνη και ηχεία
- Το βίντεο YouTube "The 5Ds of bystander intervention"
<https://www.youtube.com/watch?v=-HpHiSHe9OU&t=375s>
- Χαρτιά, μολύβια ή στυλό
- Πίνακας ή flipchart

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο φροντίζει να έχει ελέγξει εκ των προτέρων τη λειτουργία του βίντεο και του τεχνολογικού εξοπλισμού. Παράλληλα οργανώνει τον χώρο της τάξης ώστε να διευκολύνεται η εργασία σε μικρές ομάδες και η διεξαγωγή του σκετς.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο ρωτά τους/ις/α μαθητές/ριες/α γιατί πολλές φορές οι άνθρωποι που βρίσκονται μπροστά σε κάποιο περιστατικό– μια δύσκολη κατάσταση δεν παρεμβαίνουν; Γίνεται σύντομη αναφορά στο φαινόμενο της κοινωνικής αδράνειας όπου οι άνθρωποι συχνά δεν βοηθούν επειδή θεωρούν ότι κάποιος άλλος θα το κάνει.

Βήμα 2

Οι/τα μαθητές/ριες/α παρακολουθούν το βίντεο. Μετά το βίντεο ο/η/το εκπαιδευτικός/ο συζητά με τους/ις/α μαθητές/ριες/α τις μεθόδους δράσης ενός «παρατηρητή» (bystander) σε μια κατάσταση βίας ή παρενόχλησης που παρουσιάστηκαν.

Βήμα 3

Οι/τα μαθητές/ριες/α χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες (3–4 ατόμων) και γράφουν σε χαρτιά κάποιες καταστάσεις (τουλάχιστον 1 ανά ομάδα) που συναντούν και οι ίδιοι/ες/α στην κοινότητά τους. Παραδείγματα:

- Σε ένα πάρτυ κάποιος μαθητής πιέζει μια μαθήτρια να πιει αλκοόλ ενώ εκείνη λέει ότι δεν θέλει.
- Μια παρέα φίλων κάνει συνεχώς προσβλητικά σχόλια προς μια συμμαθήτρια.
- Σε ένα λεωφορείο ένας άντρας παρενοχλεί λεκτικά μια γυναίκα.
- Σε μια ομαδική συνομιλία στο διαδίκτυο κάποιος ανεβάζει προσβλητικά σχόλια για ένα κορίτσι.

Εν συνεχεία ο/η/το εκπαιδευτικός ζητάει από τις ομάδες να ανταλλάξουν χαρτιά (να λάβουν την κατάσταση που έχει γράψει μια άλλη ομάδα) και να συζητήσουν ποια από τις μεθόδους που παρακολούθησαν στο βίντεο ή ποιος συνδυασμός θα ήταν κατάλληλος για την συγκεκριμένη κατάσταση για να δράσουν ως “παρατηρητές” (bystanders).

Βήμα 4

Κάθε ομάδα παρουσιάζει σε μικρό θεατρικό το περιστατικό και την παρέμβαση που έχουν επιλέξει ως “παρατηρητές” του. Οι/τα υπόλοιποι/α μαθητές/ριες/α σχολιάζουν αν ήταν ασφαλής η παρέμβαση που επιλέχθηκε ή αν υπήρχε κάτι άλλο που θα ήταν πιο κατάλληλο.

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο κλείνει τη δραστηριότητα με συζήτηση. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στην αντιπαράθεση και στην υποστήριξη;
- Πώς μπορεί μια κοινότητα να λειτουργεί ως δίκτυ προστασίας;
- Τι θα μπορούσε να αλλάξει αν περισσότεροι άνθρωποι δρούσαν υποστηρικτικά;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η έμφυλη βία συχνά παραμένει αόρατη όταν οι άνθρωποι γύρω δεν την αναγνωρίζουν και δεν αντιδρούν. Η κοινότητα μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην πρόληψη της βίας όταν τα μέλη της παρατηρούν, στηρίζουν και παρεμβαίνουν με ασφαλή τρόπο. Τονίζει, ωστόσο, ότι ο ρόλος της κοινότητας δεν είναι να αναλάβει τον ρόλο των ειδικών υπηρεσιών ή των αρχών. Οι πολίτες δεν καλούνται να διερευνήσουν περιστατικά, να αντιμετωπίσουν πιθανούς δράστες ή να πάρουν αποφάσεις για λογαριασμό άλλων ανθρώπων.

Σενάριο 8 : Δημιουργία τοπικής ομάδας CAREαίες

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α διερευνούν πώς μια κοινότητα μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη της έμφυλης βίας μέσα από τη δημιουργία μιας τοπικής ομάδας ενεργών πολιτών. Με αφορμή το παράδειγμα της πρωτοβουλίας CAREαίες «Ανοίγουμε κεραίες για να σταματήσουμε τη βία», συζητούν τον ρόλο των πολιτών στην αναγνώριση της βίας, στην υποστήριξη των ατόμων που την βιώνουν και στη δημιουργία ασφαλών χώρων διαλόγου.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να κατανοούν τον ρόλο της κοινότητας στην πρόληψη της έμφυλης βίας.
- Να αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεργασίας, της εμπιστοσύνης και της ενημέρωσης στην αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων.
- Να συζητούν πώς μπορεί να δημιουργηθεί μια ομάδα πρόληψης μέσα σε μια κοινότητα.
- Να αναπτύσσουν ιδέες για δράσεις ευαισθητοποίησης στο σχολείο ή στη γειτονιά τους.

Υλικά

- Χαρτόνια (μεγάλα, για ομαδική εργασία)
- Post-it
- Μαρκαδόροι ή στυλό
- Πίνακας ή flipchart για καταγραφή ιδεών
- Χαρτιά A4 για προσχέδια ή σημειώσεις

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο οργανώνει το χώρο κατάλληλα για εργασία σε μικρές ομάδες.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο προετοιμάζει μια σύντομη εισαγωγή για την ιδέα των κοινοτικών ομάδων πρόληψης και των ασφαλών χώρων (safe space) που επιδιώκουν να ενισχύσουν την ευαισθητοποίηση και τη συνεργασία μέσα στην κοινότητα. Για παράδειγμα ρωτά στην τάξη “Ποιος πιστεύετε ότι είναι υπεύθυνος για την πρόληψη της βίας σε μια κοινωνία;” ή “Τι μπορούμε εμείς ως εκπαιδευτικοί και μαθητές/ριες/α να κάνουμε για την πρόληψη της βίας;”. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση για το πώς οι κοινότητες μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ασφαλών περιβαλλόντων.

Βήμα 2

Οι/τα μαθητές/ριες/α καλούνται να σχεδιάσουν αρχικά το δικό τους ασφαλή χώρο. Χωρίζονται σε μικρές ομάδες (4–5 άτομα) και καλούνται να ορίσουν αρχικά τι σημαίνει για εκείνους/ες ασφαλής χώρος. Μπορούν να γράψουν απευθείας πάνω σε κάποιο μεγάλο χαρτόνι ή να κολλήσουν σε αυτό post-it. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο τους δίνει χρόνο να καθορίσουν οι/τα ίδιοι/ες/α ποιες συμπεριφορές βοηθούν ένα χώρο να τον νιώθουν ασφαλή και ποιες όχι.

Βήμα 3

Οι/τα μαθητές/ριες/α καλούνται εν συνεχεία να σχεδιάσουν τη δική τους υποθετική ομάδα πρόληψης CAREαίες. Κάθε ομάδα αποφασίζει ποιος θα είναι ο σκοπός της ομάδας, ποιοι/ες/α θα μπορούν να συμμετέχουν, τι δράσεις θα ήθελαν κυρίως να διοργανώνουν για να ενημερώνουν το κόσμο της γειτονιάς (ή σχολείου) και πως θα συνεργάζονταν με άλλους φορείς ή υπηρεσίες.

Βήμα 4

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιδέα της στην τάξη και όλοι/ες/α μαζί συζητούν:

- Ποιες δράσεις θα μπορούσαν να είναι πιο αποτελεσματικές;
- Ποιες δυσκολίες μπορεί να εμφανιστούν;
- Τι θα μπορούσαν να κάνουν για να προσεγγίσουν περισσότερο κόσμο ειδικά από τη γειτονιά;

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/α για τις ιδέες τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πώς μπορεί μια κοινότητα να συμβάλει στην πρόληψη της βίας;
- Γιατί είναι σημαντικό να υπάρχουν ασφαλείς χώροι;
- Τι ρόλο μπορούν να παίξουν οι νέοι/ες σε μια τέτοια προσπάθεια;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η πρόληψη της βίας δεν αφορά μόνο τους θεσμούς, αλλά και τη συλλογική στάση της κοινωνίας. Όταν οι άνθρωποι συνεργάζονται, ενημερώνονται και δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης, μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία μιας κοινότητας που προστατεύει τα μέλη της και δεν μένει σιωπηλή απέναντι στην έμφυλη βία

Σενάριο 9 : CAREαίες Podcasting

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α διερευνούν πώς η έμφυλη βία μπορεί να εμφανίζεται και στο ψηφιακό περιβάλλον μέσα από τον έλεγχο της επικοινωνίας, την παραβίαση της ιδιωτικότητας, την πίεση για προσωπικές πληροφορίες ή εικόνες και την παρενόχληση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν μορφές ψηφιακής έμφυλης βίας και ελέγχου.
- Να κατανοούν πώς η τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για παρενόχληση, πίεση ή έλεγχο.
- Να συζητούν τη σημασία της ιδιωτικότητας, της συναίνεσης και του σεβασμού στο ψηφιακό περιβάλλον.
- Να αναπτύσσουν κριτική σκέψη γύρω από συμπεριφορές που συχνά κανονικοποιούνται στο διαδίκτυο.
- Να συνεργάζονται για τη δημιουργία ενός ενημερωτικού podcast με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινότητας.

Υλικά

- Υπολογιστής, tablet ή κινητό για ηχογράφηση (προαιρετικά)
- Χαρτιά και στυλό
- Πίνακας ή χαρτόνι

Προετοιμασία

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο οργανώνει το χώρο κατάλληλα για εργασία σε μικρές ομάδες.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο ξεκινά με μια σύντομη συζήτηση γύρω από τα social media, την τεχνολογία και πως μπορεί αυτή να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της έμφυλης βίας. Οι/τα μαθητές/ριες/α μοιράζονται σκέψεις ή εμπειρίες σχετικά με συμπεριφορές που έχουν δει ή ακούσει στο ψηφιακό περιβάλλον.

Βήμα 2

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο εξηγεί ότι η ψηφιακή έμφυλη βία μπορεί να εμφανίζεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους στο διαδίκτυο και ότι συχνά οι συμπεριφορές αυτές δεν αναγνωρίζονται άμεσα ως μορφές βίας. Οι/τα μαθητές/ριες/α χωρίζονται σε ομάδες 2-3 άτομα και ο/η/το εκπαιδευτικός/ο τους μοιράζει κάρτες που σχετίζονται με μορφές έμφυλης βίας στο διαδίκτυο όπως:

- Πορνογραφία εκδίκησης/ Σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνας (Revenge porn / Image based sexual abuse)
- Σεξιστική ρητορική μίσους (sexist hate speech)
- Διαδικτυακή ηδονοβλεψία (creep shots / digital voyeurism)
- Διαδικτυακός εκφοβισμός (cyberbullying)
- Διαδικτυακή παρενοχλητική παρακολούθηση (cyberstalking)
- Κακόβουλη διαρροή προσωπικών δεδομένων (doxxing)
- Ηλεκτρονική παρείσφρηση (hacking)
- Διαδικτυακή πλαστοπροσωπία (online impersonation)
- Κακόβουλος διαμοιρασμός περιεχομένου (malicious distribution)
- Ομαδικές διαδικτυακές επιθέσεις (mob attacks)
- Διαμοιρασμός υλικού με σεξουαλικό περιεχόμενο (abusive sexting)
- Διαδικτυακή στρατολόγηση με σκοπό τη σωματεμπορία (online recruitment)
- Επιθέσεις στον πραγματικό κόσμο μετά από διαδικτυακή παρενόχληση (IRL trolling)

Κάθε ομάδα καλείται να συζητήσει τι σημαίνει ο κάθε όρος και αν γνωρίζουν κάποιο παράδειγμα/ κατάσταση (υποθετικό περιστατικό) που θα μπορούσε αυτός ο όρος να εμφανίζεται. Παράδειγμα: Μια ομάδα που έχει τον όρο "online impersonation" μπορεί να σκεφτεί ένα περιστατικό όπου κάποιο άτομο δημιουργεί ψεύτικο προφίλ με το όνομα ενός άλλου ατόμου και δημοσιεύει προσβλητικό περιεχόμενο.

Βήμα 3

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μοιράζει στους/ις/α μαθητές/ριες/α έναν σκελετό πάνω στον οποίο μπορούν να στήσουν ένα podcast (ανά ομάδα) γύρω από την ψηφιακή βία (και μερικούς από τους όρους που ανέλυσαν πριν). Δίνει χρόνο για να στήσουν τις ερωτήσεις τους και την εισαγωγή/κλείσιμο σε μορφή κειμένου.

Βήμα 4

Οι/τα μαθητές/ριες/α μπορούν να ηχογραφήσουν τα podcasts τους ή να τα παρουσιάσουν σύντομα στην τάξη (ανάλογα το χρόνο που υπάρχει).

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τις ομάδες για τις ιδέες που μοιράστηκαν για τα podcasts και εκκινεί μια διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις εντός της τάξης:

- Ποια μορφή ψηφιακής βίας σας έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;
- Γιατί πιστεύετε ότι ορισμένες από αυτές τις συμπεριφορές παρουσιάζονται συχνά ως «φυσιολογικές» στο διαδίκτυο;
- Πώς μπορούμε να προστατεύουμε την ιδιωτικότητα και τα προσωπικά μας όρια στο ψηφιακό περιβάλλον;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η έμφυλη βία δεν εμφανίζεται μόνο στον φυσικό χώρο αλλά και στο ψηφιακό περιβάλλον. Τονίζει ότι η τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για επικοινωνία και σύνδεση όσο και για έλεγχο ή παρενόχληση. Η κατανόηση της συναίνεσης, της ιδιωτικότητας και του σεβασμού στο διαδίκτυο αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την πρόληψη της βίας και για τη δημιουργία ασφαλών ψηφιακών κοινοτήτων.

Σενάριο 10 : Δικαιώματα και ευρωπαϊκές πολιτικές για την έμφυλη βία

Περιγραφή

Οι/τα μαθητές/ριες/α διερευνούν την έμφυλη βία ως παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γνωρίζουν βασικές ευρωπαϊκές πολιτικές και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην πρόληψη και αντιμετώπισή της. Παράλληλα αναλύουν κοινωνικούς μύθους και φαινόμενα victim blaming που συχνά εμφανίζονται στον δημόσιο λόγο. Στη συνέχεια δημιουργούν μια εκστρατεία ενημέρωσης στα social media, με στόχο να αποδομήσουν μύθους γύρω από τη βία και να αναδείξουν τη σημασία των δικαιωμάτων, της ισότητας και της προστασίας των θυμάτων.

Στόχοι

Με το τέλος του μαθήματος οι/τα μαθητές/ριες/α θα μπορούν:

- Να κατανοούν ότι η έμφυλη βία αποτελεί παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Να αναγνωρίζουν βασικές ευρωπαϊκές πολιτικές και πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.
- Να εντοπίζουν κοινωνικούς μύθους και αντιλήψεις που οδηγούν σε victim blaming.
- Να αναπτύσσουν κριτική σκέψη γύρω από τον τρόπο που η κοινωνία αντιμετωπίζει τα θύματα βίας

Υλικά

- Υπολογιστής και προβολέας /ηχείο
- Βίντεο youtube για τα Ανθρώπινα δικαιώματα https://www.youtube.com/watch?v=wJ9sQj3H4wc&list=PL5m1_CAEBBs2gfprkIY2N8NDIFZsDDhiJp&index=1
- Βίντεο youtube για τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης <https://www.youtube.com/watch?v=GFTIL-H9yqk>
- Βίντεο youtube για EU charter of fundamental rights <https://www.youtube.com/watch?v=Fceik3nGkxM>
- Χαρτιά ή χαρτόνια
- Μαρκαδόροι ή στυλό
- Post-it

Προετοιμασία:

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο προετοιμάζει επιπλέον σύντομες πληροφορίες για βασικές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες και πολιτικές που αφορούν την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, όπως η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ευρωπαϊκές πολιτικές για την ισότητα των φύλων και πρωτοβουλίες για την προστασία των θυμάτων βίας. Προετοιμάζει τα βίντεο και ελέγχει ότι ο εξοπλισμός λειτουργεί σωστά.

Βήμα 1

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο ξεκινά τη δραστηριότητα με μια σύντομη συζήτηση στην τάξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα και πιο συγκεκριμένα για το πως η προστασία από την βία σχετίζεται με αυτά.

Βήμα 2

Οι/τα μαθητές/ριες/α παρακολουθούν τα τρία σύντομα βίντεο που παρουσιάζουν:

- την έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων
- τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, που αφορά την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας

Μετά την προβολή ο/η/το εκπαιδευτικός/ο συζητά με την τάξη γιατί είναι σημαντικό να υπάρχουν διεθνείς και ευρωπαϊκές συμφωνίες για την προστασία των δικαιωμάτων και ποιος είναι ο ρόλος των κρατών και των πολιτών όταν αυτά παραβιάζονται.

Βήμα 3

Οι/τα μαθητές/ριες/α καλούνται να δημιουργήσουν μια μικρή εκστρατεία ενημέρωσης στα social media. Μέσω συζήτησης προσπαθούν στην ολομέλεια να συμφωνηθεί ένα ενιαίο slogan ή γενικότερα ιδέα για την καμπάνια. Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο μπορεί να δείξει κάποιο παράδειγμα από τα παρακάτω:

Βήμα 4

Οι/τα μαθητές/ριες/α χωρίζονται σε μικρότερες ομάδες (πχ το 3-4 ατόμων) και δημιουργούν ένα post (είτε σε μορφή εικόνας, είτε βίντεο, είτε κείμενο) σχετικό με τη καμπάνια τους. Εν συνεχεία το παρουσιάζουν στην τάξη. Στόχος δεν είναι τόσο να δημιουργηθεί το post όσο να μπουν στην διαδικασία οι μαθητές/ριες να αποδομήσουν την κανονικοποίηση ή victim blaming των θυμάτων και να αναδείξουν τη σημασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις ιδέες τους στην τάξη. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση πάνω στις ιδέες των μαθητών/ριων

Βήμα 5

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συγχαίρει τους/ις/α μαθητές/ριες/α για τις ιδέες τους και τη συμμετοχή τους και εκκινεί σύντομη διαδικασία αναστοχασμού. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πώς μπορούν τα social media να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση γύρω από τα δικαιώματα;
- Γιατί είναι σημαντικό να αμφισβητούμε μύθους που κανονικοποιούν τη βία;

Ο/Η/Το εκπαιδευτικός/ο συνοψίζει ότι η έμφυλη βία αποτελεί παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων και ότι η ενημέρωση και η κριτική σκέψη μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία μιας κοινωνίας που στηρίζει τα θύματα και προωθεί την ισότητα.

STOP TOOLBOX

ΕΡΕΥΝΑ
ΑΟΡΑΤΕΣ 60+

WHOSEFVA
TOOLBOX

TISOVA TOOLBOX

MARVOW TOOLBOX

SAVE TOOLBOX

Ευρωπαϊκός Χάρτης
δικαιωμάτων και
υποχρεώσεων των
ηλικιωμένων που
χρειάζονται μακροχρόνια
φροντίδα και βοήθεια

Χάρτης των
Θεμελιωδών
Δικαιωμάτων της
Ευρωπαϊκής
Ένωσης

Σύμβασης του Συμβουλίου
της Ευρώπης για την
Πρόληψη και την
Καταπολέμηση της Βίας
κατά των Γυναικών και της
Ενδοοικογενειακής Βίας

CAREaies podcast ep.1| Ας γνωριστούμε!
<https://www.youtube.com/watch?v=TJTibfUP7AE>

CAREaies podcast ep.2 | Η μεθοδολογία STOP
<https://www.youtube.com/watch?v=TJTibfUP7AE>

CAREaies podcast ep.3 | SHE Society for Help & Empowerment και
αντιμετώπιση της έμφυλης βίας
<https://www.youtube.com/watch?v=CUzyoYKJPMU>

CAREaies podcast ep.4 | Φεμινι-ποιός;
<https://youtu.be/i97pqhON4rk?si=ZCURRRXSaEpKfM4y>

- Academic Council on the United Nations System (ACUNS). (2017). Femicide, Volume VIII: Abuse and femicide of the older woman. Vienna Liaison Office.
- AGE Platform Europe. (2012). Age discrimination as a source of exclusion in Europe: The need for a human rights plan for older persons.
- AGE Platform Europe. (2025, July). Proposal for EU action plan to combat ageism.
- Carastathis, A. (2016). Intersectionality: Origins, contestations, horizons. University of Nebraska Press.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A Black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. University of Chicago Legal Forum, 1989(1), 139–167.
- European Institute for Gender Equality (EIGE). (2019). Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU.
- EUSTaCIA. (2010). Ευρωπαϊκός Χάρτης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των ηλικιωμένων που χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα και βοήθεια.
- Feminist Autonomous Center for Research. (2019). Community course on intersectionality.
- Hirata, H. I., Laborie, F., Le Doaré, H., & Senotier, D. (Eds.). (2004). Dictionnaire critique du féminisme (2e éd.). Presses Universitaires de France.
- Kaunas Research Group. (2010). Abuse and health among elderly in Europe.
- Lim, J. (2020). Factors affecting mistreatment of the elderly in long-term care facilities.
- MARVOW Project. (2022). Μοντέλα διασύνδεσης και συνεργασίας φορέων για διαχείριση περιστατικών με ηλικιωμένα θύματα ενδοοικογενειακής βίας.
- PREVENT Project. (2025). Λίστα εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών πολιτικών και σχεδίων δράσεων σχετικά με την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.
- Safelives. (2018). Working with perpetrators of violence against women.
- SAVE Project. (2020). Οδηγός για την ανίχνευση της κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων.
- TISOVA Consortium. (2020). How to identify and support older victims of abuse: A training handbook for professionals, volunteers and older people.
- WHOSEFVA Project. (2018). Training material.
- WHOSEFVA Project. (2018). Τα πέντε σημάδια της κακοποίησης ηλικιωμένων.
- World Health Organization. (2008). Discussing screening for elder abuse at primary health care level.
- World Health Organization. (2021). Elder abuse.
- World Health Organization. (2024). Violence against older women.
- Elder abuse without borders: A systematic review and meta-analysis. (2025).
- Men, masculinities, and feminist foreign policy: A review of how governments address the engagement of men and boys. (2025, November).
- Research on gender equality and intersectionality: Networking for strengthened societal and policy impact. (2025).
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ). (2023). Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας στην Ελλάδα (GBV-EL).
- Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. (2020). 1η ετήσια έκθεση για τη βία κατά των γυναικών.
- 50και Ελλάς. (2020). Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ποιότητας για τις Υπηρεσίες Μακροχρόνιας Φροντίδας.
- Συμβούλιο της Ευρώπης. (2011). Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Κωνσταντινούπολη, 11 Μαΐου 2011).

